

Ад шкоды да карысці: не заблукаць у віртуальнасці.

“Сем класаў” славутага партызана Васіля Каржа.

СТАР.7

ЦЫТАТА ДНЯ

Марыяна ШЧОТКІНА, міністр працы і сацыяльнай абароны:

«Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі разглядае пытанне аб павышэнні тарыфнай стаўкі першага разраду. Кіраўнік дзяржавы дакладна паставіў задачу, каб узровень заробтнай платы ў бюджэтнай сферы максімальна наблізіў да ўзроўню заробтнай платы па рэспубліцы. Таму, натуральна, гэтая задача будзе выконвацца, і тыя сродкі, якія закладзены ў законе аб бюджэце, і сродкі, якія закладзены на павышэнне тарыфнай стаўкі першага разраду, яны не будуць расходвацца на іншых напрамках. Павелічэнне памеру стаўкі першага разраду абудзецца, як толькі будуць падпісаны адпаведныя дакументы».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 20.03.2014 г.

Долар ЗША		9830,00 ▲
Еўра		13690,00 ▼
Рас. руб.		271,50 ▲
Укр. грыўня		974,23 ▲

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 10°	
Віцебск	+ 2°	
Гомель	+ 9°	
Гродна	+ 9°	
Магілёў	+ 6°	
Мінск	+ 8°	

ISSN 1990 - 763X

9 771990 763008

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

Родная газета на роднай мове

20 САКАВІКА 2014 г.

ЧАЦВЕР

№ 51 (27661)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ПЕРШЫЯ КРОКІ ДА ВЯЛІКАГА КІНО

9-гадовая віцябчанка Каця Калянкевіч пачала ствараць мультфільмы. Першыя кароткаметражныя ролікі, зробленыя яшчэ ўлетку, доўжыліся ўсяго некалькі секундаў. Але нядаўна дзяўчынка завяршыла працу над куды больш вялікім праектам. На стварэнне анімацыі пайшло 4 месяцы і 500 фотаздымкаў.

Фота БЕЛТА

■ Камунальныя стасункі

КРУЦІ, НЕ КРУЦІ, А ШТО ПАВІНЕН — ЗАПЛАЦІ

У Магілёве з неплацельшчыкамі за камунальныя паслугі змагаюцца не толькі «традыцыйнымі» спосабамі

Сітуацыя, якая здарылася нядаўна з сям'ёй магіляўчан, не такая ўжо рэдкасць. Бацька паехаў на заробкі ў адзін з расійскіх абласных гарадоў, праз пэўны час за ім перасяліліся і астатнія. Толькі вось на рахунак кватэры, што засталася пуставаць, камунальныя службы працягвалі спраўна налічваць сумы, якія неабходна заплаціць за паслугі. Пра наяўнасць доўгу, які на той час дасягнуў трох мільёнаў рублёў, гаспадары ведалі, але лічылі гэтую суму не такой ужо істотнай і планавалі пагасіць яе па вяртанні на радзіму. Але раней за гэта неплацельшчыкаў, якія, між іншым, зусім не адносіліся да катэгорыі «злосных» ці тыповых асацыяльных элементаў, знайшлі пры дапамозе... сацыяльных сетак.

Такія налעпкі «ўпрыгожвалі» дзверы магілёўскіх даўжнікоў.

■ Спагнанне з крэатывам

— Са здзіўленнем ад нас яны даведаліся, што можна зрабіць пераразлік платы за жыллёва-камунальныя паслугі ў сувязі з часовай адсутнасцю. Прад'явілі дакумент, які пацвярджаў, што пэўны час яны пражывалі за мяжой і ў адпаведнасці з гэтым заплацілі амаль на мільён рублёў менш, — распавёў намеснік дырэктара магілёўскага Цэнтра гарадскіх інфармацыйных сістэм Павел ЖУЙКОЎ.

Дарэчы, цяпер, нават знаходзячыся за мяжой, пры дапамозе адзінай разліковай інфармацыйнай прасторы, якую ўвёў Нацбанк, жыллёва-камунальныя паслугі можна аплачваць дыстанцыйна.

Пошук неплацельшчыкаў пры дапамозе інтэрнэту — адзін са шматлікіх «нетрадыцыйных» метадаў барацьбы з даўжнікамі, якія выкарыстоўваюць спецыялісты цэнтра. Так, колькі гадоў таму на дзвярах кватэр даўжнікоў з'явіліся налעпкі з надпісам «Ты стаіш у чарзе на высяленне». Па словах намесніка дырэктара цэнтра, такія налעпкі былі своеасаблівым маркерам таго, як чалавек ставіўся да сваёй запазычанасці.

— Калі на наступны дзень налעпка знікала з дзвярэй, значыць, чалавеку сорамна, і з ім яшчэ можна размаўляць. Калі налעпка заставалася, чалавек тым самым паказваў, што яму усё роўна, і тут уступалі ў сілу іншыя спосабы работы.

СТАР.6

■ Энергетычная бяспека

ГРОШЫ НА БАЛОЦЕ

Беларускі грунт карыстаецца попытам нават у Нідэрландах

Навукоўцамі падлічана, што на тэрыторыі нашай краіны існуе каля 9 тысяч тарфяных радовішчаў з агульнай плошчай 2,4 млн гектараў. Геалагічныя запасы гэтых выкапняў ацэньваюцца ў 4 млрд тон торфу. Сёння торф — гэта не толькі мясцовы від паліва, але і высакаякасны пажыўны грунт, попыт на які ў свеце толькі павялічваецца. Аб эфектыўным выкарыстанні нашага тарфянога «золата» на прыкладзе двух прадпрыемстваў галіны ўдзельнікаў прэс-тура знаёміў намеснік генеральнага дырэктара аб'яднання «Белпалівагаз» Валерый КАВАЛЁЎ.

■ Імпартазамышчэнне — на 100 млн долараў штогод

У апошнія гады аб'ём здабычы торфу ў нашай краіне складае каля 3 млн тон штогод. Адрознае здаецца, што доля яго ў энергетычным балансе дзяржавы нязначная (2-3%), аднак выкарыстанне торфу дазваляе замясціць у эканоміцы да 590 млн «кубоў» прыроднага газу коштам 107,7 млн долараў. Значна большую вагу торф займае ў «сельскай» эканоміцы, бо брыкетны з яго з'яўляюцца сацыяльна значным прадуктам, які грэе больш за 200 тысяч дамоў у невялікіх гарадах і вёсках.

Сёння аб'яднанне «Белпалівагаз» мае ў сваім актыве 26 торфаздабываючых прадпрыемстваў, у склад якіх уваходзяць 19 торфабрыкетных заводаў. Усе яны эфектыўна дзейнічаюць. Аднак ёсць сярод іх сапраўдныя ветэраны не толькі з багажом былых перамог, але і з цудоўнай перспектывай. Нам пашчасціла наведаць першы беларускі торфабрыкетны завод «Усяж» у Смалявіцкім раёне, дзе сёлета адбыўся выпуск шасцімільённай тоны торфабрыкетаў.

Валерый Кавалёў перакананы, што торфаздабыча — справа прыбытковая.

СТАР.4

ТЭЛЕФОННАЯ РАЗМОВА ПРЭЗІДЭНТАЎ

18 сакавіка вечарам адбылася тэлефонная размова Прэзідэнта Беларусі з Прэзідэнтам Расіі, паведамлілі БЕЛТА ў прэс-службе кіраўніка беларускай дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін абмеркавалі шэраг актуальных пытанняў, у тым ліку абмяняліся думкамі адносна Украіны і сітуацыі, звязанай з правядзеннем рэферэндуму ў Крыме.

Кіраўнікі дзяржаў абмеркавалі таксама асобныя пытанні парадку дня маючага адбыцца ў канцы красавіка ў Мінску Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета.

У ПОШУКУ ВАРЫЯНТАЎ

Беларусь не можа заставацца безуважнай да падзей ва Украіне, у тым ліку да праведзенага ў Крыме 16 сакавіка рэферэндуму і прынятага па яго выніках рашэння аб уваходжанні Крыма ў склад Расійскай Федэрацыі. Пра гэта гаворыцца ў заяве Міністэрства замежных спраў нашай краіны, размешчанай на афіцыйным сайце ведамства.

«Беларусь, Расія і Украіна з'яўляюцца брацкімі дзяржавамі, звязанымі агульнай шматвекавай гісторыяй, — заўважае знешнепалітычнае ведамства. — На супярэчнасцях, якія ўзніклі паміж нашымі краінамі, неаднаразова спрабавалі іграць і выкарыстоўваць іх у сваіх мэтах знешнія сілы».

Як адзначаецца ў заяве, цяпер асабліва глыбокую занепакоенасць у Беларусі выклікаюць спробы палітыкаў, у сапраўднасці далёкіх ад падзей, што адбываюцца ў рэгіёне, вырашаць, што добра, а што дрэнна для нашых славянскіх народаў. «З улікам сённяшніх рэалій Рэспубліка Беларусь выступае супраць аднабокай, прадурэнтай інтэрпрэтацыі прынцыпаў міжнароднага права ва ўгоду геапалітычным інтарэсам, спроб заяўляць аб унікальнасці адных міжнародных сітуацый і тэрыторый і ігнараваць іншыя», — падкрэслілі ў міністэрстве.

Дыпламатычнае ведамства таксама заяўляе, што Беларусь прыкладзе ўсе магчымыя намаганні для таго, каб вярнуць статус паміж Украінай і Расіяй да ўзроўню добра-суседскіх, дапамагчы знайсці варыянты ўрэгулявання ўсіх супярэчнасцяў і не дапускаць сілавога супрацьстаяння.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

9 МІЛЬЁНАЎ ТОН ЗБОЖЖАВЫХ

Гэтую лічбу журналістам назваў першы намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Леанід МАРЫНІЧ: такая колькасць сабраных збожжавых будзе магчымай пры правільным падыходзе да арганізацыі працы падчас пасяўной. Наяўныя рэсурсы дазваляюць правесці ўсе належныя работы за 7—11 дзён у двухзменным рэжыме. Але, як заўважыў першы намеснік міністра, на практыцы гэтыя тэрміны звычайна расцягваюцца да 14—27 дзён з прычыны парушэнняў і нерацыянальнага выкарыстання тэхнікі. У шэрагу рэгіёнаў пасяўная ўжо пачалася, прычым у лідарах па аб'ёме выкананай працы знаходзіцца Брэсцкая вобласць.

Сярод галоўных праблем сёлетняй кампаніі Леанід Марыніч вылучыў недахоп у кадрах (да 39,8 тысячы механізатараў будзе далучана яшчэ 5,5 тысячы выпускнікоў сярэдніх спецыяльных устаноў адукацыі, работнікаў прамысловасці і спецыялістаў, занятых у іншых сферах) і нястачу ўгнаенняў, асабліва — мінеральных. Праблема з мінеральнымі ўгнаеннямі будзе кампенсавана з дапамогай арганікі: у большасці рэгіёнаў недахопу ў гэтых угнаеннях не адчуваецца.

Першы намеснік міністра таксама выказаў занепакоенасць станам падрыхтоўкі да пасяўной у Віцебскай вобласці. Акрамя вышэйназваных праблем, існуе яшчэ адна: у гэтым рэгіёне загінула вялікая колькасць азімых. У Верхнядзвінскім, Мёрскім, Глыбоцкім раёнах працэнт некаторых загінулых культур дасягнуў 95-100. Для вырашэння праблемы будуць праведзены кансультацыі са спецыялістамі з Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Леанід Марыніч не выключыў варыянта, пры якім збожжавыя культуры ў гэтых рэгіёнах будуць замяняцца іншымі відамі.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

ДАХОДЫ ПА ДЭПАЗІТАХ «ПАДРЭЗАЛІ»

Беларусбанк з 18 сакавіка вызначае новыя працэнтныя стаўкі па тэрміновых банкаўскіх укладах у беларускіх рублях, паведамлілі рэдакцыі ў прэс-службе банка.

Цяпер пры афармленні ўкладу «Прыярытэт» кліент можа разлічваць на даход у памеры 40% гадавых, па дэпазіце «Гарантаваны даход» тэрмінам на 15 дзён — у памеры 29% гадавых, а тэрмінам на 35 дзён — у памеры 38% гадавых. Спецыялісты адзначаюць, што па раней прынятых такіх укладах новы памер працэнтнай стаўкі прымяняецца з даты аўтаматычнага перазаклучэння на новы тэрмін. Па ўкладах «Інтэрнэт-дэпазіт-Прэзент» асноўны даход зробіцца ў памеры 39% гадавых, «Чатыры сезоны» — 40%, а «Інтэрнэт-дэпазіт» — у памеры 42% гадавых.

Акрамя таго, з 18 сакавіка працэнтная стаўка па новых ашчадных сертыфікатах з тэрмінам абарачэння 1 месяц вызначана ў памеры 39% гадавых, а на 2 месяцы — 40% гадавых. Для эканомікі зніжэнне даходнасці па дэпазітах — бяспрэчны плюс. Цяпер будзем чакаць зніжэння банкаўскіх «апетытаў» і па крэдытах...

МЯСА ДАРАЖЭ

У Беларусі ў сярэднім на 5% павышаны максімальныя адпускныя цэны на ялавічыну і свініну. Аб гэтым гаворыцца ў пастанове Міністэрства эканомікі № 20, якая апублікавана 19 сакавіка на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале.

Такім чынам, гранічная максімальная адпускная цана за кілаграм ялавічыны (у паўтушах і чвэртках) павялічваецца на 1585 рублёў да 33 279 рублёў. Максімальная цана за кілаграм свініны (у тушах і паўтушах) першай і другой катэгорыі і буйнакавалкавы мясакосны паўфабрыкат у выглядзе адрубоў са свініны складзе 31 920 рублёў, трэцяй катэгорыі — 29 814 рублёў.

Нагадаем, што ялавічына і свініна ўваходзяць у пералік сацыяльна значных тавараў, цэны на якія рэгулюе дзяржава. Апошні раз гранічныя максімальныя адпускныя цэны на мяса падвышаліся ў кастрычніку 2012 года.

Сяргей КУРКАЧ.

МТС: ЛІДАРСТВА Ў ІНТАРЭСАХ КЛІЕНТАЎ

Колькасць абанентаў аператара мабільнай сувязі «МТС» павялічылася за 2013 год да 5 млн 390 тысяч. Такім чынам, МТС працягвае ўтрымліваць у краіне лідарства па колькасці абаненцкай базы. Асноўны прырост кліентаў быў зафіксаваны ў сегменце карыстальнікаў мабільнага інтэрнэту — да 1,36 млн, што на 50% перавышае паказчык папярэдняга года. А сярэднямесячныя выдаткі абанентаў МТС на паслугі сувязі склалі 52,5 тысячы рублёў.

Летась аператар мабільнай сувязі працягваў укладваць сродкі ва ўдасканаленне інфраструктуры. Так, на развіццё ўласнай сеткі і тэлемаунікацыйнай галіны было накіравана 355 мільярд рублёў (на 34% больш, чым годам раней). Дзякуючы інвестыцыям МТС змог павялічыць прапускную здольнасць сеткі на 35%, а таксама ўкараніць сучасныя рашэнні, якія павышаюць якасць паслуг. Інвестыцыі ў развіццё сеткі спрыялі росту спажывання мабільнага інтэрнэт-трафіку на 57% у параўнанні з паказчыкам 2012 года. Да таго ж летась МТС запусціў тэхналогію HD Voice, якая прыняццова змяняе якасць галасавых выклікаў, паляпшаючы гучанне і разборлівасць маўлення.

Надзея НІКАЛАЕВА.

АЎТА НЕ «НАБЕГАЛА» ЛІШНЯГА

Прадставішы непраўдзівыя звесткі аб прабегу грузавіка, грамадзянін хацеў ухіліцца ад аплаты мытных збораў.

Па інфармацыі аддзела ідэалагічнай работы Мінскай рэгіянальнай мытні, «Таёта» 2011 года выпуску паступіла ў адрас сталічнага індывідуальнага прадпрымальніка. Падчас праверкі дакументаў высветлілася, што ў графе «Прабег аўтамабіля» ёсць штучна ўнесены змяненні. Новая лічба была амаль у тры разы большай за сапраўдную. Гэты факт аўтаматычна зніжаў кошт аўтамабіля, лічы, удвая, адпаведна — змяншаўся і памер мытных плацяжоў.

У выніку машыну, якая, па папярэдніх ацэнках, каштуе больш за 570 мільёнаў рублёў, канфіскавалі як прадмет адміністрацыйнага правапарушэння.

Ганна ГАРУСОВІЧ.

ПАДПАЛАМ СПРАБАВАЎ «ЗАМЕСЦІ СЛЯДЫ»

Вяртаючыся дадому, жыхар кватэры па сталічнай вуліцы Панчанкі ўбачыў адчыненыя дзверы, з якіх ішоў дым...

Прыбыўшыя выратавальнікі ліквідавалі пажар, аднак пашкоджаны аказаліся значнымі. Агледзеўшыся, пацярпелы заўважыў прапажу некалькіх калекцый манет, банкнот, марак, а таксама валюты на суму больш за 100 долараў. Аператыўнікі крымінальнага вышуку Фрунзенскага РУУС хутка высветлілі не толькі прычыну пажару, але і літаральна па «гарачых слядах» устанавілі вінаватага. Недзе праз гадзіну яго затрымалі, украдзенае канфіскавалі. Па словах 23-гадовага падазраванага, пасля крадзяжу, каб «замесці» сляды, ён вырашыў падпаліць кватэру. А каб усё атрымалася, адключыў пажарны апавяшчальнік і адкрыў газавыя канфоркі. На шчасце, ніхто не пацярпеў. А праваахоўнікі ўстанавілі прыналежнасць затрыманага да здзяйснення шэрагу іншых злачынстваў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

КУДЫ СПЯШАЎСЯ?

Трагічна абарвалася жыццё 25-гадовага жыхара Іванава, трактарыста адной з мясцовых арганізацый. Ён выехаў проста на чыгуначны пераезд у раёне вёскі Снітава, калі па пуцях рухаўся дызель Брэст — Лунінец.

Як паведамлілі ў абласным упраўленні ДАІ, сігналізацыя на пераездзе была спраўнай і папярэдзвала аб руху цягніка. Што падштурхнула маладога чалавека падстаўляць трактар МТЗ пад цягнік, цяпер спрабуюць высветліць следчыя.

Удар быў такой сілы, што трактар амаль што разляцеўся на часткі. Чалавек атрымаў траўмы, ад якіх памёр на месцы. Ні машыніст, ні пасажыры дызельнага цягніка не пацярпелі. Рух быў адноўлены за 15 хвілін.

Яна СВЕТАВА.

Жыллё

ЗА ДВА МЕСЯЦЫ — ПЛЮС 17%

Арганізацыямі ўсіх формаў уласнасці ў студзені-лютым было пабудавана 9,2 тысячы новых кватэр, што амаль на 2 тысячы жылых памяшканняў больш, чым за адпаведны перыяд летась, паведамлілі рэдакцыі ў Нацыянальным статыстычным камітэце.

Такім чынам, сёлета было ўведзена ў эксплуатацыю 754,1 тысячы квадратных метраў агульнай плошчы жылля, што складае 15,1% да прадгледжанага задання на год і 117,4% да леташняга ўзроўню. Спецыялістамі падлічана, што на будаўніцтва жылля выкарыстаны 4 трлн рублёў інвестыцый у асноўны капітал, або каля 20% да агульнага аб'ёму інвестыцый.

Для грамадзян, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, уведзена ў эксплуатацыю 384,7 тысячы квадратных метраў жылля. У параўнанні з такім перыядам летась, сёлета ўвод у эксплуатацыю жылля для гэтай катэгорыі грамадзян павялічыўся на 22,6 тысячы квадратных метраў. Эксперты Белстата адзначаюць, што за першыя два месяцы года лідарам будаўніцтва жылля з'яўляецца сталіца, дзе было ўведзена 180,9 тысячы квадратных метраў, потым ідзе Мінская вобласць

(149,3 тысячы кв. м), Брэсцкая (147,6), Гомельская (107,5), Гродзенская (83,1), Віцебская (44,3) і Магілёўская (41,5).

З выкарыстаннем дзяржаўнай падтрымкі для чаргавою было пабудавана 306,6 тысячы квадратных метраў, а ў шматкватэрных жылых дамах у гарадах — 271,4 тысячы «квадратаў». У сельскіх населеных пунктах уведзена ў эксплуатацыю 160,1 тысячы квадратных метраў агульнай плошчы жылля, або 21,2% ад агульнага ўводу па краіне.

Сяргей КУРКАЧ

Сезон

А НА ТАКАХ, А НА ТАКАХ...

З 20 сакавіка ў краіне стартуе сезон палявання на самцоў глушца і цецераў. Доўжыцца ён будзе да 30 красавіка ў перыяд часу з 3 да 9 гадзін.

— Дазволена паляванне з наразнай паляўнічай зброяй з дульнай энергіяй кулі звыш 400 джоўляў і гладкаствольнай паляўнічай зброяй з выкарыстаннем патронаў са шротам, — паведаміў «Звяздзе» старшы дзяржаўны інспектар Мінскай абласной інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету Вадзім Варабей. — На глушца дазволена паляванне зброёвым спосабам на таках з падыходу і з засады, а на цецераў зброёвым спосабам на таках толькі з засады.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Інавацыі

СТВАЛАВЫМ КЛЕТКАМ АРГАНІЗАВАЛІ...

«ПАСКОРАНЫ РЭЖЫМ»

Біяфізікі фізічнага факультэта БДУ сумесна з фізіялагамі Нацыянальнай акадэміі навук распрацавалі тэхналогію, якая паскарае працэс пераўтварэння ствалавых клетак у нейроны. Лабараторны ўзор устройства, якое выкарыстоўваецца для стымуляцыі клетак, распрацавалі і вырабілі навуковыя супрацоўнікі лабараторыі клетачнай інжынерыі і нанабіятэхналогіі кафедры біяфізікі фізфака БДУ.

Аналагаў тэхналогіі ў нашай краіне не існуе. Экспериментальнае ўстройства біяфізікаў мае прыкладны характар. Размова ідзе аб клетачнай тэрапіі. Як вядома, з узростам колькасць ствалавых клетак у чалавека змяншаецца, адпаведна, зніжаюцца і аднаўленчыя магчымасці яго арганізма. Біяфізікі ўстанавілі, што на працэс вырошчвання ствалавых клетак уплывае стымуляцыя пераменным электрычным полем з вызначанымі параметрамі і амплітудай.

Надзея НІКАЛАЕВА.

НАВІНЫ

ПАДЗЕІ

ФАКТЫ

■ Блізкая ўлада

НЯВЫРАШАНЫХ ПЫТАННЯЎ БЫЦЬ НЕ ПАВІННА,

лічыць губернатар Магілёўскай вобласці Пётр Руднік

Звычайна на прыём да губернатара прыходзяць людзі, пытанні якіх трапілі ў разрад невырашальных. Некаторыя прыносяць з сабой цэлыя «талмуды» — так званыя адпіскі, якія назапасіліся за гады блукання па розных інстанцыях. Чарговы прыём не стаў выключэннем. Да губернатара звярнулася 9 чалавек, большасць з якіх мела прэтэнзіі з разраду жыллёва-камунальных. Каб разабрацца ў іх праблемах усебакова, на прыём былі запрошаны прадстаўнікі гар- і аблвыканкама, спецыялісты, у кампетэнцыі якіх знаходзіцца вырашэнне тых ці іншых пытанняў.

Губернатар Магілёўскай вобласці Пётр Руднік.

Старшыня ЖБК «Жылцэнтр» выказаў заклапочанасць наконт будаўніцтва дома. Яно яшчэ не пачалося, а пытанні ўзніклі. «Жыллёвы кааператыву сфарміраваны, але фінансаванне затрымліваецца, — скардзіўся заяўнік. — Дом па плане павінен быць ўведзены ў эксплуатацыю ўжо сёлета, і людзі хвалююцца, каб ён не трапіў у «праблемныя». Што ім рабіць, калі падымецца кошт за квадратны метр? Большасць кватэр належыць шматдзетным і сацыяльным сем'ям, у якіх кожная капейка на вагу золата».

Як высветлілася, банк ужо гатовы пачаць выдачу крэдытаў, а будаўніцтва пачнецца ў бліжэйшыя тэрміны. Дырэктар Бабруйскага завода буйнапанэльнага домабудавання Іван Грыняк запэўніў, што ўведзены ў эксплуатацыю ён будзе, як і плануецца, у снежні. Кошт квадратнага метра ў будучым доме абдыдзецца

забудоўшчыкам у 6,1 мільёна рублёў. «Каб будаўніцтва не зацягвалася, фінансаванне павінна вестцё своечасова, — папярэдзіў Пётр Руднік. — Трэба, каб жылцы пра гэта таксама памяталі і да сваіх абавязкаў ставіліся адказна». Дарэчы, цяпер на Магілёўшчыне 7 праблемных дамоў, будаўніцтва якіх вядзецца з парушэннямі тэрмінаў.

У жыхароў магілёўскага пасёлка Дачны праблема іншага кшталту — 6 гадоў яны змагаюцца за тое, каб на іх вуліцах была пракладзена каналізацыя, але «воз і цяпер там». Афіцыйны адказ — няма фінансаў. Сёлета быў створаны кааператыву ў складзе 357 чалавек (24 вуліцы і завулак). Старшыня разам з сакратаром звярнуліся ад яго імя, каб даведацца аб канкрэтных тэрмінах будаўніцтва. Сітуацыя і насамрэч складаная. Толькі на пракладку сетак на трох вуліцах

спатрэбіцца звыш 5 мільярдаў рублёў. Але ў бюджэце ўсяго 3,2 мільярда. Пётр Руднік даў распараджэнне, каб гарвыканкам яшчэ раз разгледзеў гэтае пытанне і стварыў графік падключэння вуліц да «трубы». Ён таксама запатрабаваў, каб была створана праектна-каштарысная дакументацыя на ўвесь пасёлак і ўсім жыхарам прапанавана было прыняць удзел у будаўніцтве.

З набалелым пытаннем прыйшла да губернатара магіляўчанка, дачка якой разам з дзіцем-інвалідам жыве ў аднапакаёўцы. Яна паскардзілася, што кватэра кутняя, халодная, а дзіцяці патрабуюцца іншыя ўмовы. Жанчына звярнулася па дапамогу ў будаўніцтва жылля. Губернатар запатрабаваў стварыць камісію і больш дэтальна азнаёміцца з умовамі пражывання сям'і, а таксама разгледзець пытанне аб выдзяленні іншай сацыяльнай кватэры, больш адпаведнай патрэбам.

Некалькі гадоў цягнуцца вырашэнне праблем раённага кааператыву № 10 Бабруйска — у апошнія гады пачалося падтапленне аглядных ям і падвалаў. Бабруйскія ўлады прапануюць удзельнікам пабудаваць водаадвядзенне за асабісты кошт. Але, як лічыць давераная асоба кааператыва, гэтая праблема агульная, наколькі падтапляюцца не толькі землі кааператыва. Губернатар распарадзіўся, каб была створана камісія па вывучэнні гэтага пытання. Ён таксама папярэдзіў, што

члены кааператыва павінны зарэгістравацца ў агенцтве па нерухомаму і зямельным кадастры, бо з 2455 уладальнікаў гаражоў афіцыйна свае правы ўзаконілі толькі 116.

— Наколькі складана разглядаць усе гэтыя пытанні? — спыталі журналісты ў губернатара пасля таго, як апошні наведнік пакінуў пакой.

— Ва ўсім ёсць недапрацоўкі, калі падысці фармальна, не ўнікнуць у сутнасць праблемы, — адказаў ён. — Па выніках любога прыёму мы, як выканаўчая ўлада, павінны вырашыць праблему. Калі гэта не датычыцца бюджэтных затрат і ёсць магчымасць пайсці насустрач, гэта трэба рабіць. Але павярхоўнага стаўлення тут быць не павінна. І калі пытанне патрабуе дапрацоўкі, то яго лепш дапрацаваць камісіяна. Першы год я прымаў шмат каго па тых жа пытаннях, з якімі яны ўжо аднойчы звярталіся да губернатара. Думалі, раз прыйшоў новы чалавек, ён даць станючы адказ. Але ў некаторых людзей былі завышаныя патрабаванні, яны прэтэндавалі не на тое, што прапісана ў заканадаўстве, і я падтрымліваў папярэднія рашэнні. Цяпер часцей на прыём прыходзяць грамадзяне з цэлымі стосамі адказаў, уключаючы чыста фармальныя адпіскі. Але ж праблему вырашаць трэба. Навырашаных пытанняў быць не павінна.

Нэлі ЗІГУЛЯ

ДЗЯЎЧАТЫ ВЫБІРАЮЦЬ ВЫШЭЙШУЮ АДУКАЦЫЮ

■ Прафесійны выбар

Беларусь займае ў свеце адно з самых высокіх месцаў па колькасці жанчын, якія атрымліваюць вышэйшую адукацыю (падлікі вядуцца на 10 тысяч жаночага насельніцтва).

Па звестках Нацыянальнага статыстычнага камітэта, «удзельная вага» дзяўчат сярод студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў складае 57%. Ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай адукацыі захоўваецца гендарны парытэт: 50 працэнтаў юнакоў і 50 працэнтаў дзяўчат. А вось ва ўстановах прафесійна-тэхнічнай адукацыі колькасць юнакоў удвая перавышае колькасць прадстаўніц слабага полу.

Пераважна жаночымі застаюцца гуманітарна-сацыяльныя профілі адукацыі. Доля дзяўчат, якія атрымліваюць сярэдняю спецыяльную і вышэйшую адукацыю па медыцынскіх спецыяльнасцях, складае 80% ад агульнай колькасці тых, хто на іх навучаецца. Такая ж доля дзяўчат і на педагагічных спецыяльнасцях. А на эканамічных і юрыдычных спецыяльнасцях іх — 73%.

Натуральна, што і прафесія педагога застаецца пераважна жаночай. Так, у гэтым навучальным годзе доля жанчын сярод настаўнікаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі дасягае 87%. Сярод дырэктараў гэтых устаноў і іх намеснікаў жанчын — 85%.

Ва ўстановах сярэдняй

спецыяльнай адукацыі з кожных чатырох выкладчыкаў — тры жанчыны. У гэтым зьяне працуюць каля 8 тысяч прадстаўніц прыгожага полу. З іх ступень кандыдата навук маюць 29 чалавек, а званне дацэнта — 16.

Ва ўстановах вышэйшай адукацыі на выкладчыцкай рабоце занята больш як 13

тысяч жанчын (56% ад агульнай колькасці выкладчыкаў), сярод якіх 252 — дактары навук і больш за 4 тысячы — кандыдаты навук. Вучонае званне прафесара маюць 227 выкладчыкаў-жанчын, а званне дацэнта — 3,4 тысячы.

Надзея НІКАЛАЕВА

■ Май на ўвазе

КАЗАХСТАН УВОДЗІЦЬ АБМЕЖАВАННІ НА ДАРОГАХ

Мы раней паведамлялі, што сёлета ў сувязі з умовамі надвор'я на рэспубліканскіх аўтамабільных дарогах агульнага карыстання Беларусі не будуць уводзіцца веснавыя абмежаванні на восі транспартных сродкаў.

А вось міжнародным перавозчыкам трэба памятаць, што такія абмежаванні — з нагрузкай на адзіночную вось звыш васьмі тон — будуць дзейнічаць на рэспубліканскіх дарогах Казахстана.

Дзейнічаць яны будуць з 23 сакавіка па 1 мая ў Акцюбінскай, Акмалінскай, Усходне-Казахстанскай, Заходне-Казахстанскай, Карагандзінскай, Кастанайскай, Паўладарскай і Паўночна-Казахстанскай абласцях.

Сяргей РАСОЛЬКА.

■ Пад кантролем

«НЕПРАЗРЫСТЫЯ» ЗВЕСТКІ

Груз коштам звыш 266 мільёнаў рублёў спрабавалі выдаць за нашмат больш танную прадукцыю.

У пункт мытнага кантролю «Мінск — СЭЗ» быў прадстаўлены тавар, які ў дакументах заявілі як афарбаванае шкло. Агульная вага тавару складала амаль 23 тоны.

Шкло, што везлі з Чэшскай Рэспублікі для кампаніі, зарэгістраванай у беларускай сталіцы, выклікала ў супрацоўнікаў мытні падазрэнні. Яны засумняваліся ў праўдзівасці звестак, узказаных у дэкларацыі. У выніку аказалася, што кошт грузу сапраўды заніжаны ў больш чым два разы. І калі б недакладнасць звестак не была выяўлена, гаспадары грузу змаглі б «зменшыць» памер мытных плацэжаў аж на 65 мільёнаў рублёў.

Ганна ГАРУСОВІЧ.

ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЭМИТЕНТА ЦЕННЫХ БУМАГ			
ОАО «ЭЛЕГАНТ»			
246050, г. Гомель, ул. Интернациональная, 13, т./ф. 74-59-78			
БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 января 2014 г.			
		млн. руб.	
Наименование показателя	На начало отчетного года	На конец отчетного года	
АКТИВ			
Долгосрочные активы	17 416	103	
Краткосрочные активы	912	2 430	
БАЛАНС	18 328	2 538	
ПАССИВ			
Собственный капитал	15 663	2 224	
Долгосрочные обязательства	629	-	
Краткосрочные обязательства	2 036	314	
БАЛАНС	18 328	2 538	
ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ ЗА 2012 г.			
Наименование показателя	За отчетный период	За аналог. период прошлого года	
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг (за вычетом налогов)	1 189	5 048	
Себестоимость реализованных товаров, продукции, работ, услуг	(981)	(3 552)	
Прибыль (убыток) до налогообложения, всего			
в том числе: прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг	(2 087)	(1 608)	
в том числе: прочие доходы и расходы по текущей деятельности	(470)	(270)	
в том числе: прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	(7 312)	-	
Налог на прибыль; изменение отложенных налоговых активов; изменение отложенных обязательств; прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли (дохода)	-	-	
Чистая прибыль (убыток)	3245	(1 608)	
Пункты 4 - 9, 12, 15 формы № 1 «Информация об открытом акционерном обществе и его деятельности».			
4. Доля государства в уставном фонде эмитента 0% (всего, в процентах), в том числе:			
Вид собственности	Количество акций, шт.	Доля в уставном фонде, %	
Частная	-	-	
5. Количество акционеров - всего 49			
В том числе:			
юридических лиц	5	из них нерезидентов Республики Беларусь -	
физических лиц	44	из них нерезидентов Республики Беларусь 2	
6. Информация о дивидендах и акциях:			
Наименование показателей	Единица измерения	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	миллионов рублей	0,0	0,0
Фактически выплаченные дивиденды в данном отчетном периоде	миллионов рублей	0,0	0,0
Дивиденды, приходящиеся на одну акцию (включая налоги)	рублей	0,0	0,0
Дивиденды, фактически выплаченные на одну акцию (включая налоги)	рублей	0,0	0,0
Обеспеченность акции имуществом общества	тысяч рублей	10,1	40,1
7. Отдельные финансовые результаты деятельности:			
Наименование показателей	Единица измерения	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	миллионов рублей	1417	(1828)
Долгосрочная дебиторская задолженность	миллионов рублей	-	-
Долгосрочные обязательства	миллионов рублей	-	629
8. Среднесписочная численность работающих (человек) - 27			
9. Основные виды продукции или виды деятельности, по которым получено двадцать и более процентов выручки от реализации товаров, продукции, работ, услуг (только в составе годового отчета): сдача внаем собственного недвижимого имущества.			
12. Дата проведения годового общего собрания акционеров, на котором утверждался годовой бухгалтерский баланс за отчетный 2013 год - 14 марта 2014 г.			
15. Сведения о применении эмитентом свода правил корпоративного поведения (только в составе годового отчета): применяется.			
Директор ОАО «Элегант»		В.Г. Демиденко	
Гл. бухгалтер		Т.В. Вязовская	
		УНН 40078331	

Фота Марыны БЕГУНЬСКОЙ.

ГРОШЫ НА БАЛОЦЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Дырэктар завода Пётр СЛЯСАРЧЫК адзначае, што за 62 гады прадпрыемства здабыло каля 13,3 млн тон торфу, з якога было выраблена ўжо 6 млн тон паліўнага брыкету.

Выкарыстанне такога аб'ёму мясцовага паліва дазволіла замясціць больш за 2,8 млрд кубічных метраў прыроднага газу, што па сённяшніх цэнах — амаль 1 млрд долараў.

Легендарнае прадпрыемства і цяпер дзейнічае ў тры змены на працягу ўсяго года, за выключэннем аднаго месяца, калі ажыццяўляецца капітальны рамонт і мадэрнізацыя абсталявання. Прымяненне самых сучасных тэхналогій і падыходаў у арганізацыі вытворчасці, укараненне больш энергаэфектыўных ліній дазваляе зніжаць выдаткі і дасягаць канкурэнтнай цаны прадукцыі завода нават пры пастаўках на экспарт, упэўнены Пётр Слясарчык. А вось сыравіннай базы мясцоваму заводу хопіць на многія дзесяцігоддзі. Падлічана, што за 62 гады з 30 млн тон запасаў торфу на радовішчах, якія адведзены для торфаздабычы гэтаму прадпрыемству, здабыта і перапрацавана менш чым палова існуючых аб'ёмаў.

Да экалогіі — дружалюбна

Валерый Кавалёў таксама падкрэсліў, што здабыча торфу, вытворчасць торфабрыкетаў і іншай прадукцыі з тарфяной сыравіны, а таксама рэкультывацыя выпрацаваных участкаў такіх радовішчаў у Беларусі ажыццяўляецца па экалагічна дружалюбных тэхналогіях. Паводле інфармацыі дырэктара завода, «ТБЗ Усяж» за больш чым 60 гадоў сваёй дзейнасці выпрацаваў 3 тыс. га з адведзеных яму 7,5 тыс. га. З іх 700 га перададзена пад сельгасвытворчасць, 2,3 тыс. га — лягасам. А на тэрыторыі плошчай больш за 200 га быў створаны гідралагічны заказнік мясцовага значэння. «Сёння многія аматары рыбнай лоўлі, і не толькі з Беларусі, ведаюць Усяжскія разлівы як чудознае месца рыбалкі», — з гордасцю гаворыць Пётр Слясарчык.

На гэты конт сваё важнае слова сказала і навука. **Галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута прыродакарыстання НАН Беларусі акадэмік Іван ЛІШТВАН** лічыць, што паўторнае зава-

ненне такіх тэрыторый з'яўляецца адным з самых эфектыўных і экалагічных сучасных спосабаў рэкультывацыі былых радовішчаў торфу. Але нават калі б проста пакінулі выпрацаваны тарфянікі ў тым выглядзе, які яны ёсць, то даследаванні паказваюць, што праз 7-10 гадоў яны самастойна вяртаюцца ў свой першапачатковы стан, робяцца азёрамі і балотамі, аднаўляецца прыродна-біялагічная разнастайнасць, бо прырода бярэ сваё, а торфаздабыча не наносіць ёй незагойных ран.

Калі з нізіннага торфу прапануецца «штампаваць» паліўныя брыкеты, то з торфу верхавога лепш рабіць сапраўды інавацыйны прадукт — высакаякасныя грунты.

Здабыча торфу з балотных масіваў ажыццяўляецца ў цёплым сезон — звычайна з мая па верасень. Праца тарфянікаў доўжыцца ад першых промняў сонца да ночы. Здабываецца торф айчыннай тэхнікай і вывозіцца з балот чыгуначным транспартам магістральнай вузкакалейкі, працягласць якой складае каля 30 кіламетраў. Спачатку торф збіраецца ў велізарныя бурты вагой да 3 тысяч тон у кожным. Усяго за сезон на палях спецыялісты фарміруюць каля 200 тысяч тон такога паўфабрыката.

Цяпер на торфабрыкетным заводзе працуюць 300 чалавек, аднак ён з'яўляецца горадаўтваральным прадпрыемствам і крыніцай цеплавой энергіі для пасёлка Усяж, дзе жыве 1,6 тысячы жыхароў у камфортных умовах з развітой гандлёвай і сацыяльнай інфраструктурай.

Паліўная перспектыва

Па здабычы торфабрыкетаў (каля 1,3 млн т) Беларусь у свеце займае першае месца. Але што нам гэта дае? Насельніцтва мае таннае пачное паліва, якое напалоўу датуецца дзяржавай. Пэўная частка торфу

прапануецца энергетычнаму сектару і на экспарт. А вось з апошнім існуюць пытанні. Калі ў 2012 годзе было прададзена паліўнага брыкету на 26 млн долараў, то летась мы заробілі на такім экспарце толькі 11 млн «зялёных». Да і кошт торфу за мінулы год знізіўся з 50-54 еўра за тону да 45-48 еўра. І гэта сусветныя тэндэнцыі, бо летась вельмі патаннеў вугаль, попыт на які быў мінімальны. А тлумачыцца гэта анамальна цёплай зімой у Еўропе. Сёння нашы брыкеты прадаюцца ў Швецыю, Літву, Латвію, Эстонію, Польшчу і Фінляндыю. У халодныя зімы паўночныя скандынаўскія краіны купляюць нашы брыкеты ў значна большых аб'ёмах. Другім кірункам рэалізацыі здабытага торфу павінны стаць цэментныя заводы і электрастанцыі з высокай эфектыўнасцю выкарыстання такога паліва.

Так пакуюць біг-болі.

Мабільныя міні-заводы

Торфу ў нас і сапраўды даволі шмат, аднак... Гаворка сёння ідзе аб рацыянальным выкарыстанні фінансавых рэсурсаў, якія неабходны для распрацоўкі новых радовішчаў. Маюцца на ўвазе невялікія плошчы тарфяных палёў, якія раней нават не разглядаліся для прамысловай здабычы. Цяпер сучасны зборна-разборны аўтаматызаваны комплекс магчыма ставіць непасрэдна каля радовішчаў без пракладкі магістральнай чыгуначнай вузкакалейкі. Падобныя комплексы дазваляюць здабываць больш за 20 тысяч тон брыкетаў у год. Сабekoшт падобнай вытворчасці складае каля 2 млн долараў, што ў 50 разоў танней, чым цана буйнага завода з магутнасцю да 100 тысяч тон брыкету ў год. Акрамя таго, абслугоўваецца такі міні-завод невялікай колькасцю спецыялістаў вахтовым спосабам, што не прадугледжвае будаўніцтва жылля і адпаведнай інфраструктуры. Поўная акупляльнасць падобных комплексаў складае каля 4 гадоў. Паводле інфармацыі Валерыя Кава-

лёва, на мінулым тыдні першы такі комплекс пачаў вырабляць брыкеты на радовішчы пад Лідай.

На вагу золата

Калі з нізіннага торфу прапануецца «штампаваць» паліўныя брыкеты, то з торфу верхавога лепш рабіць сапраўды інавацыйны прадукт — высакаякасныя грунты. Яшчэ некалькі гадоў таму тарфяная галіна ў Віцебскай вобласці перажывала не самыя лепшыя часы. Працавалі па-старому, вывозілі з палёў торф і прадавалі шмат, выпускалі нізкакасныя паліўныя брыкеты, ніхто не займаўся распрацоўкай новых радовішчаў.

Пасля змены гаспадара тарфяных прадпрыемстваў сітуацыя тут пачала выпраўляцца, расказвае **намеснік генеральнага дырэктара прадпрыемства «Віцебскаблгаз» па прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці Канстанцін ПАЧЭПКА**. «Светлыя галовы» рэгіянальнай паліўнай структуры прапанавалі некалькі слушных ідэй, і справа пайшла. Таму ў Докшыцкім раёне ў кароткія тэрміны быў узведзены ўнікальны для Беларусі экспартаарыентаваны цэх па вытворчасці пажыўных грунтоў і кіпавання торфу. А летась пажыўныя грунты пад маркай «Дзвіна» сталі лаўрэатам конкурсу «Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь». Гэта прамы доказ таго, што грошы ў мадэрнізацыю былі укладзены нездарма.

Грунт тарфяны пажыўны вырабляецца з выкарыстаннем галандскіх складаных угнаенняў і ўжываецца для вырошчвання расады агароднінных культур, кветкавых раслін, саджанцаў дрэў і кустоў, газонаў і для паляпшэння структуры глебы.

Сучаснае абсталяванне цэха дазваляе вырабляць прадукцыю, якая адпавядае патрабаванням самых патрабавальных заказчыкаў, а рэцэптуры грунтоў распрацаваны спецыялістамі праектна-пошукавага інстытута «БелНДІ-палівапраект» у адпаведнасці з рэкамендацыямі НАН Беларусі.

Магутнасць новага завода ў пасёлку Круляўшчызна складае 38 тысяч тон прадукцыі з мясцовага верхавога торфу. Сёння прадпрыемства вырабляе 29 тысяч тон верхавога торфу ў вялікіх кіпах, так званых біг-болах — аб'ём да 6 кубаметраў, а таксама 7 тысяч тон пажыўных грунтоў. Завод мае магчымасць паменшыць аб'ёмы выпуску проста верхавога торфу ў кіпах і адначасова павялічыць выбар складаных пажыўных грунтоў. Вядома, што пажыўныя грунты каштуюць значна больш, чым паўфабрыкат торфу. Прадукцыя пад маркай «Дзвіна» цяпер займае палову ўнутранага рынку (5 тысяч тон), а 2 тысячы тон прадаецца за мяжу.

Сёлета асартымент пажыўных грунтоў істотна пашыраецца. З'явілася серыя пад хвойныя дрэвы, спецыяльныя — для кіпарысаў, кедраў і ўвогуле ўніверсальныя — для дэндрапаркаў. Летась пажыўныя грунты і верхавы торф з віцебскай «прапіскай» актыўна набываліся арганізацыямі Турцыі, Германіі, Італіі, Расіі, Чэхіі, Нідэрландаў і Казахстана. Сёлета наша прадукцыя зацікавіла пажыўцоў Азербайджана, Украіны і Балгарыі. Летась за мяжу прадаў сваёй прадукцыі на суму 3,16 млн долараў, а сёлета плануе павялічыць гэты аб'ём яшчэ на 200 тысяч долараў. А мы з вамі, у сваю чаргу, павінны таксама падтрымаць айчыннага вытворцу. За якасць мясцовых пажыўных грунтоў тут адказваюць.

Сяргей КУРКАЧ. Фота аўтара. Мінск — Усяж — Круляўшчызна — Мінск.

Вузаккалейка — адзіны транспарт на балоце.

■ Факт

СИСТЭМА TAX FREE ПРЫХОДЗІЦЬ У РЭГІЁНЫ

Услед за сталіцай Tax Free (сістэма вяртання падатку на дабаўленую вартасць пакупнікам, якія не маюць пастаяннага месца жыхарства ў краінах Мытнага саюза) пачынае развівацца і ў рэгіёнах.

Першымі на Гродзеншчыне гэта зрабілі ў Лідзе (крамы «Дом гандлю» і «Дамавіты»), і вось цяпер — у абласным цэнтры. Адпаведная інфармацыя з'явілася на ўваходзе і ля кожнай касы гандлёвага дома «Нёман». Верагодна, неўзабаве магчымасцямі гэтай сістэмы скарыстаюцца і іншыя гандлёвыя прадпрыемствы.

Нагадаем, што сістэма Tax Free распаўсюджваецца не на ўсе пакупкі, а толькі на асобныя катэгорыі тавараў, якія абкладаюцца падаткам на дабаўленую вартасць па стаўцы 20%: прадугледжваецца вяртанне ў беларускіх рублях 15% ад кошту тавару без ПДВ. Гэтая сістэма датычыцца не толькі беларускіх тавараў, але і некаторых імпартных, аднак не прымяняецца да падакызных і датацыйных. Вяртанне ПДВ магчыма пры пакупцы ў адной краме на працягу аднаго рабочага дня тавару на суму больш за 800 тысяч рублёў.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ШТО ТАКОЕ ЕЎРАПЕЙСКАЯ ЯКАСЦЬ АДУКАЦЫІ?

Адказ на гэта пытанне можна будзе атрымаць на I міжнародным адукацыйным форуме «Еўрапейская якасць адукацыі», які пройдзе ў Мінску з 8 па 10 красавіка.

Мэта форуму — аб'яднаць самыя сучасныя і актуальныя прапановы кіраўнікоў, педагогаў, навукоўцаў, экспертаў устаноў вышэйшай, паслядыпломнай і дадатковай адукацыі з Беларусі, краін СНД, Еўрасаюза і Вялікабрытаніі па ключавых пытаннях павышэння якасці падрыхтоўкі спецыялістаў для работы ва ўмовах глабальных перамен.

Падчас форуму будуць абмяркоўвацца актуальныя праблемы ў галіне кантролю якасці адукацыі, развіццё дыстанцыйнага навучання, сучасныя тэндэнцыі на сусветным рынку адукацыі, пытанні інтэграцыі, пошуку партнёраў на знешніх рынках і магчымасць больш шырокага ўключэння структур адукацыі краін СНД у міжнародную сістэму адукацыі.

Плануецца, што ўдзел у мерапрыемстве возьмуць прадстаўнікі 200 ВНУ з 50 краін свету, а таксама спецыялісты акрэдытацыйных і кантрольных органаў Вялікабрытаніі і іншых арганізацый, якія маюць дачыненне да адукацыі.

Мерапрыемства пройдзе пры падтрымцы Міністэрства адукацыі, пасольства Беларусі ў Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі. Арганізатарамі выступіла брытанская бізнес-школа «Магна Карта Оксфард» і Цэнтр міжнародных сувязяў.

Плануецца, што такі форум стане традыцыйным і будзе «вандраваць» па розных краінах СНД і свету.

Надзея НИКАЛАЕВА.

■ Як нас дураць

КАТАЎСЯ НА ДАРАГІХ АЎТО І ПАДАРОЖНІЧАЎ ПА ЕЎРОПЕ

26-гадовы мінчанін знайшоў вельмі прасты спосаб разбагацець. У адных знаёмых ён браў грошы ў доўг на развіццё свайго бізнесу па гандлі адзеннем «сэксанд-хэнд», іншым прапановаў удзел у гэтай справе за пэўныя інвестыцыі, яшчэ некаму прапановаў прыгнаць добры аўтамабіль з-за мяжы, дзела чаро браў аванс, які часам даходзіў да поўнага кошту машыны...

Вось толькі ні ў адным з пералічаных выпадкаў заёмшчыкі і аўтадылер свае абавязкі не выканаў. А калі падманутыя кліенты і крэдытары звярталіся да яго з прэтэнзіямі, некаторым вяртаў невялікую суму грошай, абяцаючы астатняе аддаць пазней. Камусьці не аддаваў увогуле нічога, спасылаючыся на фінансавыя цяжкасці. Сам жа, як паведамілі ў Цэнтральным РУУС г. Мінска, жыве ў гэтай краіне, на шырокай нагу: ездзіў на дарагіх машынах, падарожнічаў па Еўропе. Гэта высветлілася пасля таго, як пацярпелыя зразумелі, што не ўбачаць сваіх грошай, і звярнуліся ў міліцыю.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Міхаіл БАТУРА, рэктар БДУІР:

«НАШЫМ ВЫПУСКНИКАМ БУДЗЕ ЧЫМ УСІХ НАС ЗДЗІВІЦЬ»

Гэтымі днямі БДУІР адзначае свой паўвекавы юбілей. 50 гадоў таму, калі ствараўся Мінскі радыётэхнічны інстытут, на пад'ёме было развіццё мікраэлектронікі і радыётэхнікі. У 1990-я гады на першы план выйшлі інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі і інстытут быў пераўтвораны ва ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі. Сёння выпускнікі МРТІ—БДУІР паспяхова працуюць у галіне сувязі і тэлекамунацый, радыётэхнікі і прамысловай электронікі, мабільных і спадарожнікавых сістэм сувязі, у ІТ-кампаніях і банкаўскай сферы, канструктарскіх і навукова-даследчых установах. Сярод іх ёсць паспяховыя бізнесмены, банкіры, топ-менеджары буйных кампаній і нават надзвычайныя і паўнамоцныя паслы. З 2000 года ўніверсітэт узначальвае доктар тэхнічных навук, прафесар, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук вышэйшай школы, заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь Міхаіл БАТУРА.

— Міхаіл Паўлавіч, напэўна, я не памылюся, калі скажу, што ўсё ваша жыццё звязана з БДУІР. Раскрыйце, калі ласка, сакрэт: як выпускнікам тэхнічнай ВНУ ўдаецца быць паспяховымі ў самых розных сферах жыцця?

— Мы тут неяк падлічылі і аказалася, што з нашых выпускнікоў «атрымалася» 12 дыпламатаў найвышэйшага ўзроўню — надзвычайных і паўнамоцных паслоў. Зразумела, паслоў мы мэтазнакіравана ў сабе не рыхтуем, але нашаму ўніверсітэту ўласцівы сістэмны падыход у навучанні. Ніводная з'ява не разглядаецца асобна ад рэальнага жыцця. Менавіта такі падыход і дае будучым спецыялістам самую шырокія магчымасці для самарэалізацыі. Мы выпускаем у свет усебакова развітых людзей, падрыхтаваных да любых жыццёвых выпрабаванняў. Да таго ж людзі з тэхнічным складам розуму — увогуле асаблівыя людзі. Калі скажу, што мы рыхтуем інжынерную эліту Беларусі, упэўнены, гэта не будзе перабольшаннем...

— Наколькі я ведаю, кіраўніцтва ўніверсітэта падтрымлівае вельмі цесную сувязь з выпускнікамі, якія, у сваю чаргу, аказваюць сваёй ВНУ не толькі маральную, але і даволі сур'ёзную фінансавую падтрымку...

— Год таму нарадзіўся праект «50 ідэй для ўніверсітэта». Мы палічылі, што такі прыгожы юбілей — гэта здабытак не толькі цяперашніх студэнтаў і выкладчыкаў. Таму запрасілі ва ўніверсітэт самых паспяховых нашых выпускнікоў (адгукнуліся каля 100 чалавек) і прапанавалі ім цэлы шэраг спраў, да якіх яны маглі б далучыцца. А паколькі на сустрэчу прыехалі вельмі энергічныя і творчыя людзі,

то мы пачулі шэраг прапаноў і ад іх. Вядома, нам спрыяе тая акалічнасць, што многія выпускнікі МРТІ—БДУІР узначальваюць сёння кампаніі, фірмы і прадпрыемствы, якія маюць патрэбу ў нашых спецыялістах. Такое вольна шчаслівае для нас супадзенне: і выпускнікі, і кіраўнікі, і спажываючы кадры — у адной асобе. Таму энергічна сталі далучаць выпускнікоў да развіцця ўніверсітэта. Сёння ІТ-прадпрыемствамі ва ўніверсітэце створаны ўжо 34 вучэбна-навукова-вытворчыя лабараторыі. А што такое сумесная лабараторыя? Гэта значыць, што хоць там усё «заточана» пад заказчыка, але адначасова з гэтым фінансаванне лабараторыі — гэта ўклад у агульную падрыхтоўку ІТ-спецыялістаў для ўсёй краіны. Паколькі кампанія, якая стварае лабараторыю, бярэ да сябе на работу не ўсіх нашых студэнтаў і выпускнікоў, а ўмовы навучання паляпшае для ўсіх, як і канкурэнтаздольнасць выпускнікоў на ІТ-рынку.

Між іншым, прыкладна 75% усіх выдаткаў для рэалізацыі праекта «50 ідэй для ўніверсітэта» мы атрымалі ў якасці спонсарскай дапамогі ад нашых выпускнікоў.

— Яшчэ гадоў 10—15 таму старшакласнікі марылі стаць юрыстамі і эканамістамі, а сёння на вяршыні

рэйтінгу ў моладзі аказаліся ІТ-спецыялісты. Калі паглядзець на леташнія прахадныя балы, лёгка пераканацца: каб стаць студэнтам факультэта камп'ютарных сістэм і сетак, трэба мець проста бліскучыя балы ў сертыфікатах ЦТ. Прычым па самых складаных дысцыплінах — фізіцы і матэматыцы. Планка ўзнята надзвычай высока...

— Прабачце, але гэтую планку ўстанавілі самі абітурыенты. Напрыклад, набор на «бюджэт» на спецыяльнасць

«Інфарматыка і тэхналогіі праграмавання» быў летась 50 чалавек. Зусім не маленькая лічба. А калі ўсе ахвотныя падалі свае дакументы, атрымалася, што прахадны бал — 375 з 400 магчымых. Але мне падабаецца, што планка такая высокая. Увогуле бюджэтны набор ва ўніверсітэт складаў 1115 чалавек, а самы нізкі бал, з якім можна было трапіць у кола студэнтаў, быў 261... Маладых людзей не спыніла нават павышэнне кошту навучання, таму многія, не трапіўшы на «бюджэт», ахвотна ішлі на платныя месцы...

Бюджэтны набор ва ўніверсітэт складаў 1115 чалавек, а самы нізкі бал, з якім можна было трапіць у кола студэнтаў, быў 261...

— А ці не існуе пагроза таго, што праз 5—10 гадоў чаканні і надзеі вашых выпускнікоў не спраўдзіцца: ІТ-рынак напоўніцца кадрымі і яны застануцца за бортам. Можа, трэба атрымліваць больш універсальную адукацыю?

— У БДУІР рыхтуюцца кадры па 35 спецыяльнасцях тэхніка-тэхналагічнага профі-

лю. І на ўсіх без выключэння спецыяльнасцях вялікая доля вучэбнага часу адводзіцца пад вывучэнне інфармацыйных тэхналогій. Таму можна сцвярджаць, што на выхадзе мы маем інжынера па нейкім канкрэтным кірунку з вельмі добра і надзейнай падрыхтоўкай у галіне інфармацыйных тэхналогій. Калі абітурыент добра вывучыў увесь пералік спецыяльнасцяў, то ён абавязкова знойдзе сярод іх «сваю». І ў яго будзе гарантыя, што на момант заканчэння вучобы ён без работы не застаецца. Увогуле ў XXI стагоддзі попыт на кадры ў галіне інфармацыйных тэхналогій будзе толькі расці. Сёння ніякая ідэя не можа быць рэалізавана без прыцягнення інфармацыйных тэхналогій. Возьмем, напрыклад, ваш сотовы тэлефон. Вы ведаеце, колькі інфармацыйных тэхналогій у яго закладзена? І гэтыя тэхналогіі пастаянна ўдасканальваюцца. Упэўнены, што і ў нашага ўніверсітэта, і ў нашых выпускнікоў наперадзе цудоўныя перспектывы.

— БДУІР быў першапачатковым у многіх пытаннях: вы першымі перайшлі на электронную сістэму залічэння, перавялі ўсе спецыяльнасці на схему навучання «4+2», укаранілі выкладанне на англійскай мове, сталі набіраць студэнтаў на дыстанцыйную форму навучання, адкрылі філіял у Чыкага... Цікава, а што яшчэ ў вашых задумках?

— Хачу заўважыць, што адкрыццё ў Чыкага філіяла кафедры праектавання інфармацыйна-камп'ютарных сістэм стала магчымым таксама дзякуючы нашым выпускнікам. У прыватнасці, Computer System Institute, на базе якога адкрыўся філіял, узначальвае выпускніца МРТІ 1970 года Эла Зібіцкер. Ацаніўшы перспектывы тых ці іншых спецыяльнасцяў для амерыканскай эканомікі, мы спыніліся на спецыяльнасці «Праектаванне мабільных сістэм». Узгаднілі адукацыйныя стандарты, якія адпавядаюць патрабаванням да ўладальніка дыплама аб вышэйшай адукацыі дзвюх краін (ЗША і Беларусі) і адкрылі аналагічную спецыяльнасць і ў нас. Пераразмеркавалі бюджэтныя месцы, каб ажыццявіць набор на новую спецыяльнасць. Недахопу ў ахвотных навучацца ў нас не было — дакументы падалі 63 чалавекі. Таму мы без праблем запоўнілі і бюджэтныя месцы, і 45 месцаў на

платнай форме навучання.

Сёлета збіраемся адкрыць і ў амерыканскім філіяле, і ў Мінску яшчэ адну новую спецыяльнасць «Інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі ў бізнес-менеджменце». Ідэя гэтай спецыяльнасці ўзнікла сумесна з нашымі амерыканскімі партнёрамі. Выпускнікам будзе прысвойвацца кваліфікацыя «Праграміст. Бізнес-аналітык». Ні ў Беларусі, ні ў СНД такіх універсальных спецыялістаў для вырашэння задач бізнесу пакуль не рыхтавалі.

«Адкрыўшы філіял у ЗША, мы атрымалі новы каласальны досвед. Упэўнены, што будучыня — за дыстанцыйнымі адукацыйнымі тэхналогіямі»

Увогуле, адкрыўшы філіял у ЗША, мы атрымалі новы каласальны досвед. Упэўнены, што будучыня — за дыстанцыйнымі адукацыйнымі тэхналогіямі. Хоць БДУІР быў першай у Беларусі ВНУ, дзе арганізавалі дыстанцыйнае навучанне, і ў нас цяпер ужо ёсць багаты досвед у гэтым пытанні, але з амерыканскімі студэнтамі мы працуем іншым чынам. Работа арганізавана праз спецыяльную аўтаматызаваную сістэму, у якую загрузаем нашы вучэбныя матэрыялы на англійскай мове, разбіваем іх на штодзённыя заняткі. Студэнты заходзяць у яе, вывучаюць матэрыялы, выконваюць тэсты. У выкладчыка і студэнтаў — асобны ўваход у сістэму. Студэнты могуць кантактаваць паміж сабой і з выкладчыкам. Сістэма дазваляе кантраляваць, якую колькасць часу студэнт прывітае вывучэнню матэрыялу, якую колькасць спроб ён зробіў пры выкананні тэста і многае іншае. Студэнты задаюць выкладчыкам пытанні па электроннай пошце або праз Skype. Каб беларускія выкладчыкі заўсёды былі на сувязі, мы «ўзброілі» іх вельмі добрымі планшэтамі. Залікі і экзамены таксама прымаюцца з дапамогай інфакамунацыйных тэхналогій.

Хутка мы ўводзім у строй восьмы вучэбны корпус і ўжо думаем стварыць там цэнтр дыстанцыйных адукацыйных тэхналогій. Але для развіцця дыстанцыйнага навучання трэба, каб усе выкладчыкі валодалі тэхналогіямі дыстанцыйнай работы. У ЗША

абавязковае патрабаванне да кваліфікацыі выкладчыка — умець працаваць з аддаленай аўдыторыяй, а ў нас часта дыстанцыйнае навучанне ўспрымаюць усяго толькі як анлайн-лекцыі...

Валоданне англійскай мовай — яшчэ адна галоўная ўмова прасоўвання беларускай адукацыі на замежных рынках. Таму мы будзем рады, калі да нашага амерыканскага праекта далучацца выкладчыкі з іншых беларускіх ВНУ... Да 2015 года мы плануем адкрыць яшчэ некалькі запатрабаваных у ЗША спецыяльнасцяў і давесці колькасць студэнтаў да тысячы чалавек.

— Міхаіл Паўлавіч, якім вы бачыце БДУІР яшчэ праз 50 гадоў?

— Ведаеце, сёння цяжка зазірнуць нават на пяць—дзесяць гадоў наперад. Уявіце сабе, што вылічальная тэхніка, на якой я працаваў студэнтам і аспірантам, уяўляла сабой набор з 10—12 вялікіх шаф. А ў тэхнічных патрабаваннях па эксплуатацыі ЭВМ ЕС 1022 было запісана, што ёй патрабуецца плошча ў 110 квадратных метраў. Прычым абавязкова трэба было яшчэ і забяспечваць ахалоджванне тэхнікі, каб яна не перагрэвалася... А цяпер я трымаю ў руках планшэт, які і па магутнасці, і па аб'ёме парады, і па сваёй хуткасці на парадка пераўзыходзіць ЭВМ 1970-х гадоў. Тое, што яшчэ 30 гадоў таму здавалася ўсім фантастыкай, сёння стала рэальнасцю.

А калі я стаў рэктарам у 2000 годзе, мне «ўспадчыну» дастаўся тэлефонны апарат, усталяваны ў службовай машыне (такі чамадан з тэлефоннай трубкай). Як я ганарыўся гэтым цудам тэхнікі: едзеш у машыне і размаўляеш! Прайшло зусім няшмат часу, а цяперашнія студэнты ўжо, напэўна, і не ўявага свайго жыцця без сатавага тэлефона. Прычым мабільны тэлефон — гэта такі міні-камп'ютар, які змяшчаецца ў далоні. Цікава, вядома, пафантазіраваць, што будзе, напрыклад, у 2050 годзе? Мяркую, што ў многім наша будучыня будзе залежаць ад крэатыўнасці выпускнікоў БДУІР. Спадзяюся, што ім будзе чым усіх нас здзівіць і парадаваць. XXI стагоддзе — гэта іх час.

— Дзякуй вам, Міхаіл Паўлавіч за гутарку. І прыміце нашы віншаванні з юбілеем! Надзея НІКАЛАЕВА. Фота аўтара.

«КАМП'ЮТАРНЫ АНТЫКВАРЫЯТ»: НЕЗВЫЧАЙНАЯ КАЛЕКЦЫЯ

Выстава рэтра-камп'ютараў, прымеркаваная да 50-годдзя БДУІР, адкрылася ва ўніверсітэцкім вучэбным корпусе № 2 (вул. П.Броўкі, 4). На выставе прадстаўлена камп'ютарная тэхніка 80-90-х гадоў, а таксама гульнявыя прыстаўкі, музычныя прайгравальнікі, тэлевізары і тэлефоны — усяго больш за сотню ўнікальных экспанатаў.

У верасні мінулага года ва ўніверсітэце ўжо прайшло падобнае мерапрыемства, прысвечанае Дню праграміста. Выстаўка выклікала вялікую цікавасць студэнтаў, выкладчыкаў і школьнікаў. Аднак новая выстава будзе істотна адрознівацца ад папярэдняй. Па-першае, цяпер яна стала шматдзённая: наведнікаў чакаюць па аўторках, чацвяргах і суботах з 18 па 29 сакавіка.

Колькасць экспанатаў вырасла ўтрая. Многія з іх раней не дэманстраваліся. Большасць з іх уваходзіць у прыватную калекцыю студэнта 4 курса факультэта камп'ютарных сістэм і сетак БДУІР Аляксандра Аляксандрава. Сумарны ацэначны кошт «камп'ютарнага антыкварыяту» складае 25 тысяч долараў ЗША. Многія ўзоры тэхнікі — працаздольныя, а гэта значыць, што ў наведнікаў будзе магчымасць не толькі паглядзець, але і папрацаваць ці пагуляць за старымі машынамі.

У якасці экскурсаводаў выступаюць студэнты ўніверсітэта. Наведнікі выставы пачуюць ад іх цікавыя звесткі з гісторыі «легендарных» мадэляў камп'ютараў. Але і самі камп'ютары ў стане раскажаць пра сябе: калі дакрануцца да патрэбнай клавішы, на экране манітора з'явіцца інтэрактыўная прэзентацыя.

Яшчэ адна цікавінка — гейм-зона, дзе гульцоў чакаюць калекцыя «Тан-

чыкі» і іншыя гульнявыя бестселеры. Між іншым, сучасная моладзь наўрад ці ведае, што раней гульні для персанальных камп'ютараў выпускаліся не толькі на дыскетах, але і на аўдыякасе-тах, і загрузаліся ад 3 да 30 хвілін.

Таксама госці выставы змогуць стаць удзельнікамі гульнявых турніраў з прызамі і падарункамі, інтэрактыўных конкурсаў на веданне апаратных складнікаў камп'ютара або бліснуць сваімі тэхнічнымі ведамі. Жадаеце паспрабаваць распяць SCART або знайсці няспраўнасць у схеме? Самастойна загрузіць і настроіць «праблемны» камп'ютар? У вас будзе такая магчымасць...

У раздзеле «Музыка» будучы прадстаўлены бабіны і пласцінкі, касеты і кампакт-дыскі. Падрыхтаваны спецыяльны плей-ліст «Прывітанне з 90-х». Добрая музыка створыць выдатны настрой кожнаму госцю...
Надзея НІКАЛАЕВА.

■ Сезонны клопат

КВІТНЕЙ, СТАЛІЦА!

«Хакеісты», дрэвы ў кадках і бэзавыя алеі — такім будзе зялёны ўбор Мінска

Сёлета ў Мінску з'явіцца новыя кветкавыя кампазіцыі, некаторыя з іх распрацаваны спецыяльна да чэмпіянату свету па хакеі, паведаміла падчас прэс-канферэнцыі кіраўніца службы па добраўпарадкаванні і ўтрыманні аб'ектаў зялёнай гаспадаркі «Мінскзеленбуд» Анжаліка ПУЗАНКОВА.

«Паколькі мы прымаем чэмпіянат, падрыхтоўку да веснавога ўпрыгожвання горада кветкамі мы пачалі яшчэ ўвосень, — распавяла Анжаліка Пузанкова. — На працягу года будзе высаджана 350 тысяч цыбулін раслін. Гэта больш, чым у мінулых гадах, бо мы хачем надаць аб'ектам мак-

сімальны дэкаратыўны эффект, выкарыстаўшы пры гэтым вясновае квеценні».

Аснову асартыменту раслін складаюць цюльпаны, нарцысы і гіяцынты. Мяркуюцца, што першыя кветкі на клумбах з'явіцца ў 20-х чыслах красавіка.

Спецыялісты прадпрыемства распрацавалі новыя кветкавыя канструкцыі, у тым ліку эмблему хакейнага чэмпіянату. Пано, на якім яна будзе высаджана расадай, усталяюць у зоне гасціннасці каля Палаца спорту. Апроч таго, ва ўсіх зонах гасціннасці з'явіцца дадатковыя канструкцыі з раслінамі, а сацыяльна-адукацыйныя аб'екты будуць мабільныя брыгады, работа якіх арганізавана ў трохменным рэжыме.

Як адзначыла спецыяліст, пасля чэмпіянату па хакеі добраўпарадкаванне працягнецца. Сёлета беларусаў чакае шырокае святкаванне 70-годдзя вызвалення краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і шэраг іншых мерапрыемстваў, да якіх «Мінскзеленбуд» таксама рыхтуецца. Так, праспект Незалежнасці ад Кастрычніцкай плошчы да плошчы Перамогі таксама ўпрыгожаць новыя вертыкальныя кветкавыя канструкцыі — гэты ўчастак вызначаны маршрутам шэсці ветэранаў падчас парада. Сама Кастрычніцкая плошча таксама пераўтварыцца.

«Паколькі ў нас вельмі шмат брукаваных участкаў (тая ж Кастрычніцкая плошча — па сутнасці вялікае шэрае поле), сёлета мы паставім

там кантэйнеры з дрэвамі і канструкцыі з павойнымі раслінамі», — паведаміла Анжаліка Пузанкова.

Але гэта яшчэ не ўсе «зялёныя» цікавінкі, якія парадуць жыхароў і гасцей сталіцы.

«Да даты вызвалення запланавана закладка алеі з бэзу, сарты якога маюць назвы, звязаныя з Вялікай Айчыннай вайной: «Зоя Касмадзям'янская», «Маршал Жукаў» і іншыя, — прааналізавала спецыяліст «Мінскзеленбуд». — Іх вывеў батанічны сад Валгаграда і перадаў нам, каб 3 ліпеня мы сумесна з ветэранамі высаджалі іх у парках Чалюскінцаў, Перамогі і Лошыцкім».

Дрэчы, у справе азеленення горада бяруць удзел не толькі работнікі «Мінскзеленбуд», але і грамадзяне.

Бо, як адзначыла кіраўніца службы прадпрыемства, калі чалавек сам садзіць дрэва, ён пачынае па-іншаму да яго ставіцца. Па словах Анжалікі Пузанковай, з жаданнем паўдзельнічаць у пасадках штогод звяртаецца шэраг арганізацый. Для іх спецыялісты арганізуюць пляцоўкі — хаця б па адной у кожным раёне сталіцы.

Аднак дрэвы ў Мінску не толькі садзяць, але і высякаюць, напрыклад, для разгортвання будаўнічых пляцовак.

«Я б не сказала, што высяканне ў зоне будаўніцтва актыўнае, — заўважыла Анжаліка Пузанкова. — Калі без яго нельга абысціся (а такія пытанні вырашаюцца пры дапамозе экспертызы), ставіцца задача максімальнага захавання кожнага дрэва».

Пры гэтым да моманту высечкі насаджэнняў на будучых будпляцоўках заключаецца дагавор на выкананне кампенсacyjnych пасадак (ад двух да дзесяці дрэў за кожнае ссечанае), месцы для якіх вызначаюцца на тэрыторыі горада адпаведнымі камісіямі.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

КРУЦІ, НЕ КРУЦІ, А ШТО ПАВІНЕН — ЗАПЛАЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Між іншым, спосабы гэтыя для кожнай «групы» даўжнікоў розныя. Напрыклад, спецыялісты цэнтры не абышлі ўвагай аматараў таннага алкаголю, якія ўваходзяць у «групу рызык» па няплаце ЖКП. Спецыяльна для такіх грамадзян на бутэлькі з іх улюбёным пладова-ягадным напоем клеілі налесткі пра неабходнасць аплачваць камунальныя паслугі. Адметна, што тэкст на іх быў значна больш міралюбівы, чым тыя ж папярэдзванні Міністэрства аховы здароўя, на якія ўжо мала хто звяртае ўвагу. Цалкам верагодна, што змест налестак прымусіў кагосьці прызадумцца. Бо, па-першае, такі ход быў нечаканым, а па-другое, усяляў у спажываўцоў віна спадзяванне, што выйсе ёсць заўсёды, і заплаціць за паслугі ніколі не позна.

А яшчэ даўжнікам неяк дасылалі паштоўкі, дзе віншавалі з... днём народзінаў цэнтры. І ў іх пазначалі агульны памер запазычанасці і што можна было б зрабіць за гэтыя грошы, калі б яны паступілі ў бюджэт.

Дапамогу дадуць. Крэдыт — не

У «групу рызык» з неаплачанымі жыроўкамі нярэдка трапляюцца шматдзетныя маці, якія засталіся адны, і адзіная крыніца іх даходу — дапамога па доглядзе дзіцяці. Яны і рады аплаціць паслугі, ды грошай не хапае. Але не ўсе ведаюць, што такія сем'і маюць права на адрасную сацыяльную дапамогу. Большасць дакументаў для гэтага фарміруецца ў разлікова-касавым цэнтры літаральна за 10 хвілін. Заяўніку неабходна мець толькі даведку пра даходы з фонду сацабароны.

— У нас было каля 300 такіх сем'яў, кожную з іх мы пракансультавалі, і 50 сем'яў летась атрымалі дапамогу ў 50 мільёнаў рублёў — прыкладна па мільёну кожная, — паведаміў Павел Жуйкоў.

Калі працягваць гаворку пра грошы, то нават з эканамічнага пункту гледжання ЖКП лепей аплач-

Сапраўды, перад пагрозай страціць сваё жыллё неплацельшчыкі здольныя знайсці грошы на аплату паслуг у апошні момант перад высяленнем.

ваць своечасова. Пеня за няплату складае 0,3% на дзень. За год гэта амаль 110%. Крэдыты ў банках абыходзяцца танней, чым пратэрміноўка аплаты, але і іх магільскія неплацельшчыкі ў выпадку патрэбы рызыкуюць не атрымаць. Справа ў

Цяпер, нават знаходзячыся за мяжой, пры дапамозе адзінай разліковай інфармацыйнай прасторы жыллёва-камунальныя паслугі можна аплачваць дыстанцыйна.

тым, што цэнтр гарадскіх інфармацыйных сістэм супрацоўнічае з большасцю банкаў, якія дзейнічаюць у нашай краіне. Цяпер пры выдачы крэдытаў службы бяспекі банкаў могуць правярыць не толькі крэдытную гісторыю кожнага магільскага, але і яго здольнасць аплачваць ЖКП. І недысцыплінаванасць па аплаце за кватэру можа стаць нагодай для адмовы ў атрыманні крэдыту.

Бізуном і пернікам

Па словах Паўла Жуйкова, новых ідэй па барацьбе з неплацельшчыкамі ў супрацоўніцтве з шмат, але пакуль што іх трымаюць у сакрэце. Бо камунальнікі любяць «радаваць» даўжнікоў сюрпрызамі.

— Напярэдадні Новага года, 30—31 снежня нашы спецыялісты сумесна са слесарамі-сантэхнікамі хадзілі і адключалі паслугі. Неверагодна, але сродкі на аплату адразу знаходзіліся, бо каму хочацца застацца ў Новы год без гарачай вады? Такі спосаб аказаўся дзейным і дзякуючы таму, што многіх

складана бывае заспець дома, а ў свята амаль усе былі.

Аднак у горадзе на Дняпры не толькі змагаюцца з даўжнікамі, але і заахвочваюць добрасумленых плацельшчыкаў. Вялікую папулярнасць у абласным цэнтры набыла ўнікальная штогадовая гульня «Самы дысцыплінаваны плацельшчык ЖКП», якая праводзіцца ўжо цягам дзевяці гадоў. Летась гульня сабрала дзевяць тысяч удзельнікаў — гэта прыкладна 7,5% асабовых рахункаў.

— Кожны раз мы вызначаем новых крытэрый ўдзельнікаў гульні. Сёлета было тры намінацыі. Першая — тыя, хто аплачваў паслугі загадзя — да 15 чысла. Другая намінацыя — людзі, што плацілі з авансам. І трэцяя — гараджане, у якіх плату, паводле іх заявы, утрымлівалі з заробку.

Падчас розыгрышу ў канферэнц-залу цэнтры запрашаюць удзельнікаў, гледачоў, СМІ, спонсараў і шляхам латарэі выявляюць купоны з адрасамі пераможцаў. Сёлета выйгрыш атрымалі 160 рахункаў, на кожны з іх было залічана па 100 тысяч рублёў.

— У межах гульні мы штогод заахвочваем якога-небудзь чалавека ці сям'ю, дорым ім падарункі ад спонсараў. Узнагароджвалі і самага старога добрасумленнага плацельшчыка, і самага маладога... А сёлета падарунак атрымала шматдзетная сям'я, дзе маці пяцёркі дзяцей за пяць гадоў ні разу не дапусціла запазычанасці.

А яшчэ цэнтр заключае дагаворы з арганізацыямі, што аказваюць паслугі ці прадаюць тавары. Напрыклад, у адной з магільскіх крам добрасумленны плацельшчык можа набыць у беспрацэнтную рас-

тэрміноўку на тры месяцы бытавую тэхніку айчыннай вытворчасці. Прычым частка сумы за тавар уносіцца адразу, а астатняя частка выстаўляецца асобным радком у жыроўцы.

Што чакае злосных неплацельшчыкаў?

Вось такі творчы падыход да такой, здавалася б, будзённай працы. Але, як заўважыў Павел Жуйкоў, пералічаныя вышэй метады ўздзейнічаюць на людзей, здольных ісці

ўступлення кодэкса ў дзеянне, значыць, толькі з мінулай восені можна было пачынаць з імі барацьбу. Пасля паўгадовай запазычанасці мясцовыя органы ўлады папярэджаюць чалавека пра неабходнасць аплаты. Калі цягам месяца запазычанасць не пагашаецца, мясцовы выканкам можа звярнуцца ў суд. І тады неплацельшчыку даецца яшчэ год для выпраўлення сітуацыі. Толькі пасля гэтага суд можа прыняць рашэнне аб продажы кватэры неплацельшчыка і набыцці для яго іншага жылля (з меншай плошчай, горшымі ўмовамі і нават у іншым населеным пункце). Грашовая розніца пойдзе на пагашэнне запазычанасці, і калі яшчэ застаецца нейкая сума, яе вернуць «перасяленцу».

Частку людзей такія меры сапраўды матывуюць: колькасць уласнікаў сярод злосных неплацельшчыкаў у Магілёве на 1 студзеня 2013 года складала 45%, а на 1 студзеня 2014 года — ужо 40%.

А калі і перасяленне не ўздзейнічае, і чалавек усё адно не плаціць, кола санкцый пачынае свой ход ад самага пачатку — ад званкоў, пісьмовых просьбаў і апавяшчэнняў да адключэння паслуг, судовых іскаў... І ўрэшце калі-небудзь неплацельшчык акажацца ў такіх умовах, за якія і плаціць асабліва не давядзецца...

Паводле звестак Мінжылкамгаса, на 1 студзеня 2014 года агульная сума пратэрмінаванай запазычанасці па аплаце ЖКП складала 33,7 млрд рублёў, гэта на 10,2% больш, чым летась. Самыя вялікія сумы ўтварыліся ў Магілёўскай (7,8 млрд рублёў) і Мінскай (7,5 млрд рублёў) абласцях. Адметна, што колькасць рахункаў, па якіх утварылася запазычанасць, у параўнанні з мінулым годам скарацілася са 162,7 тысячы да 148,8 тысячы.

Таксама цягам 2013 года ў краіне ў выніку працяглай няплаты за ЖКП у памяшканні з меншай плошчай былі пераселены 93 сям'і: 20 сем'яў у Брэсцкай вобласці, 10 — у Віцебскай, 14 — у Гомельскай, 12 — у Гродзенскай, 18 — у Магілёўскай, 7 — у Мінскай. У сталіцы перасяленне спасцігла 12 сем'яў.

Дзіяна СЕРАДЗЮК. Фота аўтара. Мінск — Магілёў — Мінск.

А такія заклікі можна было бачыць на бутэльках з танным алкаголем.

ПРАЙСЦІ МІМА ЦІ ЎМЯШАЦЦА? ПАТРЭБНАЕ ПАДКРЭСЛІЦЬ

Напэўна, па ўсёй краіне абмяркоўваюць гэтымі днямі гісторыю 9-гадовай дзяўчынкі Ксеніі Жукавай з Кобрынскага раёна, якая знікла 15 сакавіка. Паводле асноўнай версіі праваахоўнікаў, яе звяла з бацькоўскага дому 28-гадовай далёкай сваячка сям'і — цяжарная на 7-м месяцы, пазбаўленая бацькоўскіх правоў на чацвярых уласных дзяцей, але не пазбаўленая моцнай цягі да алкаголю...

Не хачу і не магу, не маю права асуджаць у гэтай сітуацыі бацькоў. Як кажуць, не дай Бог нікому. Як і большасць суайчыннікаў, спачуваю ім і адчайна спадзяюся на тое, што Ксюша знойдзецца і вернецца дадому, жывая і здаровая. А яшчэ міжволі прыглядаюся больш пільна да дарослых з дзецьмі. І ўсё ніяк не магу зразумець: чаму ні ў роднай вёсцы, ні па дарозе ў сталіцу і далей ніхто не звярнуў увагі на гэту дзіўную пару? 9-гадовае дзіця — не немаўля, яго ў вазку не схаваеш, і спакойна яно з чужым не пойдзе, так ці інакш пастараецца прыцягнуць увагу дарослых: будзе гучна крычаць, плакаць або смяяцца, агрэсіўна сябе паводзіць. Выходзіць, альбо дзяўчынка была запалоханая ўшчэнт, альбо... усім сустрэчным дарослым было ўсё роўна?

Згодна, мяжа тут насамрэч вельмі тонкая — калі сапраўды трэба ўмяшацца, а калі пачуем у адказ: «Гэта маё дзіця — я яго лепш ведаю. Таму не кажыце, што мне рабіць, і я не скажу, куды вам ісці». У знаёмай 6-гадовага сына, калі надыходзіць час купацца і мыць галаву, вільчы літаральна парасём, так што суседзі як знізу, так і зверху пачынаюць дзяўбці па батарэі. Што робіцца з дачкой-першакласніцай іншай маёй прыяцелькі ў паліклініцы — нават не апішаш, наколькі гучна і якія словы выкрыквае дзяўчо, ледзь не б'ецца ў істэрыцы. «Я дзіву даюся, што яны яшчэ ніводнага разу міліцыю не выклікалі!», — сумна ўсміхаецца яе маці.

Аднак ёсць і іншыя гісторыі. Ніколі не забудуся, як у пераходзе метро мітусілася маладая мама з санкамі і лямантавала, ці не бачыў хто маленькага хлопчыка з ручкай ад санак? А людзі, да якіх яна ў распачы кідалася, збольшага панура ішлі міма... Хвілін праз 10 хлопчык знайшоўся — усяго на пару імгненнаў адпусціў маміну руку, і натоўп «вынес» яго ў адзін з чатырох выхадаў. Але ж добра, што знайшоўся і што за руку яго, заплаканага, прывёў «выратавальнік»-пенсіянер. Маці за гэтыя хвіліны ледзь не страціла прытомнасць.

Ды нават калі не браць крайнія выпадкі. Абсалютная большасць бацькоў ведае, што такое дзіцячая істэрыка, тым больш у публічным месцы. І асабіста я вельмі ўдзячная тым бабулям, якія не прайшлі міма з падціснутымі вуснамі, кідаючы на нас незадаволены позірк, а згулялі з маёй малой у міні-гульні «Хто лепшы — чужая бабулька ці родная мама». У тым ліку дзякуючы гэтым наглядным урокам дзеці ўсведамляюць правіла «свой-чужы». А тыя некалькі выпадкаў, калі людзям проста хацелася пабурчаць, я перажыву, карона не зваліцца. І сама паклаўшы руку на сэрца лепш уключыцца ў сітуацыю, калі адчайна рыдае дзіця. Бо, лічу, лепш памыліцца і потым папрасіць прабачэння, чым не ўмяшацца і пашкадаваць. А вы згодні?

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Круглы стол

ЗВЯЗАНЫЯ АДНОЙ СЕТКАЙ

БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ Ў ІНТЭРНЭЦЕ: РАЗАМ ЦІ ПААСОБКУ?

Асабісты камп'ютар, планшэт, мабільны тэлефон з выходам у інтэрнэт ёсць сёння ці не ў кожнага падлетка. На практыцы гэта, на жаль, не толькі доступ да неабсяжнага акіяна інфармацыі, але і шматгадзінае «завісанне» ў сацыяльных сетках і анлайн-гульнях, знаёмства з сумніўным кантэнтам, вірусамі і шкоднымі праграмамі, а таксама рызыка стаць ахвярай махляроў і злачынцаў — як віртуальных, так і цалкам рэальных.

Як у час заўважыць, што тэхналогіі з карысных інструментаў ператвараюцца ў забойцаў часу? Хто і якім чынам павінен кантраляваць дасяжнасць пэўных інтэрнэт-рэсурсаў для дзяцей? І ці праўда, што інтэрнэт-залежнасць можна папярэдзіць? Гэтыя пытанні гучалі падчас «круглага стала» «Бацькі. Дзеці. Інтэрнэт». У абмеркаванні ўзялі ўдзел псіхолог Мінскага гарадскога дзіцячага псіхіятрычнага дыспансера Наталля

ЛІТВІНКА, старшыня праўлення гарадскога грамадскага аб'яднання па папярэджанні жорсткага абыходжання з дзецьмі «Дзеці — не для насілля» Маргарыта ПРАХІНА, кіраўнік групы PR кампаніі МТС Тацяна КУРБАТ, адвакат юрыдычнай кансультацыі № 2 Ленінскага раёна сталіцы Ганна СТРАЛКОВА, настаўніца матэматыкі і інфарматыкі слуцкай гімназіі № 1 Настасся ГРЫНКЕВІЧ і вучань 11 класа гэтай жа гімназіі Павел БАГУШЭВІЧ.

можна лічыць інтэрнэт-залежнымі. Але ў інтэрнэт-залежнасці ёсць свае прыкметы: найперш гэта павышаная раздражнёнасць, адчуванне пустаты, дэпрэсіўны стан, сыход ад рэальнасці, нежаданне стасункаў з сям'ёй, аднагодкамі, іншымі значымі людзьмі; таксама характэрныя сімптомы — парушэнне рэжыму сну, пропускі прыёмаў ежы, грэбанне асабістай гігіены. Магчымы галаўныя болі накшталт мігрэні, болі ў спіне, сухасць у вачах. Перадусім у групу рызыкі гульнявой і інтэрнэт-залежнасці ўваходзяць падлеткі, якія лёгка захапляюцца, не адчуваюць, як бяжыць час, і цалкам паглыбляюцца ў віртуальную рэальнасць. Такія дзеці пачынаюць прапускаць школу, горш вучацца, і тады ўжо бацькі і педагогі б'юць трывогу. Як бачым, пры залежнасці так ці інакш закранаюцца ўсе сферы жыцця, але найперш — псіхічнае здароўе. Колькі ў нас падлеткаў з падобнымі праблемамі, дакладна сказаць цяжка, бо пераважна такія звароты ананімныя: мала хто хоча называць прозвішчы, заводзіць медкартку. Непасрэдна ў наш дыспансер звяртаюцца, як правіла, ужо з ускладненымі выпадкамі, з комплексам праблем...

(Працяг на стар. 2–3 «СГ».)

Залежыць ад кожнага

— Паводле міжнароднага даследавання «Дзеці анлайн», якое адбылося ў 2010 годзе ў 25 еўрапейскіх краінах, у сярэднім дзеці пачынаюць самастойна выходзіць у суветнае павуцінне ў 9–10 гадоў. Пры гэтым знаходжанне ў віртуальнай прасторы 90% падлеткаў, старэйшых за 13 гадоў, наогул ніхто не кантралюе... З чаго пачынаецца інтэрнэт-залежнасць?

Наталля ЛІТВІНКА: — Акрамя прысутнасці ў сацыяльных сетках і часу, праведзенага ў інтэрнэце, трэба ацэньваць усю сукупнасць сімптомаў, інакш усіх нас на 100%

Наш метад

АД КОЖНАГА ПА ЗДОЛЬНАСЦІ

На канале «Культура» Беларускага радыё стартаваў новы праект «Усе дзеці таленавітыя». Яго арганізавалі сумесна рэдакцыя праграмы «Мэры Попінс» і грамадская арганізацыя «Беларускі фонд SOS — Дзіцячая вёска».

— Мы адразу падтрымалі ідэю праекта, — гаворыць вядучы спецыяліст фонду па пытаннях апекі дзяцей Ганна ГОРСКАЯ. — Такім чынам дзеці змогуць сацыялізавацца праз творчасць. А гэта вельмі важна для малых, якія засталіся без бацькоўскай апекі. Нашы бацькі-выхавальнікі таксама былі ўсцешаны магчымасцю раскрыць і прадэманстраваць таленты сваіх падапечных.

Кожны аўторак у праграме «Мэры Попінс» можна будзе даведацца пра творчы дасягненні дзяцей з няпростым лёсам, якія малююць, спяваюць, займаюцца музыкай, дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам, наведваюць тэатральныя студыі і спартыўныя секцыі. Пра ўсё гэта распавядуць прыёмныя маці і дзеці ў эфіры. У фінале праекта адбудзецца выстава малюнкаў і вырабаў, а таксама зладжаны SOS-сем'ямі канцэрт. Ён пройдзе 15 мая, у Міжнародны дзень сям'і, у студыі Дома радыё. У эфір жа канцэрт выйдзе 30 мая, напярэдадні Міжнароднага дня абароны дзяцей.

Заяўкі на ўдзел у праекце падалі ўжо дванаццаць сямей з SOS-вёсак у Бараўлянах, Мар'інай Горцы і Магілёве. Таксама ўдзел прымуць і сем'і, якія выхоўваюць сваіх родных дзяцей, але перанеслі жыццёвыя цяжкасці і мелі патрэбу ў дапамозе спецыялістаў фонду.

УРА, КАНІКУЛЫ!

22 сакавіка міне самая працягла школьная чвэрць і пачнуцца доўгачаканыя вясновыя канікулы. Цэлы тыдзень школьнікі будуць адпачываць і набірацца сіл.

Аднак у гэтыя дні дзверы школ і гімназій не зачыняцца. Там будуць працаваць дзіцячыя лагеры, клубы па інтарсах і гурткі.

Да канікул таксама падрыхтаваліся тэатры, кінатэатры, бібліятэкі, філармонія. У Мінску ў рамках акцыі «Вясновы квадрат» пройдуць мерапрыемствы, прысвечаныя чатыром відам мастацтва: музыцы, тэатру, кіно і літаратуры.

Напрыклад, у кожнай дзіцячай бібліятэцы горада пройдуць тэматычныя выставы, турніры, ранішнікі, акцыі, сустрэчы з дзіцячымі пісьменнікамі і журналістамі дзіцячых часопісаў і газет. Нацыянальная бібліятэка Беларусі арганізуе для школьнікаў спартыўна-цыркавое прадстаўленне «Цырк. Цырк. Цырк», на якім выступіць цыркавая студыя «Белая Русь». Супрацоўнікі бібліятэкі спадзяюцца, што такім чынам можна выклі-

каць у школьнікаў большую цікавасць да кнігі.

Беларуская дзяржаўная філармонія чакае дзяцей на дзве літаратурна-музычныя праграмы: «Калі вы ветлівыя» і «Як прынц нявесту адшукаў, ці Навела пра танцы».

У дні канікул адзначаецца Міжнародны дзень тэатра (27 сакавіка). Таму школьнікі і моладзь, напрыклад, у Тэатры юнага глядача, Беларускам дзяржаўным тэатры лялек, Беларускам паэтычным тэатры аднаго актёра «Зьніч» змогуць убачыць шмат цікавых пастановак.

На пляцоўках кінатэатраў у дні канікул распачынаецца кінафестываль «Сакавічок». Па традыцыі, адкрыццё фестывалю адбудзецца ў кінатэатры «Кастрычнік». У Доме кіно 24 сакавіка можна будзе убачыць новую карціну «Беларусьфільма» — «Кіндэр-Вілейскі прывід». А ў кінатэатры «Піянер» перад паказам кінафільмаў і мультфільмаў юных глядачоў чакае цікавая праграма з конкурсамі і віктарынамі.

Наталля ТАЛІВІНСКАЯ

У вас будзе дзіця

САША І МАЦВЕЙ

Трэці год на тэлеканале АНТ існуе рубрыка «У вас будзе дзіця». Кожны тыдзень беларускім глядачам расійскай праграмы «Пакуль усе дома» паказваюць сюжэты пра дзяцей, якія чакаюць усинаўлення. Дзякуючы праграме свае новыя сем'і знайшлі 43 дзіцяці. Да праекта далучаецца і наша газета.

Васьмігадовы Саша і шасцігадовы Мацвей — браты. Яны жывуць у дзіцячым доме ў горадзе Друя. Выхавацелі называюць іх добрымі, мілымі, пяшчотнымі.

Ганна БАГЕША, педагог-псіхолог:

— Саша, як старэйшы брат, заўсёды стаіць гарой за свайго Мацвея. Назіраючы за іх адносінамі, можна сказаць, што гэта і ёсць сапраўдная брацкая любоў. Я ўпэўнена, што тая сям'я, якая возьме да сябе хлапчукаў, ніколі аб гэтым не пашкадуе.

Каб даведацца больш пра Сашу і Мацвея, пазваніце па нумары **80172847151**. Гэта тэлефон Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Падрыхтавала Святлана БАРЫСЕНКА.

«ЗВЯЗДА» + АНТ

ЗВ'ЯЗАНЫЯ АДНОЙ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Але, заўважу, прафілактыку інтэрнэт-залежнасці трэба пачынаць з ранняга ўзросту, бо часта самі бацькі, не ўсведамляючы гэтага, прывучаюць дзяцей бацьку час у інтэрнэце: маўляў, так нам прасцей, спакойней, дзеці як быццам занятыя.

Нагадаю: калі дзіцяці 5–7 гадоў, яму дазваляецца прабыць за камп'ютарам не больш чым 7–10 хвілін у дзень, ад 7 да 12 гадоў — 30 хвілін, 12–14-гадовым падлеткам варта знаходзіцца за камп'ютарам не больш чым 1 гадзіну, 14–17-гадовым — 1,5 гадзіны.

Настасся ГРЫНКЕВІЧ: — Думаю, у большасці райцэнтраў такая ж сітуацыя: паўсюдна ёсць мабільная сувязь, на кожную сям'ю прыпадае мінімум адзін камп'ютар. Нават калі браць маіх вучняў-пяцікласнікаў (я іх класны кіраўнік), каля 70% прыходзяць на ўрок з планшэтамі. Лічу, гэта ў першую чаргу віна бацькоў. Напэўна ж, ім прасцей даць дзіцяці планшэт: няхай лепш на перапынках чытае ці гуляе, чым па калідорах беге, а то яшчэ нос разаб'е... Праўда, з агрэсіяй, нежаданнем вучыцца, пагаршэннем стасункаў з іншымі людзьмі з-за інтэрнэт-залежнасці я ў сваёй практыцы не сутыкалася. Але, мяркую, трывогу трэба быць ужо тады, калі ў падлетка няма іншых заняткаў і інтарэсаў, акрамя інтэрнэту.

Маргарыта ПРАХІНА: — Я не спыталася б абвінавачваць у недаглядзе ўсіх бацькоў: многія проста не ведаюць пра небяспеку інтэрнэту ці схільныя яе недаацэньваць. Мяркую, трэба праводзіць асветніцкую работу найперш з бацькамі, каб яны разумелі, пры якіх абставінах іх дзеці могуць трапіць у групу рызыкі інтэрнэт-залежнасці. Паводле нашых апытанняў, 98% дзяцей сядзяць у сацыяльных сетках. Але ж не ўсе яны стануць залежнымі...

Наталля ЛІТВІНКА: — Безумоўна. Для мяне, для мамы падлетка, гэтае пытанне таксама актуальнае. У найбольшай ступені да інтэрнэт-залежнасці схільныя тыя ж дзеці, якія падпадаюць пад усе іншыя залежнасці — алкагольную, наркатычную, харчовую і г. д. Тут адгрываюць сваю ролю і спадчынныя фактары, і сацыяльнае становішча сям'і, і эмацыянальны стан дзіцяці, і хранічны недахоп здаровых яркіх уражанняў. Проста менавіта ў падлеткавым узросце гэта рызыка павялічваецца для ўсіх з-за няўстойлівасці, няспеласці псіхікі.

Віртуальнасць з наступствамі

— **Занятасць на працы, недахоп часу, сіл, грошай — усё гэта павінна адзіць на адзін план, калі гаворка ідзе пра адказнасць. Якімі канкрэтнымі непрыемнасцямі можа адгукнуцца бескантрольнае знаходжанне дзяцей у інтэрнэце?**

Ганна СТРАЛКОВА: — На жаль, пра адказнасць за словы і ўчынкі, здзейсненыя падлеткам ў сеціве, бацькі часта даведваюцца постфактум, праз тэлефонны званок супрацоўнікаў міліцыі, альбо праз атрыманне іскавай заявы аб кампенсацыі матэрыяльнай або маральнай шкоды, нанесенай неабдуманымі дзеяннямі падлетка. Найбольш часта да адказнасці інтэрнэт-карыстальнікаў прыцягваюць за паклёп і абразу. Паклёп — гэта распаўсюджванне лжывых звестак, якія ганьбяць гонар і годнасць іншага чалавека, абразы — прыніжэнне гонару і годнасці чалавека ў грубай (неабавязкова нецэнзурнай) форме. Напэўна, усе чулі, што гэтыя дзеянні цягнуць за сабой адміністрацыйную адказнасць (як, скажам, пераход вуліцы ў ненаалежны месцы). Але паклёп і абразы, здзейсненыя праз інтэрнэт, падпадаюць пад крымінальную

Псіхолаг Мінскага гарадскога дзіцячага псіхіятрычнага дыспансера Наталля ЛІТВІНКА.

адказнасць! Пакідаючы абразлівыя каментарыі пад артыкуламі альбо запісы ў сацыяльных сетках, далёка не ўсе падлеткі разумеюць, што віртуальная прастора — гэта публічнае месца, фактычна СМІ і што запісы ўбачыць неабмежаванае кола людзей. Так, гэтыя дзеянні не нясуць вялікай грамадскай небяспекі, і калі мы гаворым пра падлетка да 18 гадоў, то ён не сядзе ў турму, а, хутчэй за ўсё, атрымае штраф (максимальны — да 2,6 млн рублёў) у выпадку калі мае самастойны заробак, альбо арышт. Але крымінальная адказнасць — гэта пляма на ўсё

Інтэрнэт — абсалютна такі ж самы свет, толькі не фізічны, а віртуальны, і ў ім таксама ёсць бяспечныя месцы, дзе можна спакойна хадзіць і гуляць. А ёсць «дзядзькі з цукеркамі» і страшныя рэчы.

жыццё. У 15–16 гадоў мала хто з падлеткаў задумваецца, але пазней з-за гэтага для іх будуць «адрэзаны» пэўныя магчымасці... Другі бок медаля — прыцягненне да грамадзянскай прававой адказнасці, гэта значыць, пэўныя матэрыяльныя абавязкі, якія складаюцца на бацькоў (да 14 гадоў падлетка) альбо на дзіця (ад 14 да 18 гадоў). У выпадку, калі ў нясталай асобы ва ўзросце ад 14 да 18 гадоў адсутнічаюць самастойныя сродкі альбо маёнасць, дастатковых для кампенсацыі шкоды, шкода мусіць быць кампенсавана бацькамі.

Але на паклёпе і абразе Крымінальны кодэкс не заканчваецца. Адказнасць інтэрнэт-карыстальнікам давядзецца несці, напрыклад, за парушэнне тайны перапіскі (для гэтага дастаткова факта ўзлону чужога акаўнта), распаўсюджванне звестак, якія складаюць асабістую ці сямейную тайну чалавека.

Павел БАГУШЭВІЧ: — Асабіста мне не часта даводзілася сутыкацца з «тролямі», якія адкрываюць гэтыя правакуючы іншыя на агрэсію ці эмацыянальныя выказванні. Як правіла, падобныя баталіі разгортваюцца ў сацыяльных сетках. Я да гэтага стаўлюся не тое каб з недаверам — хутчэй, з усмешкай: як можна ўсур'ёз успрымаць падбурванне ў п'сьмовым выглядзе, калі ўсё гэта невядома кім напісана? Хіба гэта тая асоба, да меркавання якой варта прыслухоўвацца? Часам, натуральна, падмывае рэзка адказаць — напрыклад, калі мноства людзей абмяркоўваюць твой любімы футбольны клуб і калі ты ведаеш, хто стаіць за канкрэтным каментарыем. Але і тады стрымліваўся. Асабіста мне нескладана кантраляваць сябе ў працэсе інтэрнэт-перапіскі — напэўна, таму, што ўсё гэта

Старшыня праўлення ГА «Дзеці — не для насілля» Маргарыта ПРАХІНА.

ўспрымаю як гульню, а не сур'ёзныя спрэчкі аб сэнсе быцця.

— **Калега, маці траіх дзяцей, распавяла даволі распаўсюджаны выпадак: на дачы летам дачка 12 гадоў з кімсьці дамаўляецца па тэлефоне, што пойдзе катацца на веласіпедах. Добра, што ў маці ёсць звычка ўдакладняць, хто тэлефануе. Аказваецца, на прагулку старэйшых дзяцей запрасіў дарослы, з якім яны нядаўна пазнаёміліся ў сацсетках і бачыліся жывуцом літаральна адзін раз...**

Тაცцяна КУРБАТ: — Добра, што мама, у прынцыпе, цікавіцца такімі рэчамі. Па нашых звестках, 70% дзяцей ва ўзросце 9–10 гадоў прысутнічаюць у сеціве без мінімальнага бацькоўскага нагляду. І чым старэйшае дзіця, тым менш бацькі яго кантралююць, што карэнным чынам няправільна. Як тут ужо ўзгад-

валі, пачынаючы адукацыю трэба не з дзяцей, а з бацькоў, бо гэта вельмі істотная група рызыкі. Статыстыка сведчыць: дарослыя ва ўзросце 35+, на жаль, валодаюць асноўнымі правіламі паводзін у інтэрнэце менш за сваіх дзяцей. Самае памылковае, што могуць зрабіць бацькі, — пачаць іх абмяжоўваць. У такім выпадку ў падлеткаў адразу ўзнікае ўнутраны пратэст і жаданне зрабіць наадварот. Трэба павышаць ступень даверу да бацькоў — толькі тады дзіця будзе расказваць пра ўсё, што з ім адбываецца не толькі ў рэальным, але і ў віртуальным жыцці.

Маргарыта ПРАХІНА: — Мы праводзілі апытанне амаль 500 падлеткаў па Мінску і Мінскай вобласці і высветлілі, што каля 40% іх стасуюцца ў сеціве з незнаёмымі людзьмі або з тымі, каго ведаюць толькі праз інтэрнэт, — фактычна, тымі ж незнаёмымі. Больш за палову падлеткаў гаварылі аб тым, што сустракаліся з віртуальнымі сябрамі ў рэальнасці, і, разам з тым, 35% апытаных адзначалі, што гэтыя сябры не адпавядалі таму, як яны апісвалі сябе ў інтэрнэце. Таму цягам ужо 6 гадоў падчас заняткаў з падлеткамі мы стараемся

Настаўніца матэматыкі і інфарматыкі слускай гімназіі № 1 Настасся ГРЫНКЕВІЧ.

тлумачыць, якая ёсць небяспека і якія наступствы можа выклікаць той ці іншы ўчынак.

Павел БАГУШЭВІЧ: — За ўсіх казаць не магу, але да мяне ў інтэрнэце абсалютна незнаёмыя людзі ніякай цікавасці не праяўлялі, як і я да іх. У віртуальнасці стасуюцца не проста з людзьмі, з якімі знаёмы, а з пэўным колам сяброў. Бацькі і настаўнікі яшчэ ў дзяцінстве навучылі таму, што не ўсе людзі, якія праяўляюць да цябе цікавасць, добрыя і жадаюць табе ўсяго найлепшага. Гэта як растлумачыць малому: незнаёмы дзядзька можа падысці з цукеркай, але браць яе не трэба. Інтэрнэт — абсалютна такі ж самы свет, толькі не фізічны, а віртуальны, і ў ім таксама ёсць бяспечныя месцы, дзе можна спакойна хадзіць і гуляць. А ёсць «дзядзькі з цукеркамі» і страшныя рэчы.

Адвакат юрыдычнай кансультацыі № 2 Ленінскага раёна сталіцы Ганна СТРАЛКОВА.

страх для дзіцяці. Добра, калі праблему ўдаецца вырашыць. Але ж былі выпадкі, напрыклад, у Расіі, калі даходзіла да суіцыду. Спецыялісты ўпраўлення «К», з якімі мы супрацоўнічалі, адзначалі, што можна звярнуцца з заявай у міліцыю, але многія бацькі гэтага не робяць...

Ганна СТРАЛКОВА: — Тут трэба ўлічваць чалавечы фактар. Часам супрацоўнікам праваахоўных органаў, якія заняты раскрыццём сур'ёзных злачынстваў, падаецца, што не варта марнаваць час на дзіцячае свавольства. Чым больш напорыста і настойліва будучы дзейнічаць у такім выпадку бацькі, тым хутчэй справа зрушыцца. З дапамогай Упраўлення «К» можна зрабіць зварот нават у іншую дзяржаву, калі сервер размешчаны на яе тэрыторыі, і адміністратар сайта паведамаць, з якога IP-адраса было адпраўлена тое ці іншае паведамленне або на каго зарэгістраваны пэўны сайт. Праўда, на жаль, гэтага справа — не хуткая. Толькі ў кіно зладзеяў вылічваюць за гадзіну. Насамрэч спатрэбіцца не адзін месяц і вялікі запас нерваў. Гэта адзіны цывілізаваны спосаб, у тым ліку для таго, каб потым самому не даваць тлумачэнні ў міліцыю ў стане падазронага ці абвінавачанага.

Наталля ЛІТВІНКА: — Хацелася б нагадаць і пра псіхалагічную дапамогу, якую могуць атрымаць бацькі і дзеці, пазваніўшы на тэлефон даверу (017) 246 03 03. Калі спатрэбіцца, дзяжурны таксама падкажуць тэлефон «гарачай лініі» МУС для ахвяр насілля і пракансультуюць, да якіх спецыялістаў яшчэ можна звярнуцца. У тым ліку і па псіхалагічную, і па медыкаментозную дапамогу. У многіх цэнтрах пазашкольнай працы, тэрытарыяльных сацыяльна-педагагічных цэнтрах паступова ствараюцца спецыяльныя «пакоі апытання», бо для некаторых падлеткаў цяжка і страшна звяртацца ў міліцыю, публічна агучыць свае праблемы.

Статыстыка сведчыць: дарослыя ва ўзросце 35+, на жаль, валодаюць асноўнымі правіламі паводзін у інтэрнэце менш за сваіх дзяцей. Самае памылковае, што могуць зрабіць бацькі, — пачаць іх абмяжоўваць.

Настасся ГРЫНКЕВІЧ: — Думаю, пэўныя меры павінны прымаць і педагогі, асабліва класныя кіраўнікі. Дзеці ж праводзяць паўдня ў школе, таму хто, як не класны кіраўнік, бачыць і можа ўплываць на іх паводзіны? Была сітуацыя: у групе 10-га класа ў сацсетках вывесілі агульную фатаграфію класа, дзе адной дзяўчыне замалывалі твар. Натуральна,

СЕТКАЙ

Кіраўнік групы PR кампаніі МТС Таццяна КУРБАТ.

Вучань 11 класа слускай гімназіі № 1 Павел БАГУШЭВІЧ.

ёй гэта было вельмі непрыемна. Яна паскардзілася маме, а мама патэлефанавала мне. Я патлумачыла ў класе, што такія рэчы — не жартачкі, а дзеянні, якія могуць быць пакараны. Але дзеці ўсё ж такі жорсткія, і як бы ты ні гаварыў ім, што нельга прыніжаць і крыўдзіць аднакласніка, назаўтра гэта забываецца і знаходзіцца новы «аб'ект» для жартаў. Таму я рабіла ўпор менавіта на адказнасць, у тым ліку бацькоў, — здаецца, гэта спрацавала.

Расказаць, паказаць і даць пакаштаваць

— Як кажуць, любую хваробу лягчэй папярэдзіць, чым лячыць. Мяркую, гэта справядліва і для інтэрнэт-небяспекі — інфармацыйная прафілактыка дапамагае прадухіліць многія небяспечныя сітуацыі...

Таццяна КУРБАТ: — Узрост уваходжання дзяцей у інтэрнэт сёння складае 7–8 гадоў, таму працаваць з імі трэба як мага раней. Цягам амаль 2 гадоў, што мы праводзім адукацыйны праект «Дзеці ў інтэрнэце», высветлілася: у пытаннях інтэрнэт-грамацкасці і бяспекі, валодання тэхналогіямі настаўнікі не з'яўляюцца аўтарытэтам для дзяцей... Доследным шляхам даведлася, што праводзіць урокі павышэння інтэрнэт-адукаванасці трэба ў 1–2 класах, бо старшакласнікі нам распавядуць усё самі. Распрацоўшчыкі праграмы, спецыялісты факультэта псіхалогіі МДУ, прыдумалі жывую і захапляльную для малодшых школьнікаў форму падачы інфармацыі, мы абралі персону, якая выступае аўтарытэтным і цікавым расказчыкам, чалавекам з выключна пазітыўным вобразам, да таго ж мае педагагічную аду-

кацыю. Такім чалавекам стаў вядомы спявак і тэлеведучы Георгій Калдун. Праграма ўрока, разлічаная на 45–60 хвілін, складаецца з мультымедыйнай прэзентацыі і метадычнай часткі. Асноўныя правілы бяспечнага інтэрнэту выкладаюцца ў гульнявой, інтэрактыўнай форме. Мы не гаворым дзецям, што інтэрнэт — гэта страшнае зло. Наадварот, распавядаем, што гэта вельмі цікава і карысна. Трэба толькі ўмець карыстацца тэхналогіямі і правільна сябе паводзіць. Значнасць гэтага праекта мы для сябе бачым у тым, каб уключыць у дыялог усе пакаленні і ўсе групы зацікаўленай аўдыторыі. Гэта і дзеці, і настаўнікі, і бацькі.

Цяпер паток аховатных прыняццяў у сябе ўрок інтэрнэт-бяспекі настолькі вялізны, што ў «лісце чакання» сёння стаяць каля 47 школ. Зразуме-ла, што мы адны не зможам ахапіць усе школы краіны. Таму на нядаўняй сустрэчы з прадстаўнікамі сістэмы адукацыі прапанавалі такі варыянт: праводзіць навучальныя семінары для старшакласнікаў, каб яны пазней самі навучалі малодшых. І вельмі хочацца, каб да гэтай сацыяльнай місіі, да дыялогу пакаленняў далучалася як мага больш людзей.

Павел БАГУШЭВІЧ: — У мяне ёсць малодшы брат Міша. Яму 8 гадоў і ён вучыцца ў 1 класе нашай школы. Пакуль што ў яго няма ніякай цікавасці да інтэрнэту, ён больш захапляецца зборкай канструктара «Лега». Але фар-

мальна мы ўжо карыстаемся сецівам. У гімназіі паглыбленае вывучэнне англійскай, і калі ім задаюць паўтарыць некалькі новых слоў, то я заходжу ў інтэрнэт-слоўнік, набіраю гэтыя слова і з дапамогай транслятара слухаем яго вымаўленне, з правільнымі націскамі. Мне здаецца, гэта цудоўна: дзіця ў 8 гадоў ведае, што ў інтэрнэце ёсць такая класная рэч, як анлайн-перакладчык, якая дапамагае ў вучобе.

— Існуе вялікае мноства карысных сайтаў, дзе ў даступнай і цікавай форме выкладаюцца асноўныя прынцыпы і правілы бяспечных паводзін у інтэрнэце. Ёсць выдатныя прэзентацыі на сайтах міністэрстваў унутраных спраў Беларусі і Расіі, існуюць сучасныя, у тым ліку бясплатныя, антывірусы і праграмы бацькоўскага кантролю ў інтэрнэце. Але галоўнае — уключыць не толькі кнопкі таймераў і антывірусаў, а ўключыць сябе, дарослага, у тое, чым жыве і цікавіцца дзіця. Што яшчэ варта зрабіць, каб пэўна не «бегчы за цягніком»?

Таццяна КУРБАТ: — Трэба дабіцца таго, каб дзіця вам давярала. Толькі тады можна сумесна ўвайсці ў гэты вялізны, дзесьці небяспечны, але пераважна карысны і цікавы віртуальны свет. Павышаючы ўзровень інтэрнэт-адукаванасці сваіх дзяцей, не забывайцеся аб тым, што гэта варта рабіць і самім.

Калі дзіцяці 5–7 гадоў, яму дазваляецца прабыць за камп'ютарам не больш чым 7–10 хвілін у дзень, ад 7 да 12 гадоў — 30 хвілін, 12–14-гадовым падлеткам варта знаходзіцца за камп'ютарам не больш чым 1 гадзіну, 14–17-гадовым — 1,5 гадзіны.

Настасся ГРЫНКЕВІЧ: — На ўроках АБЖ у школе дзецям даюць пэўныя базавыя правілы — напрыклад, аб тым, што трэба быць асцярожным з агнём ці не ісці нікуды з незнаёмым чалавекам. Правілы бяспечных паводзін у інтэрнэце, наколькі я ведаю, у школьнай праграме пакуль не выкладаюцца. Мабыць, варта ўвесці

гэты курс, прычым не толькі для малодшых класаў. «Повторение — мать учения», таму варта перыядычна паўтараць курс з папраўкамі на ўзрост і цікавасці вучняў.

Маргарыта ПРАХІНА: — Такія трэнінгі ўжо распрацаваны нашымі спецыялістамі і прадстаўнікамі Мінадукацыі пры падтрымцы ЮНІСЕФ, і з наступнага навучальнага года яны будуць уключаны ў школьную праграму, пакуль толькі факультатыўна, а ў будучыні, магчыма, стануць абавязковымі.

Наталля ЛІТВІНКА: — Я згодна, што падобныя праекты з удзелам спецыялістаў розных сфер трэба распрацоўваць для дзяцей розных узростаў. Але ніякая тлумачальная работа не дапамагае, калі бацькі не будуць прымаць пэўныя меры. Трэба ствараць альтэрнатыву «завісання» ў інтэрнэце — спартыўныя мерапрыемствы, разнастайныя гурткі і секцыі, забавы, у тым ліку сумесныя. Вельмі важна паказаць дзецям, што ёсць іншы свет і што трэба ўмець кантактаваць з людзьмі найперш у рэальнасці.

Ганна СТРАЛКОВА: — Ніводную праблему нельга вырашыць праз сістэму забарон і пакаранняў. Дзеля прафілактыкі правапарушэнняў у інтэрнэце было б не лішне ладзіць сустрэчы старшакласнікаў з супрацоўнікамі праваахоўных органаў, якія маглі б засцерагчы ад тых ці іншых памылак, нагадаць пра наступствы пэўных учынкаў. А выключна пачалавечы я лічу, што галоўнае ў жыцці — гэта сям'я, і выдатна, калі бацькі стануць для свайго дзіцяці старэйшымі сябрамі і дарадцамі, а не карнікамі, якіх трэба баяцца.

Павел БАГУШЭВІЧ: — У кожнай праблемы ёсць свае вытокі. Чаму дзеці сядзяць у інтэрнэце, калі ў навакольным свеце існуе столькі ўсяго цікавага? Мне здаецца, большасць такіх людзей проста не ведае, чым сябе заняць: тут паглядзеў відэа, тут прачытаў навіны, тут зачэпіўся вокам за фота — а канкрэтна нічога не зрабіў, толькі час змарнаваў. Усё залежыць ад кожнага канкрэтнага чалавека, ад таго, як яго выхавалі бацькі, што ў яго ўклалі педагогі. Кагосьці не трэба абмяжоўваць, дастаткова сказаць, напрыклад: «Ты іграеш на трубе — вось табе сайт з відэаўрокамі і нотамі, тут можна дзядзіцца з аднадумцамі сваімі дасягненнямі» — і ўсё, праблема практычна вырашана, чалавек знайшоў тое, што яму цікава. А іншаму чалавеку, больш залежнаму ад чужых меркаванняў і схільнаму рабіць «як усе», напэўна, трэба надаць больш увагі, аказаць пэўную дапамогу.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Здароўе падлетка

ПСІХОЛАГ ЯК СЯБАР

КАЛІ ТАБЕ АД 10 ДА 19, У ЦЯБЕ МНОГА ПЫТАННЯЎ... КАМУ ІХ ЗАДАЦЬ?

Звыш 50 спецыялізаваных службаў здароўя ў нашай краіне арыентаваны на падлеткаў. Шэраг такіх устаноў — цэнтраў дружалюбных адносін да падлеткаў — адкрыты пры падтрымцы Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ).

Неабходнасць стварэння падобных цэнтраў абумовіла само жыццё. Даследаванні паказалі, што многія школьнікі не валодаюць дакладнай інфармацыяй аб рызыцы і наступствах заражэння рознымі інфекцыямі, псіхалагічных асаблівасцях стасункаў паміж юнакамі і дзяўчатамі, аб шкодным уплыве няправільнага харчавання, тытуню, алкаголю і наркатыкаў. Самі маладыя людзі пастаянна ўказваюць на тое, што любая праблема прымушае іх звяртацца не да бацькоў, а да равеснікаў у інтэрнэце. Цэнтры ж прапануюць кваліфікаваную дапамогу — такую, якая захавае здароўе, забяспечыць доступ да сучасных медыцынскіх паслуг.

— З моманту адкрыцця цэнтра «Поспех» у 2003-м тысячы юнакоў і дзяўчат, і не толькі з Мінска, атрымалі кампетэнтны адказ на свае пытанні адносна стасункаў з бацькамі, няшчаснага кахання, канфліктаў у школе, — кажа каардынатар Цэнтра дружалюбных адносін да падлеткаў «Поспех», псіхалаг 23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Кацярына БЛІЗНЮК. — Калі да нас звяртаюцца бацькі, то яны часцей наракаюць на дрэнную паспяховасць дзіцяці ў школе, на прагулы ці, наадварот, на тое, што дзіця — «ціхоня». Расце колькасць звяротаў, звязаных з рознымі страхамі: нехта баіцца заставацца дома адзін, другі баіцца цемры і г. д. Расце колькасць дзяцей з камп'ютарнай залежнасцю — хоць, вядома ж, самі «іграманя» адмаўляюць сваю залежнасць і не любяць паходы да псіхолага...

Дружалюбныя цэнтры працуюць на базе паліклінік і дапаўняюць іх работу, а таму медкартка тут не заводзіцца. Падлеткаў звяртаецца ананімна: не паведамляе ні свайго прозвішча, ні адраса.

У цэнтрах працуюць педыятр, акушэр-гінеколаг, псіхолаг, валеолаг. Аднак пры неабходнасці запрашаюцца і іншыя спецыялісты — напрыклад, нарколаг або дэрматолаг. Тут могуць прызначыць лячэнне, але, акрамя гэтага, ідзе велізарная асветніцкая праца: праходзяць «круглыя стoly», чытаюцца лекцыі. Скажам, шасцікласнікам расказваюць пра гігіену і фізіялогію.

У цэнтры «Поспех» працуюць клубы «Хлопчык. Юнак. Мужчына» і «Я самая, самая, самая...».

— За час работы цэнтра было некалькі выпадкаў, звязаных з ранняй цяжарнасцю, — расказвае Кацярына Блізнюк. — Індывідуальныя кансультацыі гінеколога і псіхолага дапамагалі часам захаваць дзіця. Дарэчы, летась на прыёме ў псіхолага пабывала амаль тысяча чалавек, у гінеколога — звыш 700 дзяўчат. Большасць звяртаецца па запісе, аднак ёсць і тыя, хто прыходзіць без папярэдняга званка. Мы актыўна працуем і падчас канікул. Кансультацыі праводзяцца бясплатна.

Цэнтры дружалюбных адносін да падлеткаў у Мінску:

«Ювентус» (17-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 261 02 19.

«Поспех» (23-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 242 15 73.

«Давер» (8-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 272 22 94.

«Юнікс» (26-я гарадская паліклініка), тэл. 315 54 38.

«Галс» (13-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 389 31 63.

«Разам» (11-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 260 36 39.

«Сіняя птушка» (4-я гарадская паліклініка), тэл. 250 64 00.

«Парус надзеі» (7-я гарадская дзіцячая паліклініка), тэл. 248 32 34.

Святлана БАРЫСЕНКА

Асновы дзіцячай бяспекі ў інтэрнэце

(паводле Google)

1. Пагаварыце з вашым дзіцем: абмяркуйце вэб-сайты і паслугі, якія прадастаўляюцца анлайн, навучыце не адкрываць файлы і ўкладанні ад незнаёмых людзей. Патлумачце, чаму трэба падыходзіць да стасункаў у інтэрнэце адказна. Вось добрае правіла: калі не гатовы штосьці сказаць чалавеку ў твар, не трэба пісаць яму гэта ў сеціве.

2. Карыстайцеся тэхналогіямі разам, каб вырашаць пытанні па меры іх паступлення.

3. Дапамажыце ўсёй сям'і выпрацаваць правільныя звычкі наконт бяспечных пароляў; нагадайце аб тым, што пры карыстанні камп'ютарамі ў публічных месцах — у школе, бібліятэцы, інтэрнэт-клубе — трэба абавязкова выходзіць з акаўнтаў. Гэта як зачыніць за сабой дзверы на ключ.

4. Выкарыстоўвайце настройкі канфідэнцыйнасці і кантролю доступу на сайтах, дзе можна абменьвацца інфармацыяй; абмяркуйце з дзіцем, якую асабістую інфармацыю нельга размяшчаць публічна.

5. Заўжыце правяральны ўзроставаы абмежаванні інтэрнэт-сэрвісаў — у гульнях, відэазапісах.

6. Пагаварыце з іншымі дарослымі — настаўнікамі, сапрацоўнікамі, спартыўнымі трэнерамі, іншымі спецыялістамі, якія працуюць з дзецьмі.

7. Абараніце свой камп'ютар і асабістыя звесткі, рэгулярна абнаўляйце антывіруснае праграмнае забеспячэнне.

8. Не спыняйцеся на дасягнутым. Бяспека — не разавая рэч, бо тэхналогіі развіваюцца і трэба ісці ў нагу з часам.

■ Фотаздымак з гісторыяй

ПТУШКА З РАЗБУРАНАГА ГНЯЗДА

«Здымак, які я прапаную да ўвагі рэдакцыі і чытачоў, — люстэрка памяці 80-гадовай даўніны, — піша старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага раённага краязнаўчага музея Святлана КОШУР. — На ім — сям'я маёй матулі, прымусова вывезеная ў 1935 годзе з Беларсі ў Архангельскую вобласць. Дакументальнае пацвярджэнне гэтай гісторыі, якую я не раз чула ад мамы і яе старэйшай сястры, цёткі Вольгі, — даведка, атрыманая ў студзені 1995 года з УУС Мінскага аблвыканкама, аб тым, што мая матуля ў ліку іншых ахвяр палітычных рэпрэсій 1920–1950-х гадоў рэабілітавана па гэтай справе».

вобласці. На тым шляху па тайзе матулі найбольш запомніліся могількі і крыжы».

Дзеду Пракопу давалося працаваць на лесараспрацоўках — валіў карабельны лес, але за гэту цяжкую працу амаль нічога не зарабляў. Бабуля Фядора, якая нарадзіла 8 дзяцей (3 памерлі ад адзёру), павінна была карчаваць лес — «біць карчы». Сям'я галадала. Часам адзінай ежай быў кавалак хлеба, пасыпаны соллю... Толькі ўлетку крыху ажылі, ратаваліся грыбамі ды ягадамі — за дзень дзеці збіралі іх па два вядры, журавіны і брусніцы здавалі (так збіралі грошы на дарогу), чарніцы сушылі. Бацьку адправілі на сплаў, адкуль яму ўдалося прыслаць 100 рублёў. Разуменчы, што наступнай зімы не перажывуць, увосень вырашылі бегчы, і з другой спробы гэта ўдалося.

Але, вяртаючыся дадому, сям'я яшчэ не ведала, што дома ў іх ужо не было: у хаце размясцілі кантору. Бацька са старэйшай дачкой паехаў пад Бабруйск, прадчуваючы, што добра чакаць не выпадае. А маці з дзецьмі пусцілі толькі ў сені, дый тое ненадоўга. Амаль адразу Фядору Паўлаўну арыштавалі і асудзілі на тры гады «за ўезд у памежную зону». Для Волі і Ганны дзяцінства скончылася: былі вымушаны жыць у далёкіх сваякоў і няньчыць малых.

За непісьменную Фядору Паўлаўну ў турме добрыя людзі напісалі на імя Крупскай прашэнне аб памілаванні, і праз 2 гады яе, як шматдзетную маці, вызвалілі. «Для мяне Надзея Канстанцінаўна Крупская назаўсёды застаецца не проста дзяржаўнай і партыйным дзеячам, выдатным педагогам, але яшчэ і чуйным чалавекам. Толькі пасля таго, як сям'я ўз'ядналася з маці і бацькам, матуля зноў змагла пайсці ў школу. Да вайны яна паспела скончыць 6 класаў».

У вайну сям'я пэўны час хавала ў сябе суседа-яўрэя, хоць гэта і па-

гражала расправай усім. Дзеці асірацелі: не стала бацькі. Не раз даводзілася ратавацца ад фашыстаў у сховішчы-яме, якую спецыяльна выкапалі і замаскіравалі; аднойчы вёску ледзь не спалілі, і толькі з'яўленне партызанскага атрада выратавала сялян...

«Пасля вайны матуля скончыла гандлёва-кааператыўную школу ў Моўчадзі, працавала бухгалтарам. Усе яе сёстры, як птушкі з разбуранага гнязда, разляцеліся хто куды. Ва ўспамінах мама напісала: «З 1945 года ў Чырвонай Слабодзе не жыла. На душы было цяжка, але мы нікому не гаварылі, што з намі зрабілі. Над намі, «ворагамі», увесь час вісеў меч. Я думала, што бацькі былі вялікія злачынцы, а аказваецца, са слалі іх за цяжкую працу на зямлі... Мне разам з лістамі аб рэабілітацыі выслалі і сямейны фотаздымак, на якім застаўся жоўты ржавы след сашчэпкі. Паглядзелі б вы на рукі майго бацькі і на яго стан! Гэта жывы шкілет, абцягнуты сухой маршчыністай скурай...». На гэтым здымку я ўпершыню ўбачыла сваіх бабулю і дзядулю, якія памерлі задоўга да майго нараджэння. Сама матуля сядзіць у першым радзе пасярэдзіне, але спачатку яна нават не змагла пазнаць сябе. Калі чытаеш у падручніках пра «перагібы» пры раскулачванні, то не заўсёды ўяўляеш, што гэта азначала насамрэч і каго часам запісвалі ў «ворагі» проста таму, што людзі працавалі з раныцы да змяркання, каб утрымаць сям'ю, мелі дом, каня, карову ды пэўны сельскагаспадарчы інвентар. Цяпер, калі матулі ўжо няма, я выконваю сваё абяцанне — пішу пра яе няпросты жыццёвы шлях, хоць нават на паперы прайсці яго наноў разам з ёю невыносна цяжка...».

Шаноўныя чытачы! Давайце пагартваем сямейныя альбомы разам! Фотаздымкі з гісторыяй (не больш за тры здымкі) дасылайце на рэдакцыйную пошту альбо электронную скрыню info@zvyazda.minsk.by. Аўтар найлепшага фота з гісторыяй будзе адзначаны каштоўным прызам.

Увага! Да ўдзелу ў конкурсе НЕ ПРЫМАЮЦА вясельныя фотасесіі, леташнія здымкі з курорта і сучасныя фота дзяцей. Арыгіналы дасланых фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца аўтарам.

Нашы продкі маглі прадказваць будучае чалавека па тым, у які дзень тыдня ён нарадзіўся. Прапануем і вам параўнаць рысы свайго характару ў залежнасці ад дня нараджэння.

АД «ЦЯЖКАГА» ПАНЯДЗЕЛКА ДА СВЯТОЙ НЯДЗЕЛІ

1. Характар у народжаных у панядзелак, як правіла, рашучы і ўпарты. Многае ў іх жыцці залежыць ад настрою. Калі вы будзеце прыставаць да такога чалавека з маральнымі павучаннямі, то напняцеся на жалезабетонную сцяну, а то і набудзеце ў яго асобе ворага. Народжанія ў панядзелак любяць пагаварыць, але больш за ўсё яны любяць, каб іх слухалі і перыядычна хвалілі. Не даюць у доўгі і пра свае даўгі хутка забываюць. Пры гэтым яны заўсёды прыкмячаюць промахі і хібы іншых. Аднак тыя, хто нарадзіўся бліжэй да вечара, мякчэйшыя па натуре і больш душэўныя.

2. Народжанія ў аўторак часцей за ўсё сутулыя, смуглыя, з кароткай спартыўнай стрыжкай, трохі неахайныя. У такіх людзей адсутнічае пачуццё сарамлівасці, таму здрады іх не здзіўляюць. Аматыры спрэчак. У той жа час яны адважныя, сваіх у бядзе не кінуць, абавязкова прыйдуць на дапамогу. Да старасці гэтыя людзі дасягаюць значных поспехаў, назапашваюць добры капітал, пра што здагадацца немагчыма, бо яны ўмеюць маўчаць.

3. Той, хто нарадзіўся ў сераду, як правіла, прыгожы, статны, самалюбівы, чыстасардэчны, валодае лёгкім норавам. Для сямейнага жыцця не бывае людзей больш верных. Пры ўсіх сваіх выдатных якасцях у душы яны нешчаслівыя і самотныя, у сям'і іх часта крыўдзяць. Што тычыцца багацця, то яго проста няма: яно «не прыжываецца» побач з гэтымі людзьмі, таму што «ў сераду раніцай нарадзіўся». Але ў народзе гаварылі яшчэ і так: «У сераду нарадзілася, да ўсяго прыгадзілася».

4. Людзі, народжанія ў чацвер, маюць прыгожую знешнасць: светлы твар са здаровай чырванню, ясныя вочы. Не просяць пазыкі — лепш будуць галадаць. Не распахваюць іншых локцямі дзеля сваёй кар'еры, не чытаюць маралі. Смачна гатуюць і любяць прымаць гасцей, добра спяваюць. Народжанія ў чацвер — сапраўдныя сябры, клапатлівыя бацькі і маці. Утульнасць і спакой шануюць больш за ўсё.

5. Народжанія ў пятніцу — добрыя, адкрытыя, творчыя людзі. Любяць музыку, літаратуру, спрабуюць пісаць самі, добра малююць, іграюць на музычных інструментах. Калі атрымліваюць добрую адукацыю, то дасягаюць значных вышынь. Больш за ўсё ў іх развіта пачуццё спачування да слабых і бездапаможных.

6. Народжанія ў суботу меланхалічныя, трохі бурклівыя, аднак пасля выплеску гневу стараюцца хутчэй загладзіць сваю віну. Яны не супраць пажывіцца за чужы кошт, лічаць сябе вельмі разумнымі, таму рэдка слухаюць чужыя парады. Да старасці выглядаюць стройнымі, нават сухарлявымі. Не любяць прыхарошвацца, іх адрознівае старамодная вопратка.

7. У народжаных у нядзелю часта шчаслівы лёс. Сярод іх больш за ўсё начальнікаў, навукоўцаў, палкаводцаў, музыкантаў, мастакоў, а таксама доўгажыхароў. Калі раптам ім прыходзіцца цяжка хварэць, то ў самы крытычны момант у іх з'яўляецца другое дыханне. Пра такіх людзей казалі: «У яго руках жыве шчасце». Ім вераць, на іх спадзяюцца, ім ахвотна пазычаюць грошы, даруюць любяць правіннасці.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

■ Без адваката не разбярэшся

ЯК РАЗЫСЦІСЯ ЦЫВІЛІЗАВАНА?

«У маёй сям'і склалася вельмі няпростая і цяжкая сітуацыя: муж хоча пайсці да іншай жанчыны, нягледзячы на тое, што ў нас ужо ёсць дзіця — дачка 4 гадоў. Праўда, развесціся муж прапануе «цывілізавана»: згодны плаціць аліменты і ўдзельнічаць у выхаванні дачкі».

Чула, што можна да разводу скласці пагадненне аб дзецях і тады як быццам развядуць без суда. Ці праўда гэта? Наогул, што можна прапасаць у такім пагадненні? Хто яго павінен складаць і кантраляваць потым, ці выконваюць яго ўмовы былыя муж і жонка?».

Алена Маслоўская, г. Магілёў.

— Насамрэч меркаванне аб тым, што наяўнасць пагаднення аб дзецях дае магчымасць скасаваць шлюб без суда, гэта значыць, у органах ЗАГС, памылковае, — тлумачыць адвакат юрыдычнай кансультацыі Савецкага раёна г. Мінска Надзея ДАВЫДОЎСКАЯ. — У выпадку, калі ў сям'і на момант звароту з патрабаваннем скасаваць шлюб ёсць непаўналетнія дзеці, рашэнне аб скасаванні шлюбу можа прымаць толькі суд.

Калі паміж мужам і жонкай ёсць жаданне дамовіцца ў добраахвотным парадку аб асноўных нюансах наогул выхавання дзяцей, удзелу ў іх матэрыяльным забеспячэнні, сапраўды магчыма за-

ключыць пагадненне аб дзецях. Гэта можна зрабіць у прастай пісьмовай форме як да судовага разбору, так і падчас разгляду іску аб скасаванні шлюбу. Заключэнне пагаднення аб дзецях у далейшым паскорыць працэс разводу, а таксама дазволіць абодвум сужэнцам рэгуляваць пытанні выхавання дзяцей і іх матэрыяльнага ўтрымання пасля разводу.

У такім пагадненні можна вызначыць, з кім сумесна будучы пражываць дзеці, прапісаць парадак стасункаў з імі і ўдзел у іх выхаванні таго з бацькоў, хто пражывае асобна, абзначыць памер аліменту на дзяцей, парадак іх выезду за межы Рэспублікі Беларусь і іншыя пытанні выхавання і ўтрымання дзяцей пасля скасавання шлюбу бацькоў, калі гэта не парушае правы і законныя інтарэсы дзяцей і іншых асоб і не супярэчыць заканадаўству Рэспублікі Беларусь (арт. 38 Кодэкса РБ аб шлюбе і сям'і). Пагадненне аб дзецях зацвярджаецца судом. Парадак яго выканання вызначаюць нормы Грамадзянска-працэсуальнага кодэкса РБ. У выпадку, калі адзін з бацькоў не выконвае ўмовы пагаднення, другі бок можа звярнуцца ў суд па месцы пражывання былога сужэнца, які не выконвае свае абавязкі ці выконвае іх ненадлежаць чынам. Тады забяспечваць прымусовае выкананне ўмоў заключанага пагаднення аб дзецях будзе судовы выканаўца.

■ Наш рэйтынг

5 КНИГ,

якія варта прачытаць бацькам і дзецям

Вячаслаў БАНДАРЭНКА, пісьменнік, сцэнарыст, гісторык, тэлеведучы:

1. Барыс Зайцаў, «Блакітная зорка». Цёплы і грунтоўны апавед пра даверлівага і чулівага чалавека — фантазёра, назіральніка, апанаванага жыццём свецкай Масквы 1912 года. Нікога не асуджаючы і нікому не навязваючы сваіх думак, галоўны герой рамана чароўным чынам пераўтварае людзей, якія сустракаюцца на яго шляху, але сам упускае магчымасць сапраўднага кахання.

2. Юрый Карабчыёўскі, «Туга па Арменіі». Звычайная камандзіроўка ў Ерэван ператвараецца для галоўнага героя гэтага невялікага аўтабіяграфічнага рамана ў захапляльны прыгоды. Адкрываючы для сябе незнаёмую краіну, яе народ і культуру, аўтар шчодро дзеліцца з чытачом трапнымі назіраннямі і развагамі, якія тычацца не толькі Арменіі...

3. Юрый Трыфанаў, «Дом на набярэжнай». Раман пра маскоўскіх хлапчукоў 1930-х, якія жывуць у вялізным урадавым Доме на набярэжнай — у цэлым свеце, дзе суіснуюць жорсткасць і міласэрнасць, нікчэмнасць і святасць. Праз 40 гадоў пасля дзяцінства былыя сябры спрабуюць зразумець, што з імі зрабіў час — ці гэта яны самі зрабілі з сабой нешта незваротнае?..

4. Барыс Васільеў, «У спісках не значыўся». Адна з найлепшых кніг пра Вялікую Айчынную вайну без усякага пафасу і надрыву распавядае пра лёс юнага лейтэнанта, які прыбыў у Брэсцкую крэпасць у ноч на 22 чэрвеня 1941 года.

5. Юрый Нагібін, «Устань і ідзі». Узрушлівая апавесць пра ўзаемаадносінны бацькі і сына — спачатку ў дзяцінстве, затым у юнацтве і, нарэшце, у сталасці. Героям кнігі трэба будзе прайсці страшныя выпрабаванні вайной і турмой, каб адчуць, што бліжэй адзін за аднаго ў іх няма нікога на свеце.

НЕ ПА ЗАГАДЗЕ «ЗВЕРХУ»...

Аднойчы славыты беларускі партызан Васіль Захаравіч Корж на пытанне анкеты «Ваша адукацыя?» напісаў: «Сем класаў, але не кожны дзень». Так абаронца краіны з пэўным гумарам адзначыў асаблівасці не толькі свайго школьнага навучання, але і жыцця. А яго было далёка не простым. За яго плячыма — служба ў польскай арміі, удзел у заходнебеларускім рэвалюцыйным руху разам з Кірылам Арлоўскім, адказная камандзіроўка ў Іспанію ў сярэдзіне 30-х гадоў і многае іншае.

Сёлета споўнілася 115 гадоў з дня нараджэння гэтага цудоўнага неардынанага чалавека-самародка. Ён з'явіўся на свет у сям'і, якая пражывала ў вёсцы Хворастава Мазырскага павета, сёння гэта Салігорскі раён Мінскай вобласці. Акрамя Васіля, у сям'ю ўваходзілі старэйшы брат Сцяпан і чатыры сястры: Парася, Марыя, Антося, Ганна. У 1935 г. прыйшла бяда — памёрлі бацькі, Захар Рыгоравіч і Алена Фёдаруна. Васілю прыйшлося на нейкі час стаць гаспадаром.

А вось радкі з яго аўтабіяграфіі: «Калі ў верасні месяцы 1939 г. наша Чырвоная Армія вызваліла Заходнюю Беларусь, у мяне з'явілася жаданне папрацаваць у заходніх абласцях, хоць бы на пасадзе дырэктара саўгаса. А жаданне з'явілася таму, што, па-першае, я ваяваў доўгі час у гэтай мясцовасці з белапалякамі і меў з імі свае разлікі... А па другое, лічу, што я там прынясу неабходную карысць, як чалавек, які добра ведае гэты народ».

Органы ўлады просьбу задаволілі. Праз некаторы час Васіль Корж становіцца дырэктарам зернесаўгаса імя Ланге Добрушскага раёна Гомельскай вобласці. А праз год, у лістападзе 1940-га, яго пераводзяць у Пінск на пасадку загадчыка фінансавага сектара Пінскага абкама КП(б)Б. Тут ён і сустрэў вайну.

Да сённяшняга часу вядуцца дыскусіі наконт таго, як мірныя людзі ператвараліся ва ўдзельнікаў вайны ў тыле ворага: добраахвотна ці па загадзе «зверху». Што да Васіля Захаравіча, то дакументальна даказана, што ён гэта вырашаў не толькі добраахвотна і ў першыя дні вайны, але і з просьбай выдаць зброю для стварэння спецыяльнага партызанскага атрада. І такое баявое фарміраванне нарадзілася яшчэ да выхаду вядомых пастановаў урада СССР па праблемах партызанскага і падпольнага руху.

У атрад Васіля Каржа (другая назва — «Камарова», «Камароў» — псеўданім Каржа. — **Аўт.**) уваходзілі, галоўным чынам, рабочыя, сяляне, служачыя. Першыя яго баі з ворагам адбыліся 28 чэрвеня і 4 ліпеня 1941 г. Звесткі аб гэтай паспяховай сутычцы надрукаваны ў хроніцы Вялікай Айчыннай вайны. У будучыні на базе атрада ўзнікла цэлае партызанскае злучэнне ў складзе 10 тысяч чалавек.

Партызанская дзейнасць, наогул, займае асаблівае месца ў жыцці Васіля Каржа. У гэты час ён вырас да генерал-маёра, камандзіра дывізіі. Праўда, у Нацыянальным архіве захоўваецца прадстаўленне Цэнтральным штабам партызанскага руху Васіля Каржа да воінскага звання «палкоўнік» «па прычыне ўсяго толькі сямікласнай адукацыі». Гэта ўшчамляла патрыёта, яго ўклад

Да сённяшняга часу вядуцца дыскусіі наконт таго, як мірныя людзі ператвараліся ва ўдзельнікаў вайны ў тыле ворага: добраахвотна ці па загадзе «зверху». Што да Васіля Захаравіча, то дакументальна даказана, што ён гэта вырашаў добраахвотна і ў першыя дні вайны.

у Перамогу. Па ўспамінах розных людзей, у пытанне ўмяшаўся нават сам Сталін, які вярнуў гэтую акту справядліваасць. 16 верасня 1943 г. у Маскве ва ўрачыстай абстаноўцы Васіль Захаравіч Корж быў удастоены звання генерал-маёра і воінскага чына камандзіра дывізіі.

Корж унёс важкі ўклад у прызнанне атрада асноўнай арганізацыйнай формай партызанскага руху. Пра глыбокую веру ў вялікае ваенна-стратэгічнае значэнне партызанскай барацьбы сведчыць яго заява аб тым, што савецкія вайскоўцы, якія трапілі ў акружэнне, могуць выконваць свой канстытуцыйны абавязак перад Радзімай і ў складзе партызанскіх атрадаў.

Дзеці В.З. Каржа Вольга (па мужу Матасав), Леанід і Зінаіда. 1955 год.

На дачы ў Маскоўскай вобласці. Злева направа: Васіль Захаравіч, дачка Вольга (уверсе), зяць Барыс Матасав, дачка Зінаіда, жонка Феадосія Аляксееўна з сынам Вольгі Васілём.

Баявыя дзеянні Васіля Каржа закончыліся ў ліпені 1944 г., пасля злучэння яго дывізіі з рэгулярнымі часцямі Чырвонай Арміі. Светлы дзень Перамогі ён сустрэў у Маскве. Нягледзячы на ўсенародныя гуляння, Корж заняўся прозаі жыцця. У архіве знойдзена пісьмо Васіля Захаравіча на імя сакратара ЦК УКП(б) Малянюкова, у якім ён просіць выдзельць яго сям'і ў Маскве асобную кватэру (трое дзяцей). Сям'я атрымала двухпакаёўку. Па мерках таго часу рашэнне лічылася станоўчым. У будучыні партызанскі камандзір пабудоваў у Падмаскоўі і дачу, у якую ператварыўся сялянскі зруб, прывезены з роднай Старобіншчыны сябрамі-партызанамі.

Па ўсесаюзным перапісе ў Беларусі пасля вайны пражывала каля 7 мільёнаў чалавек. Усе сацыяльныя слаі мелі розныя мары. Сяляне чакалі вяртання страчанага, рабочыя — павышэння заробку, інтэлігенцыя — лаяльнага стаўлення да сябе з боку савецкай улады. Воін-перамогац Васіль Корж прэтэндаваў на актыўную грамадзянскую пазіцыю.

У жыцці баявога партызана ў мірны час, які ў гады вайны, шмат нестандартнага: даваў аб сабе знаць яго праўдалюбівы характар. Але першай нечаканасцю стаў востры дзень 1944 г., калі Васіль Захаравіч трапіў у аўтамабільную аварыю, пасля якой ваенныя кіраўнікі ў Маскве адправілі яго ў адстаўку. Гэта не маг-

ло не ўдарыць па самалюбстве. Але віду ён не падаваў. Праходзіць нейкі час, і Васіля Захаравіча зацвярджаюць намеснікам міністра лясной гаспадаркі. Гэтая пасада — вяршыня яго дзяржаўнай дзейнасці. «Лясы — прырода, — піша ён у сваім дзённіку, — я люблю усё сваё жыццё. Да глыбіні душы палюбіў я і гэтую вялікую дзяржаўную гаспадарку, і людзей, і кадры спецыялістаў лясной гаспадаркі, і дзяржаўную лясную варту. І адчуваю, што быў не лішнім чалавекам на гэтым участку гаспадарчай дзейнасці». Ён, калі дазнаўся ад вучоных, што гітлераўцы ў час вайны вывезлі з Беларусі амаль кожны трэці кубаметр будаўнічага лесу, аддаваў галоўныя сілы пасады новых дрэў. Яго імя значыцца пад планами развіцця новых лесапасадак Беларусі.

Але нешта неверагоднае здарылася і тут. Не паспелі прайсці чатыры гады, як бацька Саюза Васіль Захаравіч Корж прымае рашэнне стаць старшынёю калгаса «Партызанскі край». Апошні быў адной з самых адсталых гаспадарак і знаходзіўся, па выразе Каржа, «на самым дне Палесся, дзе ні дарог, ні баз». Адбылося гэта ў 1953 годзе. Але па ўспамінах дачкі Зінаіды Васільеўны, Васіль Захаравіч «у другі раз тут нарадзіўся». Зрабіць «эканамічны цуд» дапамаглі строга працоўная дысцыпліна, механізацыя працы і меліярацыйныя работы.

Масква. 1944 год.

Актыўны ўдзел ў гэтым працэсе прымаўлі Зінаіда Васільеўна Корж, былы дырэктар Нацыянальнага архіва Вячаслаў Селяменеў і аўтар гэтых радкоў.

Успаміны Васіля Каржа — таксама цікавыя, інфармацыйна багаты матэрыял па гісторыі Беларусі 40-60-х гадоў. Па ім мы бачым, што Корж — чалавек-лірык, са сваім наборам народных прымавак і псіхалагічных назіранняў. Вось як, напрыклад, гучаць назвы асобных частак яго ўспамінаў: «Банда Булак-Бухаловіча», «Крэйслер», «Польскі мундзір на мне — «ворату рускіх», «Падзяка жанчыне

У Нацыянальным архіве захоўваецца прадстаўленне Цэнтральным штабам партызанскага руху Васіля Каржа да воінскага звання «палкоўнік» «па прычыне ўсяго толькі сямікласнай адукацыі». Гэта ўшчамляла патрыёта, яго ўклад у Перамогу.

ў Польшчы», «Сялянская псіхалогія», «Доўгі дзень» і г.д. Іх агульная назва — «За праўду на зямлі. Мая барацьба і праца». Лірычнымі матывамі асабліва напоўнены апісанні з'яў прыроды, чалавечых характараў, іх учынкаў. Корж хацеў выдаць напісанае, гутарыў на гэты конт з дырэктарам выдавецтва «Беларусь» Матузавым. Але ўсё закончылася беспаспяхова. Кажуць, што адна з прычын — характар аўтара, які можна параўнаць з характарам легендарнага Чапаева, які ўсоды і заўсёды «рэзаў праўду-матку». Такія творы не ўсім падабаліся, а ўносіць праўкі Корж не пажадаў. Яго павучальныя рукапісы, напісаныя з палітычнымі і лірычнымі адступленнямі, працягваюць захоўвацца ў фондах Нацыянальнага архіва РБ. Васіль Захаравіч быў чалавекам, які і ў тыле ворага ваяваў пад сцягам Сталіна, таму падвяргаў імя Вярхоўнага Галоўнакамандуючага крытыцы лічыў здранцяткам. Хаця ў той жа час ён бачыў і памылкі сталінскага рэжыму. Асабліва ў адносінах да палякаў — асаднікаў Заходняй Беларусі.

Вобраз Каржа будзе не поўным без яго шматлікіх пісьмаў да родных і асабліва да дзяцей. Гэта сапраўдная пераклічка пакаленняў. Вось што ён аднойчы піша: «Дарагія Мікалай (зяць Васіля Захаравіча. — **Аўт.**), Зінаіда, унучка Волечка! Прыехаў я ў Маскву атрымаць нямецкі медаль, а набыў хва-робу. Гэта мой першы званок. А тут яшчэ ваша маўчанне. І я зусім разгубіўся. Стаў усяго баяцца... Жыццё, мае дарагія, кароткае. Жадаю вам паважаць адно аднаго, берагчы Волечку, шанаваць добрых знаёмых і саміх сябе».

Васіль Захаравіч Корж — чалавек багатых здольнасцяў. Ён мог бы зрабіць і больш для сваёй зямлі і народа. Але падвяло здароўе, падарванае вайною. Руплівага, неабыйкавага да ўсяго ў жыцці Васіля Захаравіча не стала 5 мая 1967 г.

Яўген БАРАНОЎСКІ,
кандыдат гістарычных навук.

ДОПОЛНЕНИЕ К ПРОЕКТНОЙ ДЕКЛАРАЦИИ

Опубликованной 25 февраля 2014 г. в газете «Звезда»

по объекту Многоквартирный жилой дом не повышенной комфортности № 3 по генплану с помещениями общественного назначения, подземной автостоянкой в квартале улиц Одоевского, Бельского, Пономаренко, П.Глебки (продолжение) в г. Минск

Общество с ограниченной ответственностью «Антасам» информирует о дополнении к проектной декларации объекта долевого строительства, опубликованной в газете «ЗВЯЗДА» № 35 от 25 февраля 2014 г.:

ВНЕСТИ СЛЕДУЮЩИЕ ДОПОЛНЕНИЯ:

Абзац «Для привлечения физических, юридических лиц и индивидуальных предпринимателей к строительству по договорам создания объекта долевого строительства предлагаются:» **дополнить:**

1 (Одна) 2-комнатная квартира общей площадью 67,7 кв.м. Цена за один квадратный метр общей площади жилых помещений в текущих ценах на момент опубликования проектной декларации для граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, составляет 14 253 500 (Четырнадцать миллионов двести пятьдесят три тысячи пятьсот) белорусских

рублей эквивалентной 1450 долларам США по курсу, установленному Национальным банком Республики Беларусь на 19 марта 2014 г.

5 (Пять) помещений общественного назначения на отметке -3.200-2.900. Цена 1 м.кв. общей площади помещений общественного назначения в текущих ценах на момент опубликования проектной декларации составляет 9 830 000 (Девять миллионов восемьсот тридцать) белорусских рублей с НДС эквивалентной 1000 долларам США по курсу, установленному Национальным банком Республики Беларусь на 19 марта 2014 г. для помещений общей площадью 15,1 кв.м, 30,6 кв.м, 23,7 кв.м, 16,7 кв.м и 14 745 000 (Четырнадцать миллионов семьсот сорок пять тысяч) белорусских рублей с НДС эквивалентной 1500 долларам США по курсу, установленному Национальным банком Республики Беларусь на 19 марта 2014 г. для помещения общей площадью 24,5 кв.м.

УНП 100272641

ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЭМИТЕНТА ЦЕННЫХ БУМАГ				
Полное наименование: Открытое акционерное общество «Чернавчицкий завод железобетонных изделий»				
Адрес: 225030, д. Чернавчица, ул. Трудовая, 1Г, Брестский район, Брестская область, УНП 200034706				
Единица измерения: млн руб.				
БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС				
АКТИВЫ	Код строки	На 31 декабря 2013 года	На 31 декабря 2012 года	
I. ДОЛГОСРОЧНЫЕ АКТИВЫ				
Основные средства	110	4 728	3 471	
Нематериальные активы	120	1	—	
Вложения в долгосрочные активы	140	—	276	
ИТОГО по разделу I	190	4 729	3 747	
II. КРАТКОСРОЧНЫЕ АКТИВЫ				
Запасы	210	2 583	1 944	
Расходы будущих периодов	230	8	27	
Налог на добавленную стоимость по приобретенным товарам, работам, услугам	240	2	1	
Краткосрочная дебиторская задолженность	250	1 239	594	
Денежные средства и их эквиваленты	270	315	249	
ИТОГО по разделу II	290	4 147	2 815	
БАЛАНС	300	8 876	6 562	
СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ И ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
III. СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ				
Уставный капитал	410	2 786	726	
Резервный капитал	440	223	146	
Добавочный капитал	450	1 551	2 545	
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	460	1 888	1 364	
ИТОГО по разделу III	490	6 448	4 781	
IV. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
Краткосрочная кредиторская задолженность	630	2 428	1 781	
ИТОГО по разделу V	690	2 428	1 781	
БАЛАНС	700	8 876	6 562	
ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ				
Наименование показателей	Код строки	За 2013 год	За 2012 год	
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг	010	22 640	16 565	
Себестоимость реализованной продукции, товаров, работ, услуг	020	19 084	14 394	
Валовая прибыль (010 - 020)	030	3 556	2 171	
Управленческие расходы	040	1 873	1 220	
Расходы на реализацию	050	209	145	
Прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг (030 - 040 - 050)	060	1 474	806	
Прочие доходы по текущей деятельности	070	560	712	
Прочие расходы по текущей деятельности	080	465	678	
Прибыль (убыток) от текущей деятельности (±060 + 070 - 080)	090	1 569	840	
Доходы по инвестиционной деятельности	100	113	279	
Расходы по инвестиционной деятельности	110	25	92	
Доходы по финансовой деятельности	120	1	42	
Расходы по финансовой деятельности	130	89	138	
Прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности (100 - 110+120-130±140)	150	—	91	
Прибыль (убыток) до налогообложения (±090 ±150)	160	1 569	931	
Налог на прибыль	170	280	165	
Чистая прибыль (убыток) (±160 - 170 ±180 ± 190 - 200)	210	1 289	766	
Результат от переоценки долгосрочных активов, не включаемый в чистую прибыль (убыток)	220	645	912	
Совокупная прибыль (убыток) (±210 ±220 ± 230)	240	1 934	1 678	
Базовая прибыль (убыток) на акцию	250	0,076349	0,045371	
Разводненная прибыль (убыток) на акцию	260	0,076349	0,045371	
ИП Климович М.М., свидетельствует № 0265315 от 02.03.2011 г.				
Информация об ОАО				
4. Доля государства в уставном фонде эмитента (всего в %): 0				
5. Количество акционеров — всего — 114, в том числе юридических лиц — 0, физических лиц — 114.				
6. Информация о дивидендах и акциях:				
Наименование показателя	Ед. изм.	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года	
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	млн. руб.	38,31	32,09	
Фактически выплаченные дивиденды в данном отчетном периоде	млн. руб.	38,31	32,09	
Дивиденды, приходящиеся на одну акцию (включая налоги)	руб.	2269	1901	
Дивиденды, фактически выплаченные на одну акцию (включая налоги)	руб.	2269	1901	
Обеспеченность акции имуществом общества	тыс. руб.	381,9	283,2	
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	штук	0	0	
7-8. Отдельные финансовые результаты				
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг	млн руб.	22 640	16 565	
Себестоимость реал. продукции, товаров, работ, услуг; управленческие расходы; расходы на реализацию	млн руб.	21 166	15 759	
Прибыль (убыток) до налогообложения, всего	млн руб.	1 569	931	
В том числе:				
прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг	млн руб.	1 474	806	
прочие доходы и расходы по текущей деятельности	млн руб.	95	34	
прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	млн руб.	—	91	
Налог на прибыль; изменение отложенных налоговых активов; изменение отложенных налоговых обязательств; прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли	млн руб.	280	165	
Чистая прибыль (убыток)	млн руб.	1 289	766	
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	млн руб.	1 888	1 364	
Долгосрочная дебиторская задолженность	млн руб.	—	—	
Долгосрочные обязательства	млн руб.	—	—	
Среднесписочная численность работающих	человек	85	80	
9. Основные виды продукции или виды деятельности, по которым получено двадцать и более процентов выручки от реализации товаров, продукции, работ, услуг				
Производство сборных железобетонных и бетонных конструкций и изделий — 68,3% - 15469 млн руб.				
12. Дата проведения годового общего собрания акционеров, на котором утверждена годовая бухгалтерский баланс за отчетный год: 17 марта 2014 г.				
15. Сведения о применении эмитентом свода правил корпоративного поведения: Регламент работы ОАО с реестром владельцев ценных бумаг — утвержден общим собранием акционеров (протокол №15 от 24.03.2010). Положение об акционерных акциях — утверждено наблюдательным советом общества (протокол № 104 от 02.03.2011).				
Решением собрания акционеров от 17 марта 2014 г. утвержден период выплаты дивидендов с 1 мая по 31 июля 2014 года.				
Порядок выплаты: путем выплаты через кассу предприятия.				
Директор ОАО		С.В. Мороз		
Главный бухгалтер		В.И. Мануйлович		

Утерянные квитанции «О приеме наличных денежных средств по обязательному страхованию строений, принадлежащих гражданам, формы 1-Суо серии КО в количестве 2 штук № 7158686, № 7158689 в Представительстве Белгосстраха по Любанскому району считать недействительными.

УНП 600013344

ОАО «БЕЛХОЗТОРГ»

УНН 400078331

220005, г. Минск, ул. Платонова, 34

Основной вид деятельности: оптовая торговля

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 01.01.2014 г.

АКТИВ	На начало отчетного года	На конец отчетного года
Долгосрочные активы	87440	104218
Краткосрочные активы	30270	33996
Баланс	117710	138214
ПАССИВ		
Собственный капитал	93498	118526
Краткосрочные обязательства	24212	19688
Баланс	117710	138214

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ

Наименование показателей	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (за минусом НДС, акцизов и иных аналогичных обязательных платежей)	153876	140380
Себестоимость реализованных товаров, работ, услуг	103393	103974
Расходы на реализацию	37474	29043
Прибыль (убыток) от реализации товаров, работ и услуг	13009	7363
Доходы и расходы от текущей деятельности	-2600	317
Прибыль от текущей деятельности	10409	7680
Прибыль от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	-1211	-1506
Прибыль до налогообложения	9198	6174
Налоги и сборы из прибыли	2099	1111
Чистая прибыль	7099	5063

ИНФОРМАЦИЯ О ДИВИДЕНДАХ И АКЦИЯХ

Наименование показателей	Ед. изм.	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	млн руб.	851,9	607,6
Дивиденды, приходящиеся на одну акцию (включая налоги)	руб.	10819,6	7716,8
Обеспеченность акции имуществом Общества	тыс. руб.	1313,7	1110,5
Количество простых акций, находящихся на балансе Общества	шт.	78737	78737

И.О. генерального директора - заместитель генерального директора по развитию М.П. Макейчик
Главный бухгалтер К.П. Голодных

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ДЛЯ СТРОИТЕЛЬСТВА И ОБСЛУЖИВАНИЯ ОДНОКВАРТИРНЫХ, БЛОКИРОВАННЫХ ЖИЛЫХ ДОМОВ

Организатор аукциона — Крошинский сельский исполнительный комитет Барановичского района

№ п/п	Местоположение земельного участка, адрес, кадастровый номер участка	Характеристика инженерных коммуникаций	Условия инженерного развития инфраструктуры застраиваемой территории	Площадь земельного участка (га)	Назначение участка	Начальная цена объекта (руб.)	Сумма задатка (руб.)	Расходы по формированию и регистрации земельного участка и проведению аукциона (руб.)
1	Республика Беларусь, Брестская обл., Барановичский район, Крошинский с/с, д. Лавриновичи, ул. Мирная, д. 5. Кадастровый номер 120483003801000201	Участок свободен от застройки, до линии электропередач, водопровода, газопровода — 30 м, канализация — частная	Линия электропередач, водопровод, газопровод на стадии проектирования	0,15	Для строительства и обслуживание жилого дома	7636200	763620	4363625 кроме того, расходы по размещению извещения о проведении аукциона в СМИ и другие расходы по проведению аукциона
2	Республика Беларусь, Брестская обл., Барановичский район, Крошинский с/с, д. Лавриновичи, ул. Мирная, д. 5 А. Кадастровый номер 120483003801000200	Участок свободен от застройки, до линии электропередач, водопровода, газопровода — 30 м, канализация — частная	Линия электропередач, водопровод, газопровод на стадии проектирования	0,15	Для строительства и обслуживание жилого дома	7636200	763620	3262622 кроме того, расходы по размещению извещения о проведении аукциона в СМИ и другие расходы по проведению аукциона
3	Республика Беларусь, Брестская обл., Барановичский район, Крошинский с/с, д. Лавриновичи, ул. Мирная, д. 7. Кадастровый номер 120483003801000199	Участок свободен от застройки, до линии электропередач, водопровода, газопровода — 30 м, канализация — частная	Линия электропередач, водопровод, газопровод на стадии проектирования	0,15	Для строительства и обслуживание жилого дома	7636200	763620	3410544 кроме того, расходы по размещению извещения о проведении аукциона в СМИ и другие расходы по проведению аукциона
4	Республика Беларусь, Брестская обл., Барановичский район, Крошинский с/с, д. Лавриновичи, ул. Мирная, д. 7 А. Кадастровый номер 120483003801000198	Участок свободен от застройки, до линии электропередач, водопровода, газопровода — 30 м, канализация — частная	Линия электропередач, водопровод, газопровод на стадии проектирования	0,15	Для строительства и обслуживание жилого дома	7636200	763620	3220673 кроме того, расходы по размещению извещения о проведении аукциона в СМИ и другие расходы по проведению аукциона

Аукцион состоится 22 апреля 2014 года в 15.00 в здании Крошинского сельского Совета по адресу: Республика Беларусь, Брестская область, Барановичский район, Крошинский сельский Совет, агрогородок Крошин.

Условия аукциона:

- Наличие не менее двух участников.
- Присутствие к строительству жилого дома не позднее одного года после получения свидетельства (удостоверения) о государственной регистрации права на земельный участок.
- Продажа земельных участков производится гражданам Республики Беларусь, постоянно проживающим на территории Республики Беларусь или приравненным к постоянно проживающим в соответствии с законодательством.
- Шаг аукциона к начальной цене земельного участка — 10%.
- Для участия в аукционе необходимо в сроки, указанные в извещении, предоставить в комиссию по проведению аукциона заявление, к заявлению прилагают:
 - заверенную банком копию платежного поручения (квитанцию) о внесении задатка;
 - копию документа, удостоверяющего личность (паспорт) покупателя или его доверенного лица;
 - доверенность, удостоверяющую нотариально, если в аукционе участвует представитель физического лица.

При подаче документов на участие в аукционе граждане предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

6. Сумма задатка перечисляется до 18 апреля 2014 года до 17.00 на расчетный счет 3604211080006 филиал 802 ОАО «АСБ Беларусбанк» код 245 (г. Барановичи, бульвар Штоккерау, 8а).

Получатель УНП 200046981 Крошинский сельский Совет депутатов, 225362 Брестская обл., Барановичский р-н, агрогородок Крошин. Победитель аукциона — участник, предложивший наибольшую цену. Аукцион признается несостоявшимся, если заявление на участие подано менее чем двумя участниками, предмет аукциона не может быть продан по начальной цене.

7. Победитель аукциона обязан:

- оплатить в течение 10 рабочих дней со дня принятия решения о предоставлении земельного участка стоимость объекта продажи и затраты, связанные с подготовкой и проведением аукциона по оформлению государственной регистрации создания земельных участков, а также затраты, связанные с размещением извещения о проведении аукциона в средствах массовой информации.

8. Всем желающим предоставляется возможность предварительно ознакомиться с объектом продажи.

Каждый четверг недели после опубликования

настоящего извещения в СМИ по предварительной записи в комиссии по телефону: (8 0163) 43 72 35, 43 75 68.

9. Продажа земельных участков производится без изменения их целевого назначения.

10. Покупатель, желающий участвовать в торгах по нескольким лотам, вносит задаток в размере 10% от начальной цены земельного участка с наибольшей стоимостью.

11. Заявления на участие в аукционе принимаются после размещения извещения о проведении аукциона в СМИ в рабочие дни с 20 марта по 18 апреля 2014 года в комиссии с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (каб. 1 сельисполкома).

Последний день приема документов — 18 апреля 2014 года до 17.00. Заключительная регистрация участников аукциона — 22 апреля 2014 года с 13.00 до 14.00. К участию в торгах не допускаются участники, не прошедшие заключительную регистрацию.

Участник, ставший победителем аукциона, после окончания аукциона обязан: подписать протокол аукциона в день проведения аукциона; не позднее 10 дней после вступления в силу решения о предоставлении земельного участка, возместить расходы по формированию и регистрации земельного участка и затраты на проведение аукциона; произвести регистрацию права частной собственности на земельный участок.

■ Барацьба з карупцыяй

КРЭСЛА КІРАЎНІКА ПРАМЯНЯЛІ НА НАРУЧНІКІ ПРАКУРАТУРА ЗАВЯЛА КРЫМІНАЛЬНЫЯ СПРАВЫ ў дачыненні да кіраўнікоў буйных прадпрыемстваў

У прыватнасці, у злоўжыванні службовымі паўнамоцтвамі абвінавачваюцца генеральны дырэктар ТАА «МАЗ-Рус», выканаўца абавязкаў дырэктара Станкабудаўнічага завода імя Кірава, дырэктар лідскага ААТ «Лакафарба», генеральны дырэктар Гандлёвага дома «ЛідалК», а таксама галоўны інжынер Бабруйскага завода трактарных дэталей і агрэгатаў. Падрабязней пра тое, якую шкоду нанеслі гэтыя чыноўнікі ў тым ліку прадпрыемствам, дзе працавалі, распавёў начальнік аддзела інфармацыі і сувязяў з грамадскасцю Генеральнай пракуратуры Пётр КІСЯЛЁЎ.

Пракуратура горада Мінска ў лютым гэтага года завяла крымінальную справу ў дачыненні да генеральнага дырэктара ТАА «МАЗ-Рус». Апошні наўмысна парушыў заканадаўства і праігнараваў заклад пры заключэнні дагавора куплі-продажу аўтамабільнай тэхнікі, чым нанёс ААТ «МАЗ» шкоду на суму больш за 50 млрд рублёў.

Выканаўца абавязкаў дырэктара станкабудаўнічага завода імя Кірава, у сваю чаргу, з асабістай зацікаўленасці, насуперак інтарэсам службы, даваў паднавальныя указанні афармляць і падпісваць фіктыўныя дакументы, якія быццам бы пацвярджалі выкананне ўмоў дагавора. Тым самым чыноўнік нанёс прадпрыемству шкоду ў асабліва буйным памеры — на суму больш як 100 млн рублёў.

Пракуратура Гродзенскай вобласці 11 сакавіка гэтага года завяла справу ў дачыненні да дырэктара ААТ «Лакафарба» і генеральнага дырэктара Гандлёвага дома «ЛідалК». Экс-кіраўнікі дзейнічалі з асабістай зацікаўленасці на пару: яны прадавалі прадукцыю «Лакафарбы» па цэнах, ніжэйшых за яе сабекошт, чым прычынілі шкоду ў асабліва буйным памеры на суму больш за 57 млрд рублёў.

Галоўны інжынер Бабруйскага завода трактарных дэталей і агрэгатаў абвінавачваецца ў тым, што ўтаіў пажар на прадпрыемстве і падрабіў службовыя дакументы, якія абгрунтоўваюць неабходнасць набыць новае абсталяванне ўзамен знішчанага пажарам. Яго махінацыі пацягнулі шкоду прадпрыемству на суму больш за 600 млн рублёў...

Надзея ПАЎЛАВА

■ Паднябесная вачыма беларусаў

«КАБ ЗРАЗУМЕЦЬ, НАКОЛЬКІ МЫ БАГАТЫЯ, З'ЕЗДЗІЦЕ Ё КІТАЙ»

Захапляюся сямейнымі парамі, якія ствараюць гарманічны творчы тандэм. У іх ліку журналістка Інэса Плескачэўская і яе муж, фатограф і апэратар Міхаіл Пеньяўскі. Пазнаёмілася я з гэтай парай у «Чайнай студыі» Алёны Вялічкі падчас Конфу-Ча (сустрэчы за гарбатай з цікавымі людзьмі). Міхаіл пражыў у Пекіне 19 гадоў, Інэса — 12. Практычна год таму сям'я пераехала з горада свайго знаёмства ў Карлавы Вары. Тым не менш, Кітай па-ранейшаму застаецца любімай тэмай. Пра краіну, якая звязала іх лёсы, яны могуць раскаваць, здаецца, бясконца...

Каханне без абавязцельстваў

Асабіста для мяне, напрыклад, стала адкрыццём, што ў Кітаі і па сёння існуе матрыярхат. Каб не быць галаслоўнымі, Інэса з Міхаілам паказалі адзін са сваіх дакументальных фільмаў «Матрыярхат народа моса». Як высветлілася, гэты сапраўды ўнікальны, дзіўны народ тысячагоддзямі жыве на берагах возера Лугу на мяжы паміж правінцыямі Сычуань і Юньнань.

— З пункту гледжання моса, гэта не яны, а мы жывём дзіўна: абмяжоўваем сябе шлюбам, пакутуем ад няшчаснага кахання, цяжка перажываем расстанне, — усміхаецца Інэса. — Там жа ўсё нашмат прасцей, бо шлюбу ў нашым з вамі разуменні ў іх не існуе. Мужчына прыходзіць ноччу да каханай, а раніцай пакідае яе і вяртаецца ў дом маці.

Нягледзячы на тое, што пара ніколі не стварае афіцыйную сям'ю, многія захоўваюць вернасць адзін аднаму ўсё жыццё і маюць некалькі сумесных дзяцей!

— Самае галоўнае для гэтых людзей, як яны нам прызналіся, — пачуцці, — падхоплівае Міхаіл. — Калі ж каханне раптам прайшло, расстаюцца без шкадавання. Такія вось адносіны без абавязцельстваў...

Моса жывуць кланамі — два-тры пакаленні пад адным дахам. На чале клана стаіць, як правіла, самая аўтарытэтная жанчына ў сям'і. Дарэчы, калі ў нас кажуць, што менавіта мужчына павінен пасадыць дрэва, пабудоваць дом і выхаваць сына, то ў гэтага народа ўсе гэтыя абавязкі кладуцца на плечы жанчыны.

У Кітаі няма такога паняцця, як «настукаць»

Ні для каго не сакрэт, што ў Кітаі дзейнічае жорсткая палітыка абмежавання нараджальнасці. Праўда, патрабаванне «адна сям'я — адно дзіця» тычыцца толькі тытульнай нацыі — хань (ханьцаў у Кітаі 92%). У іншых жа нацыянальных меншасцях ёсць дакладны падзел на вясковую і гарадскую прапіску.

— Кітай — краіна кантрастаў, — кажа Інэса. — Калі ты жывеш у горадзе — можаш мець адно дзіця, калі ў вёсцы — двух. Прычым двух дзяцей могуць мець нават ханьцы, якія жывуць у вёсцы, пры ўмове, што першая — дзяўчынка. Праўда, шанц нарадзіць хлопчыка даецца толькі праз чатыры гады, а дазвол на другую цяжарнасць трэба абавязкова атрымаць у камітэце па планаванні нараджальнасці.

Хлопчыкі ў Кітаі больш жаданыя, бо, паводле кітайскіх уяўленняў, дзяўчынка — гэта адрэзаная луста: выходзіць замуж і сыходзіць у сям'ю мужа. Сын жа застаецца і забяспечвае бацькам шчаслівую старасць. Бо пенсію дзяржава вяскоўцам практычна не плаціць.

За тым, каб суседзі не парухалі палітыку абмежавання нараджальнасці, у Кітаі пільна сочыць суседскі камітэт.

— Калі жанчына зацяжарыць, то суседзі тут жа праінфармуюць аб гэтым камітэт па планаванні і нараджальнасці, — кажа Інэса. — Так, я не агаварылася, менавіта праінфармуюць, бо ў Кітаі няма такога паняцця, як «настукаць».

За парушэнне закону пра дугледжаныя вялізныя штрафы. Але, нягледзячы на гэта, асобныя кітайцы ідуць на ўсё, каб нарадзіць сына.

— Неяк падчас здымкаў чарговага сюжэта мы з Інэсай спыніліся ў адной вясковай сям'і. У іх суседзяў было трое дзяцей: дзве дзяўчынкі і хлопчык. За сына (яму тады было ўжо гадоў 7) бацькі ў свой час заплацілі штраф больш як 12 тысяч долараў. Яны прызналіся, што перш чым адважыцца на трэцюю цяжарнасць, доўга рыхтаваліся, збіралі грошы: паводле кітайскіх законаў, калі не заплаціць штраф, дзіцяці давядзецца жыць без дакументаў, бо яго проста не зарэгіструюць.

Сакрэт доўгажыхарства

Падчас сустрэчы ў адрас Інэсы і Міхаіла гучала шмат пытанняў, звязаных з кітайскай медыцынай і зайздроснай працягласцю жыцця кітайцаў. Так, гаспадыня «Чайнай студыі», якая нядаўна вярнулася з Кітая, прызналася, што разгубілася, калі ў аптэцы, перш чым прадаць таблеткі ад галаўнога болю, у яе запыталі: «Якая палова галавы ў вас бальці?»

— Гэта прынцыповае пытанне, — усміхаецца Інэса. — Мы з Мішам заўзятыя аматары кітайскай традыцыйнай медыцыны. Так, менавіта

традыцыйнай, бо «заходняя» медыцына ў Кітаі называецца нетрадыцыйнай. Мы ўжо даўно не карыстаемся заходнімі лекамі, перасталі піць чорную гарбату, калі гэта не пуэр.

— Пуэр — самая карысная з кітайскіх гарбат: дапамагае пры цукровым дыябеце, атлусценні, — кажа Міхаіл. — Гэта адзіная ў свеце гарбата, якая з гадамі, як добрае віно, становіцца толькі лепшай. Больш за тое, менавіта пуэр апошнім часам стаў для багатых кітайцаў прадметам інвестыцыі. Яны скупаюць плантацыі, укладаюць туды вялікія грошы.

Кожны лекар традыцыйнай кітайскай медыцыны пачынае курс лячэння з падбору харчавання, бо існуе перакананне, што да лекаў трэба звяртацца толькі ў тым выпадку, калі не дапамагла змена меню.

Кітайцы вельмі актыўныя людзі. Таму з гэтага пункту гледжання Кітай мне падыходзіў, бо маім дзвігам заўсёды быў: «Не нарадзіся прыгожай, а нарадзіся актыўнай» (смяецца).

Кітайцы глядзяць на свет інакш, чым мы...

Ніколі не забудуся, як я здымаў у маленькім гарадку правінцыі Юньнань масавыя танцы кітайцаў на плошчы. Інэса стаяла збоку. Калі я падышоў да яе, яна плакала наўзрыд...

— Дагэтуль я ніколі ў жыцці не адчувала такога адзінства людзей, — кажа Інэса. Энергетыка неперарадна, калі ўвесь горад выходзіць на плошчу ў вызначаны час і танцуе. Прычым яны гэта робяць штовечар.

«Навошта зайздросціць, калі ўсё роўна больш за тры разы не паясі»

Тройчы за вечар мы вярталіся да тэмы ежы. Таму на дэсерт прапаную некалькі, на мой погляд, цікавых назі-

ранняў Інэсы і Міхаіла датычна кітайскай кухні і стаўлення кітайцаў да ежы.

«У кітайцаў асабліва кухня. Пры прыгатаванні ежы выкарыстоўваецца шмат спецыяльных. Акрамя таго, кітайцы ядуць вельмі шмат свежай зеляніны. Магчыма, гэта адна з прычын, чаму яны так доўга жывуць».

«У паўночнай кітайскай кухні ёсць тры асноўныя інгрэдыенты: часнок, імбір і цыбуля. Прычым паесці зранку часнаку ў Кітаі не лічыцца, як у нас, дурным тонам. Там гэта звычайная з'ява, бо часнок ядуць усе — ад начальніка да падначаленага».

«Кітайцы дбайна выбіраюць прадукты і робяць замовы ў рэстаране: правільнае харчаванне — залог добрага здароўя. Кожны лекар традыцыйнай кітайскай медыцыны пачынае курс лячэння з падбору харчавання, бо існуе перакананне, што да лекаў трэба звяртацца толькі ў тым выпадку, калі не дапамагла змена меню».

«Я чытаў інтэрв'ю з багатым па кітайскіх мерках бізнесменам. Дык ён сказаў, што не разумее, чаму людзі зайздросцяць багатым: «Усё роўна ж больш чым тры разы ў дзень не паясі».

Дарэчы, што датычыцца багацця, то Інэса прызналася, што да таго, як трапіла ў Кітай, не разумела, наколькі беларусы багатыя:

«У Кітаі вялікі дэфіцыт зямлі і зусім не хапае вады. Нават цяпер, хоць я ўжо там не жыву, калі мыю посуд, па-ранейшаму эканомлю ваду. 12 гадоў у Кітаі дапамаглі зразумець, якая гэта вялізная каштоўнасць».

Пасля таго, як мы паглядзелі фільм пра пошук зямнога раю ў правінцыі Юньнань («У пошуках таямнічай Шангры-Ла»), зняты сямейнай парай для праекта АНТ «Дыханне планеты», Інэса сказала вельмі важную рэч, якой мне б і хацелася завяршыць гэты аповед пра Кітай.

— Я, пакуль жыла тры гады ў Рызе, год у Лондане, 12 гадоў у Пекіне і амаль год у Чэхіі, зразумела адно: рай трэба шукаць у сваёй душы. Працаваць над сабой, рабіцца лепшым. Выконваць запавед Канфуцыя, які на пару тысячагоддзяў раней за Канта заклікаў «ставіцца да іншых так, як бы ты хацеў, каб яны ставіліся да цябе». Бо, адназначна, не месца ўпрыгожвае чалавека...

Надзея ДРЫЛА, фота Міхаіла ПЕНЬЯЎСКАГА

■ У каардынатах быцця

ПРА ВЕРНАСЦЬ СЛОВУ

Памятаю, у дзяцінстве чытаў апавяданне пра хлопчыка, якога паставілі ў якасці вартавога, а зняць з паста забыліся. Не мог высці малы, бо слова даў.

Гэтую гісторыю я часта ўзгадваю, сустракаючыся з выпадкамі, калі чалавек, з якім прызначыў сустрэчу, спазняецца або зусім не прыходзіць, калі гучныя абяцанні чыноўніка застаюцца толькі абяцаннямі...

На жаль, такія выпадкі нярэдка, і некаторыя ў апраўданне гавораць, што гэта прыкметы нашага менталітэту, бо, маўляў, толькі немцы вызначаюцца сваёй пунктуальнасцю.

Узгадайце, сябры, калі своечасова вы выехалі на прызначаную экскурсію, як дакладна прыбыў аўтобус на аўтастанцыю, калі ў час пачаўся спектакль? Думаю, няшмат такіх выпадкаў набярэцца.

Нядаўна ў доме, дзе я жыву, праходзіў капрамонт. Скажаць, што гэта падобна на стыхійнае бедства, значыць нічога не скажаць. Але я не пра гэта, бо пра тое, як працуюць нашы будаўнікі, трэба весці асобную гаворку.

Я ўсё пра тыя няспраўджаныя абяцанні. «Будзьце дома, заўтра прыйдуць». Няважна хто: слесар, газавікі, электрыкі... Чалавек адпрошваецца з работы, бярэ адгул, адпачынак за свой кошт. І што? У адказ у лепшым выпадку гучыць: ну, не атрымалася, нічога страшнага, заўтра атрымаецца... Гэта калі даб'ешся адказу. А ўжо каб прабачэння папрасіць... Як кажуць у Адэсе: не дачакаецца.

Грашаць няспраўджанымі абяцаннямі і некаторыя кіраўнікі. І людзі часам жартуюць, што іх начальнік — гаспадар свайму слову: захацеў — даў, захацеў — зняў.

У канцы семідзясятых гадоў я працаваў на Наваполацкім вытворчым аб'яднанні «Палімір». Генеральным дырэктарам тады там быў Леў Вітальевіч Наважылаў, Герой Сацыялістычнай працы, які прайшоў шлях ад простага інжынера да кіраўніка найбуйнейшага ў Еўропе прадпрыемства. Дык вось, кожны работнік шматтысячнага калектыву ведаў, што калі Наважылаў сказаў, нешта паабяцаў, то гэта так і будзе. Лічылася нават непрыстойным нагадваць Льву Вітальевічу пра яго абяцанні, бо слова кіраўніка было жалезнае.

Не так часта потым сустракаў я ў сваім жыцці падобных кіраўнікоў. Але кожны раз, калі лавіў чалавека на забыўлівасці, няспраўджаным абяцаннямі, з сумам і ўдзячнасцю ўспамінаў свайго былога дырэктара.

Вернасць дадзенаму слову, адказнасць за здзейснены ўчынак — гэта, здавалася б, элементарна. Але амаль кожны дзень даводзіцца гаварыць пра рэчы абсалютна элементарныя, але якія сталі праблемнымі. Нават часам думаецца: можа, каму-небудзь выгадна, каб мы здзічэлі, забыліся на нормы элементарнай маралі?

Дык пачнем з малога: не спазняцца на сустрэчы, быць вернымі дадзенаму слову...

І жыць стане лягчэй, і адносіны паміж намі стануць больш спагаднымі і сяброўскія, веру.

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ

■ Запашальнік

«ШЛЯХ» АНДРЭЯ ВАРАБ'ЁВА

У Магілёўскім мастацкім музеі імя Паўла Масленікава адкрылася выстава вядомага беларускага скульптара, прысвечаная яго 45-годдзю.

Яго скульптуры знаёмыя ў Магілёве нават тым, хто не ведае яго прозвішча. І не толькі ў Магілёве. Дастаткова ўспомніць бронзавы сімвал горада Шклова — агурок з кошыкам у руцэ. Але да сваёй юбілейнай выставы «Шлях» Андрэй Вараб'ёў падрыхтаваў усё тое, што непасрэдна датычыцца яго жыцця ці думак пра яго. Гэта нейкія філасофскія вобразы, якія вонкава нагадваюць герояў пластылінавых мультфільмаў Аляксандра Татарскага. Здаецца, што яны раптам ажывуць і прымуць нейкую іншую форму. У іх і насамрэч шмат агульнага з аўтарам.

— Гэта майстар сваёй справы, — падзялілася думкамі намесніца старшыні ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага гарвыканкама Ірына Жабарава. — У яго ёсць свой падыход, почырк, стыль. Ён прапускае праз сябе пачуцці, эмоцыі, перажыванні, і гэта атрымліваецца цудоўна. Тут і пацалункі, і дрэва жыцця з рознымі надпісамі на роднай беларускай мове.

Пра свае працы аўтар кажа, што яны ўсё ўлюбёныя, але найбольш блізка яму «Пясочны гадзіннік, альбо Кароль і каралева». «У гэтай працы спалучаюцца дзве мае галоўныя тэмы — аўтапартрэт і каханне».

— А які жанр ці напрамак для вас бліжэй? — пытаюся ў Андрэя.

— Не ведаю, — шчыра прызнаецца ён, — мастакі пра гэта не думаюць. Напэўна, фігуратыўнае мастацтва, рэалізм.

Сам аўтар адзначыў, што выстава для яго — гэта падвядзенне нейкага выніку, прайдзенага шляху.

Яшчэ адной значнай падзеяй у жыцці майстра стала нядаўняе яго абранне на пасаду кіраўніка Магілёўскага аддзялення Саюза мастакоў. Рыгор Сітніца, які ўзначальвае ў Беларусі гэтую творчую суполку, адзначыў, што Андрэй Вараб'ёў — гэта лідар сваёй справы, вельмі крэатыўны, прыкметны творца, якога не збытаеш ні з кім.

Нэллі ЗІГУЛЯ

Годовой отчет эмитента ценных бумаг за 2013 год
ОАО «Гомельская мебельная фабрика «Прогресс»
 Адрес: 246008 г. Гомель, ул. Лещинская, 49, тел./факс 44 11 92.
 УНН 400078768

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ за январь – декабрь 2013 года

Наименование показателей	Код строки	млн руб.	
		За январь – декабрь 2013 г.	За январь – декабрь 2012 г.
Выручка от реализации продукции, товаров, работ	010	185 782	133 879
Себестоимость реализованной продукции, товаров, работ, услуг	020	140 335	101 864
Валовая прибыль	030	45 447	32 015
Управленческие расходы	040	11 506	8 351
Расходы на реализацию	050	6 916	4 802
Прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг	060	27 025	18 862
Прочие доходы по текущей деятельности	070	56 128	52 236
Прочие расходы по текущей деятельности	080	60 761	55 919
Прибыль (убыток) от реализации деятельности	090	22 392	15 179
Доходы по инвестиционной деятельности	100	855	575
Расходы по инвестиционной деятельности	110	18	12
Доходы по финансовой деятельности	120	1 732	1 248
Расходы по финансовой деятельности	130	979	896
Прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	150	1 590	915
Прибыль (убыток) до налогообложения	160	23 982	16 094
Налог на прибыль	170	4 869	3 244
Изменение отложенных налоговых обязательств	190	-101	-172
Прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли	200	-	6
Чистая прибыль (убыток)	210	19 012	12 672
Результат от переоценки долгосрочных активов, не включаемый в чистую прибыль (убыток)	220	3 487	4 658
Совокупная прибыль (убыток)	240	22 499	17 330
Базовая прибыль (убыток) на акцию, тыс. руб.	250	51	33

Информация об открытом акционерном обществе и его деятельности

Доля государства в уставном фонде эмитента (всего в процентах) – 0.
 5-6. Информация о дивидендах и акциях

Показатель	Ед. изм.	С начала года	За аналогичный период прошлого года
Количество акционеров, всего	лиц	231	232
в том числе: юридических лиц	лиц	13	9
из них нерезидентов Республики Беларусь	лиц		
в том числе: физических лиц	лиц	218	223
из них нерезидентов Республики Беларусь	лиц	2	2
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	млн руб.	1 693	633
Фактически выплаченные дивиденды в данном отчетном периоде	млн руб.	1 591	1 310
Дивиденды, приходящиеся на одну акцию (включая налоги)	руб.	4 581	1 714
Дивиденды, фактически выплаченные на одну акцию (включая налоги)	руб.	4 581	3 544
Обеспеченность акции имуществом общества	тыс. руб.	172	121
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	шт.	41 811	41 811

7.8. Отдельные финансовые результаты

Показатель	Ед. изм.	С начала года	За аналогичный период прошлого года
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг	млн руб.	185 782	133 879
Себестоимость реализации продукции, товаров, работ, услуг, управленческие расходы; расходы на реализацию	млн руб.	158 757	115 017
Прибыль (убыток) до налогообложения, всего	млн руб.	23 982	16 094
в том числе: прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг	млн руб.	27 025	18 862
в том числе: прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	млн руб.	-4 633	-3 683
Налог на прибыль; изменение отложенных налоговых активов; изменение отложенных налоговых обязательств; прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли (дохода)	млн руб.	1 590	915
Чистая прибыль (убыток)	млн руб.	4 970	3 422
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	млн руб.	19 012	12 672
Долгосрочная дебиторская задолженность	млн руб.	0	0
Долгосрочные обязательства	млн руб.	0	0
Среднесписочная численность работающих	чел.	609	599

9. Основные виды продукции или виды деятельности, по которым получено двадцать и более процентов выручки от реализации товаров, продукции, работ, услуг: производство и реализация мягкой мебели.
 12. Дата проведения годового общего собрания акционеров, на котором утверждался годовой бухгалтерский баланс за отчетный период: 14 марта 2014 года.
 15. Сведения о применении эмитентом правил корпоративного поведения не применяются.

Генеральный директор Ю.В. Главатский
Главный бухгалтер С.М. Мелешцева

Открытое акционерное общество «Восход»

Учетный номер плательщика: 700007913
 Вид экономической деятельности: Розничная торговля
 Организационно-правовая форма: Открытое акционерное общество
 Орган управления: Без ведомственной подчиненности
 Единица измерения: млн руб.
 Адрес: 212009, г. Могилев, ул. Космонавтов, 25

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ за январь–декабрь 2013 года

Наименование показателей	Код строки	млн руб.	
		За январь–декабрь 2013 года	За январь–декабрь 2012 года
1	2	3	4
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг	010	304 809	264 822
Себестоимость реализованной продукции, товаров, работ, услуг	020	250 560	218 074
Валовая прибыль (010-020)	030	54 249	46 748
Управленческие расходы	040	4 383	5 576
Расходы на реализацию	050	47 602	35 757
Прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг (030-040-050)	060	2 264	5 415
Прочие доходы по текущей деятельности	070	4 677	138
Прочие расходы по текущей деятельности	080	6 585	1 821
Прибыль (убыток) от текущей деятельности (±060+070-080)	090	356	3 732
Доходы по инвестиционной деятельности	100	14 715	2 347
в том числе:			
доходы от выбытия основных средств, нематериальных активов и других долгосрочных активов	101	13 788	276
доходы от участия в уставном капитале других организаций	102	6	5
проценты к получению	103	909	2 066
прочие доходы по инвестиционной деятельности	104	12	
Расходы по инвестиционной деятельности	110	18 709	214
в том числе:			
расходы от выбытия основных средств, нематериальных активов и других долгосрочных активов	111	18 703	210
прочие расходы по инвестиционной деятельности	112	6	4
Доходы по финансовой деятельности	120	8	6
в том числе:			
курсовые разницы от пересчета активов и обязательств	121	8	6
прочие доходы по финансовой деятельности	122	-	-
Расходы по финансовой деятельности	130	93	367
в том числе:			
проценты к уплате	131	-	-
курсовые разницы от пересчета активов и обязательств	132	8	7
прочие расходы по финансовой деятельности	133	85	360
Иные доходы и расходы	140	-	-
Прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности (100-110+120-130±140)	150	(4 079)	1 772
Прибыль (убыток) до налогообложения (±090±150)	160	(3 723)	5 504
Налог на прибыль	170		1 334
Изменение отложенных налоговых активов	180	-	-
Изменение отложенных налоговых обязательств	190	-	-
Прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли (дохода)	200	8	4
Чистая прибыль (убыток) (±160-170±180±190-200)	210	(3 731)	4 166
Результат от переоценки долгосрочных активов, не включаемый в чистую прибыль (убыток)	220	9 944	22 322
Результат от прочих операций, не включаемый в чистую прибыль (убыток)	230	-	-
Совокупная прибыль (убыток) (±210±220±230)	240	6 213	26 488
Базовая прибыль (убыток) на акцию	250	-	-
Разводненная прибыль (убыток) на акцию	260	-	-

Руководитель
Главный бухгалтер

В.В.Федорчук
Н.А.Богданович

Доля государства в уставном фонде эмитента (всего, в процентах), всего: 0%

Вид собственности	Количество акций, шт.	Доля в уставном фонде, %
Республиканская	0	0
Коммунальная – всего	0	0
в том числе: областная	0	0
районная	0	0
городская	0	0

Информация о дивидендах и акциях

Показатель	Единица измерения	С начала года	За аналогичный период прошлого года
Количество акционеров, всего	лиц	24	36
в том числе: юридических лиц	лиц	1	3
из них нерезидентов Республики Беларусь	лиц	-	-
в том числе: физических лиц	лиц	23	33
из них нерезидентов Республики Беларусь	лиц	-	-
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	миллионов рублей	-	-
Фактически выплаченные дивиденды в данном отчетном периоде	миллионов рублей	-	-
Дивиденды, приходящиеся на одну акцию (включая налоги)	рублей	-	-
Дивиденды, фактически выплаченные на одну акцию (включая налоги)	рублей	-	-
Обеспеченность акции имуществом общества	тысяч рублей	54,82	51,07
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	штук	29 628	4 266

Отдельные финансовые результаты

Показатель	Единица измерения	С начала года	За аналогичный период прошлого года
Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг	миллионов рублей	304809	264822
Себестоимость реал. продукции, товаров, работ, услуг, управленческие расходы; расходы на реализацию	миллионов рублей	302545	259407
Прибыль (убыток) до налогообложения, всего	миллионов рублей	-3723	5504
в том числе: прибыль (убыток) от реализации продукции, товаров, работ, услуг	миллионов рублей	2264	5415
в том числе: прочие доходы и расходы по текущей деятельности	миллионов рублей	-1908	-1683
в том числе: прибыль (убыток) от инвестиционной, финансовой и иной деятельности	миллионов рублей	-4079	1772
Налог на прибыль; изменение отложенных налоговых активов; изменение отложенных налоговых обязательств; прочие налоги и сборы, исчисляемые из прибыли (дохода)	миллионов рублей	8	1338
Чистая прибыль (убыток)	миллионов рублей	-3731	4166
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	миллионов рублей	23139	13991
Долгосрочная дебиторская задолженность	миллионов рублей	-	-
Долгосрочные обязательства	миллионов рублей	4774	11
Среднесписочная численность работающих	человек	464	486

Основные виды продукции или виды деятельности, по которым получено двадцать и более процентов выручки от реализации товаров, продукции, работ, услуг (только в составе годового отчета): розничная торговля.
 Дата проведения годового общего собрания акционеров, на котором утверждался годовой бухгалтерский баланс за отчетный год: 18 марта 2014 г.

Сведения о применении эмитентом свода правил корпоративного поведения (только в составе годового отчета): в 2013 году не применялся.
Аудит достоверности бухгалтерской отчетности Общества за 2013 г. проведен ИП Хмурчик Людмила Степановна, квалификационный аттестат Министерства финансов Республики Беларусь № 0001105 от 29.08.2003, рег. № 1090, свидетельство о государственной регистрации № 190160282 от 26.10.2000.

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 января 2014 года

Активы	Код строки	млн руб.	
		На 31 декабря 2013 года	На 31 декабря 2012 года
1	2	3	4
I. ДОЛГОСРОЧНЫЕ АКТИВЫ			
Основные средства	110	62 989	67 184
Нематериальные активы	120	1	1
Доходные вложения в материальные активы	130	-	-
в том числе:			
инвестиционная недвижимость	131	-	-
предметы финансовой аренды (лизинга)	132	-	-
прочие доходные вложения в материальные активы	133	-	-
Вложения в долгосрочные активы	140	1 147	687
Долгосрочные финансовые вложения	150	32 273	2 448
Отложенные налоговые активы	160	-	-
Долгосрочная дебиторская задолженность	170	-	-
Прочие долгосрочные активы	180	-	-
ИТОГО по разделу I	190	96 410	70 320
II. КРАТКОСРОЧНЫЕ АКТИВЫ			
Запасы	210	20 243	15 555
в том числе:			
материалы	211	1 383	1 140
животные на выращивании и откорме	212	-	-
незавершенное производство	213	-	-
готовая продукция и товары	214	18 860	14 415
товары отгруженные	215	-	-
прочие запасы	216	-	-
Долгосрочные активы, предназначенные для реализации	220	-	-
Расходы будущих периодов	230	38	58
Налог на добавленную стоимость по приобретенным товарам, работам, услугам	240	2	3
Краткосрочная дебиторская задолженность	250	4 092	4 043
Краткосрочные финансовые вложения	260	2 659	9 500
Денежные средства и их эквиваленты	270	3 721	10 740
Прочие краткосрочные активы	280	-	-
ИТОГО по разделу II	290	30 755	39 899
БАЛАНС	300	127 165	110 219
Собственный капитал и обязательства			
1	2	3	4
III. СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ			
Уставный капитал	410	7 690	7 711
Неоплаченная часть уставного капитала	420	-	-
Собственные акции (доли в уставном капитале)	430	(741)	(107)
Резервный капитал	440	-	-
Добавочный капитал	450	54 228	57 163
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	460	23 139	13 991
Чистая прибыль (убыток) отчетного периода	470	-	-
Целевое финансирование	480	-	-
ИТОГО по разделу III	490	84 316	78 758
IV. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Долгосрочные кредиты и займы	510	4 774	11
Долгосрочные обязательства по лизинговым платежам	520	-	-
Отложенные налоговые обязательства	530	-	-
Доходы будущих периодов	540	-	-
Резервы предстоящих платежей	550	-	-
Прочие долгосрочные обязательства	560	-	-
ИТОГО по разделу IV	590	4 774	11
V. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Краткосрочные кредиты и займы	610	11	-
Краткосрочная часть долгосрочных обязательств	620	-	-
Краткосрочная кредиторская задолженность	630	37 478	31 016
в том числе:			
поставщикам, подрядчикам, исполнителям	631	36 341	29 814
по авансам полученным	632	43	121
по налогам и сборам	633	112	216
по социальному страхованию и обеспечению	634	100	112
по оплате труда	635	870	745
по лизинговым платежам	636	-	-
собственнику имущества (учредителям, участникам)	637	1	1
прочим кредиторам	638	11	7
Обязательства, предназначенные для реализации	640	-	-
Доходы будущих периодов	650	-	11
Резервы предстоящих платежей	660	586	423
Прочие краткосрочные обязательства	670	-	-
ИТОГО по разделу V	690	38 075	31 450
БАЛАНС	700	127 165	110 219

ПАДКАЗКІ АД ПРЫРОДЫ

У апошнія гады надвор'е вельмі непрадказальнае, таму тэрміны пасеву культурных раслін лепш за ўсё вызначаць па самой прыродзе.

Пачатак вясны агародніка — дзень, калі зацвітае падбел. Ад гэтага дня даўней і адлічвалі час для пачатку веснавых работ.

На 11-ы дзень бялілі дрэвы, рыхлілі зямлю, згралі лістоту, саджалі маладыя фруктовыя дрэвы.

На 14-ы дзень пачыналі араць зямлю і рыхтаваць грядкі.

На 23-і дзень можна было саджаць раннюю гародніну: цыбулю, буракі, рэпу, пятрушку, моркву, гарох, радыску, рэдзьку.

Праз 30 дзён саджалі раннюю бульбу. Але вось калі падбел зацвітае раней за Звеставанне, то пасадку бульбы лепш адкласці да цвіцення чаромхі. Наогул, для бульбы існуе сваё правэранае стагоддзямі правіла: яе саджаюць не раней, чым распусціцца лісце на бярозе, але не пазней, чым зацвітае чаромха.

Існуюць і іншыя

прыродныя падказкі агароднікам.

- Як толькі пакрываецца пухватымі суквеццямі ляшчына, можна пачынаць сеяць у адкрыты грунт радыску і ранні шпінат — самыя падыходныя для гэтага часу культуры. З кветак можна сеяць календулу, васількі і мак.

- Цвіценне фарзіцы і фіялак кажа пра тое, што надышоў час для пасеву морквы і пятрушкі, кветак гадэцыі і іберысу.

- З'яўленне пухнатых камячоў вярбы і квітнучыя нарцысы азначаюць, што трэба сеяць салату, раннюю рэдзьку, капусту кальрабі, савойскую і чырвонакачанную. З кветак у гэты час саджаюць стакроткі, лубін, рэзеду, аднагадовы флэкс, духмяны гаршак. А праз некалькі дзён можна саджаць гарох і бурак.

- Як толькі распусціліся лісточкі ў дуба, значыць, замаразкаў больш не будзе і надышоў час для пасеву цеплалюбных культур: фасолі, кабачкоў, агуркоў, гарбузовых.

- Зацвілі рабіна і бэз — можна смела высейваць агуркі і расаду таматаў, перцаў, баклажанаў, фізалісу.

ЯНЫ ДАПАМОГУЦЬ ЗРАБІЦЬ ПАВЕТРА Ў ДОМЕ ЧЫСТЫМ

Англійскі плюшч. Гэтая расліна — не толькі чэмпіён сярод пакаёвых раслін па паглыннанні вуглякіслага газу. Хітры плюшч мае ў сваім арсенале яшчэ адну важную і рэдкую ўласцівасць: з'яўляецца натуральным сарбентам і забірае з паветра солі цяжкіх металаў, таксіны і фармальдэгід. Асабліва карысна абзавесціся такім хатнім улюбёнцам тым, хто жыве на ніжніх паверхах дамоў уздоўж вялікіх магістралей, і тым, хто працуе ў паўпадвальных памяшканнях.

Бамбукавая пальма. Калі англійскі плюшч — стварэнне даволі капрызнае ў плане палівання і падкормкі, то бамбукавая пальма (яна ж хамедарэя) будзе ўдзячна вам толькі за тое, што вы паставіце яе ў такое месца, куды хоць бы на некалькі гадзін у дзень дабярэцца сонейка. І паліваць часта не трэба. Затое паветра яна чысціць выдатна. Смела стаўце яе каля камп'ютара — яна зменшыць шкоду электрамагнітнага выпраменьвання.

Спатыфілум. Гэтая арыстакратычна прыгожая расліна не пагрэбуе самай чорнай працай у вашым доме. Яна будзе неміласэрна змагацца з прамысловымі і побытавымі таксінамі. Ёй пад сілу «паглынуць» пары ацэтона, бензолу, розных відаў спіртоў, аміяку. Ідэальны варыянт — запустіць спатыфілум (як кошку) у новую кватэру пасля рамонт. Ніводная пакаёвая расліна не можа параўнацца з ёй у вайне з хімікатамі.

Пальма Лэдзі. А вось гэтая вытанчаная «дама», у адрозненне ад шматлікіх іншых раслін, не толькі чысціць паветра ад шкодных прымесяў, але і шчодра насычае яго важнымі мінераламі і солямі, якія спрыяльна дзейнічаюць на дыхальную сістэму чалавека. Так што завесці яе будзе не лішнім у доме, насельнікі якога пакутуюць ад хранічных бронхалёгчных праблем, бронхіяльнай астмы, сардэчных хвароб. А яшчэ пальма Лэдзі выдатна супакойвае нервы. Спецыялісты раяць ставіць яе побач з крэслам, дзе вы прывыклі адпачываць з кніжкай. У ЗША працаўнікі фірмаў часта скідваюцца на куплю гэтай расліны ў кабінет босу, каб ён памеш раздражняўся.

Фікус. Непатрабавальная «бабуліна» расліна вельмі эфектыўна чысціць паветра і пры гэтым асвятляе яго. І практычна не выклікае алергічных рэакцый. Так што яе можна спакойна ставіць побач з ложкамі і ў дзіцячым пакоі.

■ Інфарм-укол

А ПАД НАКРЫЎКАЙ — БАТУЛІЗМ

Някасныя марынаваныя грыбы, агуркі, мясныя кансервы, каўбасы, рыба, вырабленыя ў хатніх умовах, здольныя выклікаць батулізм — самае цяжкае захворванне сярод харчовых атручэнняў. Яно атакуе цэнтральную нервовую сістэму, выклікае параліч і парэз мышцаў.

Паводле слоў урача-гігіеніста аддзялення гігіены харчавання Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя **Юрыя ГАРАНЮКА**, споры батулізму шырока распаўсюджаныя ў навакольным асяроддзі і вельмі ўстойлівыя да розных фізічных і хімічных уздзеянняў. Яны не гінуць падчас гатавання і пры «хатняй стэрылізацыі». Павараная соль і воцат здольныя, хіба, прытармазіць прарастанне спораў. Верны спосаб іх вынішчэння магчымы толькі ў прамысловых умовах.

Як праўляецца батулізм?

Агульнай слабасцю, галаўным болем. Могуць быць ваніты і панос. Праз некалькі гадзін з'яўляюцца неўралагічныя прыявы: расстройтва зроку, параліч мяжкага паднябення, языка, глоткі, гартані, парушаецца глытанне і маўленне.

Існуе толькі адзін спосаб лячэння батулізму — увядзенне супрацьбатулінічнай сывараткі. Чым раней яна будзе ўведзена, тым лепш.

Рабі так

- ✓ Лепш нарыхтоўваць прадукты пра запас з дапамогай сушкі, салення, замочвання. Кансервацыя прадуктаў у хатніх умовах у шклянкі з герметычнымі накрыўкамі — добрыя ўмовы для росту і размнажэння анаэроба.

- ✓ Строга разлічвайце дазіроўку: солі — 10%, воцату — 2%. Пастэрызацыя — не менш за 30-40 хвілін.

- ✓ Захоўвайце кансервацыю пры тэмпературы не вышэй за 8 градусаў.

- ✓ Нарыхтоўка мясных прадуктаў. Туша не павінна забруджвацца зямлёй, гноем і змесцівам кішэчніка падчас раздзелкі. Кумпяк соляць у холадзе. Перад ежай мясныя прадукты рэкамендуецца падвяргаць цеплавой апрацоўцы.

- ✓ Нарыхтоўка рыбы. Выпатрашыць, прамыць праточнай вадою. Саліць пры тэмпературы 4-5 градусаў. Халодны пасол не толькі прадухіляе размнажэнне бактэрыяў, але і затрымлівае таксінаўтварэнне палачкі батулізму. Пасля салення, вялення, вэнджання захоўваць у холадзе. Ужываць рыбу пасля салення можна праз некалькі дзён, каб соль паспела пранікнуць унутр тушкі.

- ✓ Не набывайце кансервы з рук.

- ✓ Бамбаж накрыўкі — сведчанне непрыдатнасці прадукту.

Сёлета ад батулізму пацярапелі 4 чалавекі (летась — 34). Ёсць і адзінкавыя лятальныя зыходы.

Святлана БАРЫСЕНКА.

■ Факт

ШЫШКІ ЗДЗІВІЛІ ЎРАДЖАЕМ

Лясгасы нарыхтавалі амаль 750 тон шышак сасны, з якіх будзе атрымана насенне для стварэння новых лясоў. Напрыклад, летась удалося сабраць 320,7 тony шышак, у 2012 годзе — 441,7 тony, паведаміла прэс-сакратар Міністэрства лясной гаспадаркі Ружэна Навіцкая. Сабраны ўраджай шышак не толькі задаволіць уласную трохгадовую патрэбу лясгасаў у насенні для вырошчвання пасадачнага матэрыялу, але і дасць магчымасць вырасціць дадатковыя сеянцы на экспарт. Дарэчы, з сабраных 750 тон шышак 141 тона з'яўляецца селекцыйнай. Самы вялікі ўраджай атрымалі лясгасы Гомельскай вобласці, сабраўшы 184 тony шышак. 168 тон нарыхтавалі гаспадаркі Мінскай вобласці, 136 тон — лясгасы Магілёўскай вобласці. На Брэстчыне паклалі ў «актыў» 100,5 тony шышак, на Віцебшчыне — каля 88 тон, на Гомельшчыне — 72 тony.

Дарэчы, сёлета з кожнай тony шышак у Рэспубліканскім лясным селекцыйна-насеннаводчым цэнтры выходзіць 1,4 працэнта якаснага насення, у лясанасенных цэхах лясгасаў — 1,2 працэнта. Звычайна ж выходзіць толькі адзін працэнт.

Сяргей РАСОЛЬКА

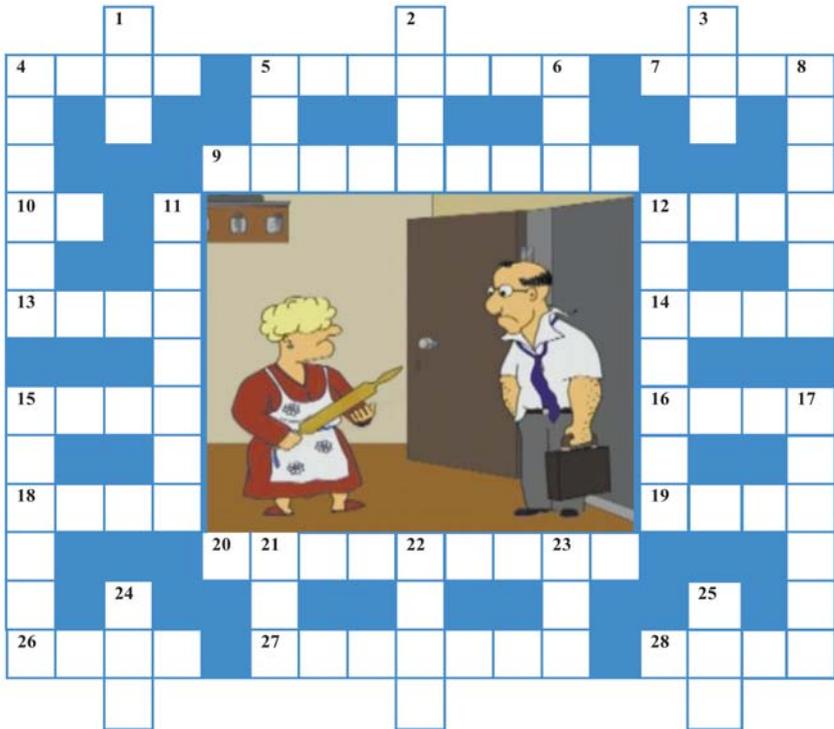
Да зімы не маю веры,
Бо яна з краёў далёкіх
Шле то «Евы», то «Хаўеры» —
Зімавеевы сурокі.

Хай сабе цыклон шалее —
Згодна з вечным заповятам,
На Купалавай алеі
Прарастаюць першацветы.

Дзе снягі вясну чакаюць,
Сакавіцкім светлым часам
Першацветы прарастаюць
І астатніх клічуць разам.

МУЖЫК З ЖОНКАЙ СВАРЫЦЦА — У ГАРШЧКУ ТРАСЦА ВАРЫЦЦА

Па гарызанталі: 4. Адно дзіця — не дзіця, двое дзяцей — паўдзіцяці, ... дзяцей — гэта дзіця (прык.). 5. Часам ... горш, чым дурата (прык.). 7. Тэатральная п'еса жартлівага зместу. 9. ... — як дурная жонка: ці з розуму звядзе, ці сілу скрадзе (прык.). 10. За бацькава сварыцца — і ..., і грэх (прык.). 12. Зваранай рыбе ... не патрэбна (прык.). 13. Чорт бяду перабудзе — ... згіне, дзесьць будзе (прык.). 14. Дзе двое — там ..., дзе трое — там здрада (прык.). 15. Чым за морам ... піць, лепш з Нёмана вадзіцу (прык.). 16. ... не раве, толькі спаць не дае (прык.). 18. ... з галавы псуецца (прык.). 19. Муж-

чынскае імя ў некаторых краінах. 20. Вышэйшы тытул манарха. 26. Смачны жабе ..., ды зубы Бог не даў (прык.). 27. «Распачне мужык сварыцца — \... змаўчаць баіцца, \Часам і наадварот». З верша А. Церашковай «Мужык і жонка». 28. У чужым баку ... па кулаку (прык.).

Па вертыкалі: 1. На чужы ... гузіка не нашыеш (прык.). 2. Гарачы напітак з рому, каньяку або гарэлкі, змешаны з вадой і цукрам. 3. Добрая жонка — дома ..., злая — хоць ты цягу дай (прык.). 4. Мужык з жонкай сварыцца — у гаршчку ... варыцца (прык.). 5. ... мядзведзі ў адной бярозе не зімуюць (прык.). 6. Орган размнажэння ў грыбоў. 8. Такая праўда, як ... сякеру з'еў і дзэгцем запіў (прык.). 11. Спроба — не ... (прык.). 12. І ў харошай сям'і ... бывае (прык.). 15. Напалоханая ... і вераб'я баіцца (прык.). 17. Праснуўся ў свіныя ... (прык.). 21. Жонка як кветка, а ... — шкарпэтка (прык.). 22. Той, хто імкнецца атрымаць за сваю работу больш, чым яна каштуе (разм.). 23. ...! Вокліч з пераможнай інтанацыяй. 24. Пакуль на гумне ..., патуль на сталі хлеб (прык.). 25. Ведаў ..., каму не даў рог (прык.).

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

ПРАВЕРЬЦЕ КАРТ ЛІСКА, АДКАЗЫ:
Правярцьце: 1. Рот. 2. Горт. 3. Рай. 4. Трасца. 5. Дзе. 6. Аж. 8. Сабака. 11. Хава. 12. Вырадак. 15. Варона. 17. Галасы. 19. Капі. 20. Імператар. 26. Аж. 27. Жо-на. 28. Вочы.
Адказы: 1. Рот. 2. Горт. 3. Рай. 4. Трасца. 5. Дзе. 6. Аж. 8. Сабака. 11. Хава. 12. Вырадак. 15. Варона. 17. Галасы. 19. Капі. 20. Імператар. 26. Аж. 27. Жо-на. 28. Вочы.

СЁННЯ

Месяц

Поўня 16 сакавіка.
Месяц у сузор'і Скарпіёна.

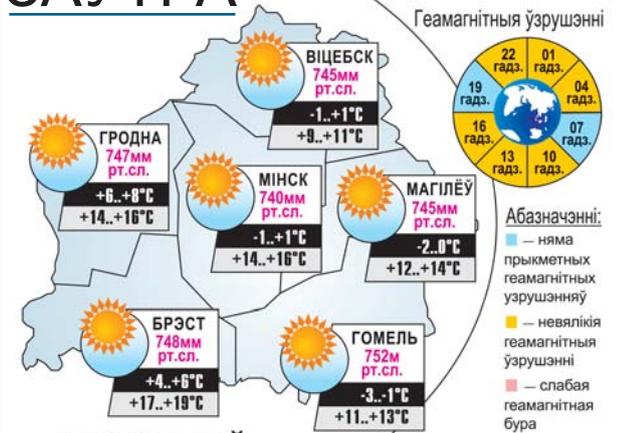
Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	7.13	19.23	12.10
Віцебск	7.02	19.13	12.11
Магілёў	7.03	19.13	12.10
Гомель	6.59	19.09	12.10
Гродна	7.28	19.38	12.10
Брэст	7.29	19.38	12.09

Імяніны

Пр. Марыі, Ксеніі, Васіля, Емяльяна, Мікалая, Паўла, Яўгена.
К. Аляксандры, Клаўдзіі, Святланы, Анатоля, Вінцэнта.

ЗАЎТРА

Горад	Тэмпература	Ападкавыя з'явіленні
Варшава	+18...+20°C	Вясёлы сонца
Кіеў	+12...+14°C	Вясёлы сонца
Рыга	+12...+14°C	Вясёлы сонца
Вільнюс	+14...+16°C	Вясёлы сонца
Масква	+1...+3°C	Вясёлы сонца
С.-Пецярбург	+7...+9°C	Вясёлы сонца

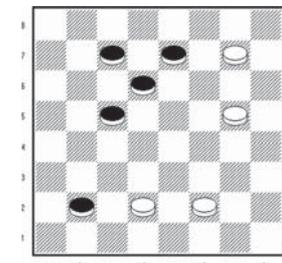
ШАШКІ

Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭЎСКАГА

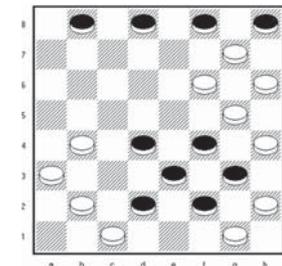
ВОСЬМЫ ТУР

Яго заданніямі завяршаецца аўтарскі конкурс-17 Пятра Шкльудава з Наваполацка (на фота), чэмпіёна свету па шашачнай кампазіцыі ў раздзеле праблем і эцюдаў-64:

№ 17/23. **Белыя:** d2, f2, g5, g7 (4). **Чорныя:** b2, c5, c7, d6, e7 (5). Выйгрыш.

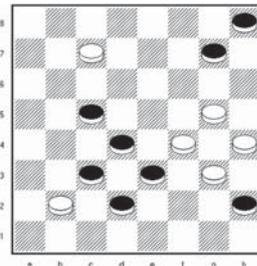

№ 17/24. **Белыя:** a3, b2, b4, c1, f6, g1, g5, g7, h2, h4, h6 (11). **Чорныя:** b8, d2, d4, d8, e3, f2, f4, f8, g3, h8 (10). Таксама перамога белых.

ТРЭНІРОВАЧНЫЯ ПАЗІЦЫІ

Неўзабаве мы аб'явім традыцыйны класіфікацыйны конкурс пад эгідай Свіслацкага прадпрыемства жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Яго пераможцы пацвердзяць званне першакласных ра-

шальнікаў і будуць узнагароджаны. Сёння прапануем разабраць трэнервачныя пазіцыі, падрыхтаваныя вядучым рубрыкі са сваёй практыкі. У іх патрабуецца перайграць чорных:

1. **Белыя:** b2, c7, f4, g3, g5, h4 (6). **Чорныя:** c3, c5, d2, d4, e3, g7, h2, h8 (8).

2. **Белыя:** d2, e7, f2, f6, g1, g7 (6). **Чорныя:** a5, c5, c7, d4, d8, e5, f4, h8 (8).

3. **Белыя:** b2, c1, h6, дамкі d4, e1 (5). **Чорныя:** a3, c7, e7, f4, h8, дамкі a5, b4 (7).

○○○

Адказы цягам двух тыдняў накіроўвайце на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, газета «Звязда», рубрыка «Шашкі».

РАШЭННІ

«Дзіцячы трэнер, праблеміст» (М. Стэфановіч): № 3 — 1. gf8 2. dc7 3. gf2 4. fh6! 5. ed4 6. h6:h2 a7-b6 7. fe7 8. h:a5 hg3 9. ab6 gh2 10. bg1#.

«Аўтарскі-18» (В. Шульга): № 18/18 — e7 (g:e1A) a1, h8, a5 (g3) b6 (h2) f4, g1x. A(c:e1) b8, h2, h8, a5 (g3) b6 (h2) f4, g1x, № 18/19 — f8 (d6A) h4, g5 (g3, d4) f6 (g5) c3, e1x. A(a7:c5) d6, h4 (e3B) e1 (g5) c3/a5 (f2) g3, c5x. B(g5) f6/d8 (e3) c3 (f2) g3x і № 18/20 — 11, 1, 38, 38, 47 (46) 41, 37x.

Даты Падзеі Людзі

Міжнародны дзень шчасця. Устаноўлены рэзалюцыяй Генеральнай Асамблеі ААН ад 12 ліпеня 2012 года, якая абвясціла, што «дасягненне шчасця — фундаментальная мэта чалавека». Дата свята — дзень вясновага раўнадзенства — сімвалізуе думку аб тым, што на шчасце мае роўныя правы любы жыхар Зямлі, незалежна ад расы, колеру скуры, сацыяльнага становішча.

1547 год — нарадзіўся (Польшча) Мацей Стрыйкоўскі, гісторык і паэт. З 1570 года жыў у Беларусі і Літве. Выклаў кароткую гісторыю Польшчы і ВКЛ у вершаванай хроніцы «Ганец цноты...» (1574), частка твора пад назвай «Генеалогія, або Кароткае апісанне вялікіх князёў літоўскіх» выдадзена ў 1626 г. у Любчанскай друкарні. Аўтар шэрагу гістарычных твораў, у тым ліку «Аб свабодзе Кароны польскай і Вялікага Княства Літоўскага» (1575). Галоўная праца гісторыка — «Хроніка польская, літоўская, жамойцкая і ўсяе Русі» (1582, беларускі пераклад — 1584 год) — каштоўны дакумент па гісторыі славянскіх народаў, у якім выкарыстаны беларуска-літоўскія летапісы і хронікі. Лічыцца першай друкаванай гісторыяй ВКЛ.

1828 год — нарадзіўся Генрык Ібсен, нарвежскі драматург. Яго жыццё і творчасць напоўнены дзіўнымі супярэчнасцямі. З'яўляючыся палкім прыхільнікам адраджэння нарвежскай нацыянальнай культуры, Генрык Ібсен правёў дваццаць сем гадоў у добраахвотным выгнанні ў Італіі і Германіі. Захапляючыся нацыянальным фальклорам, ён у сваіх п'есах паслядоўна руйнаваў рамантычны арэол народных саг. І, тым не менш, Генрык Ібсен — адзін з заснавальнікаў нарвежскага тэатра. Грандыёзная сіла таленту гэтага драматурга дазволіла яму арганічна злучыць у сваёй творчасці самыя разнастайныя тэмы, ідэі і праблематыку. «Лялечны дом», «Здані», «Пэр Гюнт» — гэтыя п'есы Ібсена ўжо другое стагоддзе знаходзяць свайго слухача і глядача ў тэатрах розных краін свету.

1954 год — 60 гадоў таму нарадзіўся (вёска Бабчын Хойніцкага раёна) Мікола Мятліцкі (Мікалай Міхайлавіч), беларускі паэт. У 1976 годзе скончыў БДУ. Працаваў у газеце «Літаратура і Мастацтва», у выдавецтве «Мастацкая літаратура», з 2002 года — галоўны рэдактар часопіса «Полымя». Аўтар паэтычных зборнікаў «Мой дзень зямны», «Хойніцкі сшытак», «Ружа вятроў» і іншых. Кніга «Бабчын» — своеасаблівы помнік роднай вёсцы, пакінутай людзьмі пасля катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1986), Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998).

Было сказана Андрэй ВОЛЯН, палітычны дзеяч, філосаф, ідэолаг Рэфармацыі:

«Шмат хто, ппускаячы сваім жаданням і жарсцям, не вытрымлівае ўмеркаванасці, якой патрабуе прырода. І тады асалода, прызначаная на ўмацаванне цела, нясе яму гібель».

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЕГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А.ЛЯЎКОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), А.КЛЯШЧУК, С.ПРОТАС (першы намеснік дырэктара — галоўнага рэдактара), Н.РАСОЛЬКА, С.РАСОЛЬКА, А.СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЯШУК, П.ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОН: прым'ёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zvyazda.by>; e-mail: info@zvyazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЕКЛАМЫ e-mail: reklama@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў у тыдзень.

Тыраж 22.315. Індэкс 63850. Зак. № 1141. Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

19 сакавіка 2014 года.